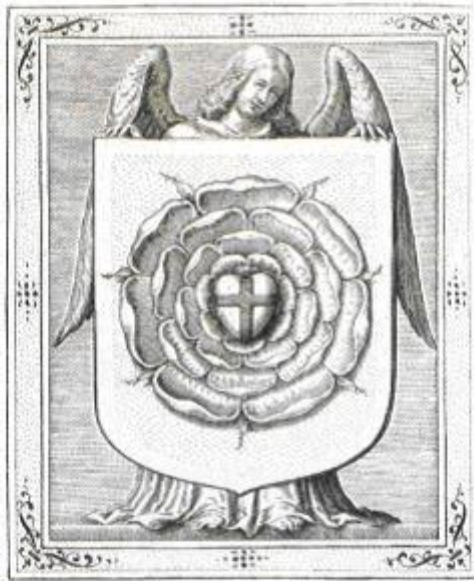

Franz Hartmann, M.D.

IN THE PRONAOS OF THE TEMPLE OF WISDOM

IN DE PRONAOS VAN DE TEMPEL DER WIJSHEID

1890

Bevattende de geschiedenis van de ware en de onware Rozekruisers, met een inleiding in de geheimen van de hermetische filosofie en een appendix bevattende de beginselen van de yoga-filosofie van de Rozekruisers en alchemisten[1].

[1] Dit is de subtitel. De herdruk uit 1945, die de basis vormt van deze vertaling vermeldt, dat de oorspronkelijke editie in 1890 in Boston en London werd uitgegeven door The Theosophical Society and Occult Publishing Company. Tevens wordt vermeld, dat in 1941 een beperkte editie van 250 exemplaren werd vervaardigd, gedrukt en uitgegeven door The Aries Press, Chicago, Illinois, USA. De afbeelding op de voorzijde stamt niet uit deze edities.

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

2011
herzien 14 november 2018

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING VAN DE VERTALER

Dit is een werk dat onder twee verschillende titels bekendstaat en ook als zodanig is uitgegeven, namelijk 'In de Pronaos van de Tempel der Waarheid', en 'In de Pronaos van de Tempel der Wijsheid'. In de inhoudsopgave geeft de auteur H. VII als titel mee: 'In de Pronaos van de Tempel van het Ware Kruis'. In de aanhef van het bewuste hoofdstuk staat echter: 'In de Pronaos van de Tempel van het Rozekruis'.

De inhoudsopgave van het origineel geeft per hoofdstuk subtitels aan, doch die keren niet alle in de bewuste hoofdstukken terug. Vanwege het bewaren van de authenticiteit heb ik in de hoofdstukken niet de ontbrekende subtitels aangebracht, en is de inhoudsopgave dus ongewijzigd overgenomen.

Het thema yoga krijgt in de subtitel een prominente plaats toebedeeld, maar behalve dat het terloops wordt genoemd in H. IV en in de Appendix, wordt het nergens in het boek uitgewerkt.

De Appendix staat verloren tussen de hoofdstukken VI en VII. Eveneens vanwege het bewaren van de authenticiteit heb ik daarin geen verandering aangebracht. De Appendix deelt mee, dat "de volgende pagina's" oorspronkelijk een apart werk hadden moeten vormen. Onduidelijk is, of de auteur duidt op het direct daarna volgende H. VII, dan wel op de HH. VII en VIII. Hoewel hetgeen op de Appendix volgt, betrekking zou hebben op yoga, komt dat hele woord verder niet één keer voor, en heeft de tekst inhoudelijk ook niets met yoga te maken.

Ik heb getracht de lay-out van het boek van Hartmann wat gelijkmatiger vorm te geven, omdat het grafisch een mengelmoes is van stijlen. Dat wordt veroorzaakt door de overdaad aan inspringingen en de opbouw uit vele uiteenlopende lettertypen

en -grootten, vetgedrukt en niet vetgedrukt, wat het werk de indruk meegeeft van een schoolscriptie. Het geheel van het boek maakt qua onderwerpskeuze een raadselachtige en onevenwichtige indruk. Het werk is op de keper beschouwd bijzonder slordig geredigeerd, zeker nu het een onderwerp (yoga) aankondigt dat in het geheel niet wordt behandeld. Bovendien bevat het zeer vele verschrijvingen en typefouten. Slechts wanneer dat echt noodzakelijk was, heb ik die in een voetnoot verantwoord.

Bovenkastletters heb ik, voor zover ze geen functie hebben, omgezet in onderkastletters. De grafisch zeer onrustige bladspiegel heb ik zoveel mogelijk aangepakt.

Zowel in het origineel als in mijn vertaling staan voetnoten. Om ze van elkaar te onderscheiden, heb ik de verwijzingen naar voetnoten van de auteur opgenomen tussen ( ). De corresponderende voetnoottekst staat aan het eind van het betreffende hoofdstuk in dezelfde lettergrootte als de hoofdtekst, met inspringing. Naar mijn eigen voetnoten heb ik in de tekst verwezen met superscript. De corresponderende voetnoottekst is steeds per pagina opgenomen, in een 2-punts kleinere lettergrootte dan de hoofdtekst.

De auteur verenigt vier thema's, namelijk de hermetische en middeleeuwse filosofen, de Rozekruisers, yoga en alchemie. Hoewel er, behalve ten aanzien van yoga, tussen dezen zeker raakvlakken zijn, zijn ze niet onlosmakelijk met elkaar verbonden. Er is een kenmerkend allegorisch werk van de Rozekruisers uit het verleden dat qua inhoud en titel de vlag der alchemie zou kunnen dragen, namelijk de 'Chymische Hochzeit des Christiani Rosencreutz[2]' (het Scheikundig Huwelijk van Christian Rosencreutz). Daarin worden vele alchemistische stadia in romanvorm beschreven. Wel moeten wij vaststellen

---

[2] Straatsburg, 1459.

dat de echte Rozekruisersalchemie transcendentaal van aard is en dan ook alleen om die reden gebruikmaakt van alchemistische symboliek. De auteur gaat in op zowel de materiële als de transcendentale alchemie.

Hartmann gebruikt met betrekking tot de Rozekruisers de termen genootschap, sociëteit en orde. Heden ten dage bestaan er verscheidene Rozekruisersbroederschappen die een van deze termen in hun naam hebben opgenomen. Waar de auteur ze gebruikt, moeten ze als een neutrale beschrijving worden gelezen. Zo verwijst hij met genootschap niet expliciet naar een huidig genootschap van die naam, evenmin als hij met Orde duidt op de organisatie die de oude Rozekruisers thans traditioneel vertegenwoordigt, namelijk de A.M.O.R.C.[3] In deze vertaling heb ik dan ook zo veel mogelijk de begrippen organisatie, groepering of gezelschap gebruikt. Bij de schrijfwijze ben ik uitgegaan van Rozekruiser, dus zonder 'n', en met hoofdletter, zoals gebruikelijk bij mijn eigen broederschap, de A.M.O.R.C. Opgemerkt zij nog, dat deze zich zuiver richt op de mystieke, innerlijke ontwikkeling van de mens. Daarbij komt binnen de A.M.O.R.C. alchemie slechts zijdelings - en dan nog alleen in zijn transcendentale vorm - aan de orde. Yoga valt geheel buiten het bestek.

De begrippen spirit en mind heb ik consequent vertaald met respectievelijk geest en denkvermogen. Het is duidelijk dat deze begrippen zonder definiëring - die in Hartmanns werk ontbreekt - lastig te hanteren c.q. te vertalen zijn. Zeker als tussen het stoffelijk lichaam en een universele ziel nog verbindende stadia

[3] De Antiquus Arcanusque Ordo Rosae Rubeae et Aureae Crucis (A.A.O.R.R.A.C.), ofwel Aloude Mystieke Orde Rosae Crucis (De Rozekruisers Orde A.M.O.R.C.). Deze zet de oude Rozekruisers Traditie voort. Zie het manifest hieromtrent van de Fédération Universelle Des Ordres Et Sociétés Initiatiques (F.U.D.O.S.I., 1934), waarin een aantal Europese inwijdingsorden dit hebben bevestigd. Https://www.amorc.nl/index.php?id-=162&0=.

als het astrale lichaam (de auteur noemt dat) en de zielen-persoonlijkheid (niet genoemd) worden verondersteld. Binnen de filosofie van de A.M.O.R.C. wordt aan het begrip geest een geheel andere inhoud gegeven, in samenhang met de vitale levenskracht en het overkoepelende noûs. Hetzelfde geldt voor het begrip ziel. In het kader van deze vertaling is het niet nodig de verschillen tussen al die termen te duiden, zeker nu bij de behandeling van de diverse oude filosofen al blijkt dat ook zij daaromtrent niet eenduidig zijn in hun begripsvorming. Volstaan kan worden met de opmerking, dat het bij de begrippen geest en ziel zoals de auteur ze via citaten behandelt in de HH. II en III, in elk geval gaat om een onstoffelijk, in beginsel niet met de stoffelijke zintuigen waarneembaar hoger deel van de mens. Daarbij blijken genoemde filosofen verschillende opvattingen te hebben over de hiërarchische verhouding tussen beide. De begrippen material en physical heb ik, afhankelijk van hun context, vertaald met stoffelijk, lichamelijk, of materieel.

De opsomming van de symbolen, de regels, de verplichtingen en de geheime kenmerken van de Rozekruisers in H. VII, doen in hun morele en staccato opsomming gedateerd, bevoogdend en melodramatisch aan, hetgeen er afbreuk aan zou kunnen doen, ware het niet dat zij naar inhoud een grote morele statuur en in feite de kracht van een kloosterregel hebben. De opgesomde voorschriften vindt men heden ten dage in sterk aangepaste zin terug in de leringen van de A.M.O.R.C. Opgemerkt moet worden, dat Hartmann hun bron niet vermeldt. Hetzelfde geldt voor de door hem aan de Rozekruisers toegedichte juwelen. Evenmin licht hij toe, op welke wijze die in de praktijk toegepast zouden zijn. Ze komen niet aan de orde in het onderricht van de A.M.O.R.C.

De leefregels in de vorm van de zes wetten, zoals de auteur ze vermeldt en zoals de *Fama Fraternitatis R.C.*[4] ze letterlijk noemt, zijn uiteraard bekend binnen de A.M.O.R.C. Ten aanzien van hen kan ik zeggen, dat ze niet (meer) letterlijk opgevolgd kunnen en hoeven te worden. De eerste wet, die betrekking heeft op geneeswerk, geldt onverkort. De tweede wet, ten aanzien van het gewaad, ook. De vijfde wet, over het R.C. als hun zegel, eveneens. De zesde wet, over het verborgen blijven van de Orde, is aangepast. De Orde gaat in principe om de 108 jaar ondergronds. Voor een prachtige uitleg van de zes wetten verwijs ik naar Michael Maiers *Themis Aurea* (de Gouden Themis), waar ze in extenso worden behandeld[5].

In hetzelfde H. VII geeft de auteur een uitgebreide beschrijving, verdeeld in twee groepen, van respectievelijk 72 en 50 emblemata die afkomstig zouden zijn uit een werk van Antonio Ginther[6]. De auteur leidt ze in met de term 'Tekens van het hart van de hemelse moeder', daarmee aangevend dat dit de titel van Ginthers werk zou zijn, wat niet het geval is, aangezien het de titel *Mater Amoris et Doloris*[7] draagt. Hartmann behandelt de emblemata op generlei wijze tekstueel. Sterker nog, ze worden niet afgebeeld en slechts via een soort inhoudsopgave beschreven. Bovendien verwijst de auteur naar een verkeerde vindplaats van de twee groepen emblemata.

Hartmann noemt ze Rozekruiserssymbolen, maar het is onduidelijk waarom. Ze betreffen niet specifiek de Rozekruisers. Bovendien heb ik vastgesteld, dat in het genoemde

---

4 'Fama fraternitatis Roseae Crucis oder Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer', 1614.
5 De Gouden Themis, Michael Maier, 1628. https://www.amorc.nl-/index.php?id=100.
6 Pastoor in Beieren, 1655-1724.
7 *Mater Amoris et Doloris*, Sumptibus Georgii Schlüter & Martini Happach, August Vindelicorum (Augsburg), 1726 en 1741.

Latijnse werk van Ginther, dat zo'n 570 volgepakte pagina's beslaat, de term *Rosae* geen enkele maal voorkomt, en de term *Crucis* 164 keer; stuk voor stuk in geheel ander verband dan in relatie tot de Rozekruisers. Het betreft een volstrekt en uitsluitend christelijk werk, waarbij Ginther de emblemata slechts inzet als illustratie bij zijn thema. Hij refereert bovendien geen enkele maal aan mystiek of alchemie.

Opvallend zijn in Hartmanns werk de vele verschrijvingen in de vermeldingen van de Latijnse opschriften die de afzonderlijke emblemata vergezellen. Een enkele keer, doch lang niet altijd, lijken ze terug te voeren op scanfouten, verband houdend met het feit dat van zijn editie van 1945 (de herdruk van 1890) in latere jaren een scan werd gemaakt. Vergelijking tussen de versie van 1945 en de scan wijst dit uit. Ook is de volgorde van de emblemata bij de auteur in beide groepen niet overal op orde, zijn ze op twee plaatsen niet vermeld, en zijn zelfs ergens de tekst en een afbeelding verwisseld.

Onduidelijk blijft, wat de auteur met het opnemen van specifiek deze series emblemata heeft beoogd. Omdat de gortdroge opsomming ervan zonder inhoudelijke behandeling zijn doel zou voorbijschieten, en nog verder, wanneer ze niet worden afgebeeld, heb ik de vrijheid genomen ze in deze vertaling op te nemen, doende wat de auteur had kunnen doen. Ik moet dus benadrukken, dat de auteur heeft volstaan met het geven van telkens een omschrijving plus het bijbehorende Latijnse motto, en niet de emblemata zelf heeft opgenomen. Nu ze alsnog zijn ingevoegd, vervalt de noodzaak om de opsomming over te nemen. Aan de afgebeelde emblemata kan men nu immers zien wat ze voorstellen, en het motto bekranst telkens de afbeelding. Ook is de noodzaak komen te vervallen om de talloze omissies te behandelen, nu de emblemata zelf in hun volle en juiste glorie in deze vertaling zijn opgenomen.

Ginthers boeken zijn overigens bijzonder indrukwekkend en de emblemata zijn van een adembenemende schoonheid; prachtige miniatuurtjes waarin psychische en natuurkundige processen gevoelvol en op zeer verfijnde en liefdevolle wijze symbolisch zijn weergeven. Het betreft niet in alle gevallen zulke processen; soms geven ze een prozaïsch tafereeltje uit het alledaagse leven weer. In elk geval zijn vele ervan zeer geschikt voor contemplatie op hun betekenis. De maker ervan is onduidelijk, omdat Ginther geen bronvermelding geeft. Het is mij gebleken dat de motto's in de emblemata in vele gevallen een bijbelse vindplaats hebben. Waar dat letterlijk zo was, heb ik die vermeld, maar opgemerkt moet worden, dat ze ook elders in ander verband kunnen worden aangetroffen. Ik heb ze zo veel mogelijk vertaald, maar meerdere interpretaties zijn mogelijk[8].

Wat is nu het belang van dit werk? Het schetst in een aantal schitterende passages de visie van diverse vroegere filosofen over de ziel; wat haar beweegt; wat haar verbindt met de stof; en vooral hoe het oude adagium luidt: zo boven, zo beneden. Dit is een cruciaal beginsel, niet alleen binnen de alchemie, maar in de gehele natuurkunde, ook zoals wij die heden ten dage kennen. Vanaf de vroegste filosofen, met hun verbijsterende kennis en inzicht omtrent astronomie, de atoomleer, de (al)chemie, de principes van elektriciteit en vooral de weerspiegeling van de daarin gelegen duale principes in de menselijke persoonlijkheid, loopt die wetmatigheid van het zo boven, zo beneden - dus van dualiteit, spiegeling en het relatief positieve en negatieve - door de gehele geschiedenis van het denken. Het duidt op de band tussen de microkosmos en de

[8] Zie in dit verband ook de qua thema en uitbeelding hiermee overeenkomende schitterende emblemata in *Symbolographia sive Symbolica De Arte Sermones Septem*; pp. 176-256, 540-702; R.P. Jacobo Boschio, Augsburg, 1702; http://www.archive.org/details/symbolographiasi00bosc. De omlijsting van elk emblema is daar gestandaardiseerd, net als bij Ginther. Daarenboven zijn er wisselende kerkelijke attributen aan toegevoegd, zoals de pauselijke tiara, de bisschopsmijter, et cetera.

macrokosmos. Het beginsel is bekend geworden via een traditioneel werk van de mythische, Egyptische god van de wijsheid Hermes Trismegistus: 'de Smaragden Tafel'[9].

De auteur schildert vervolgens de opkomst van de Rozekruisers in de 17e eeuw als reactie op de toenmalige ontaarding van de theologie, de Kerk en de wetenschap. Hij doet verslag van een aantal mythen en legenden die over de alchemisten en Rozekruisers de ronde doen, en zet daar tegenover de ideëele projecties die op hen betrekking hebben. Tot slot behandelt hij de morele standaard waaraan de Rozekruisers moeten voldoen, en rondt hij af met de voorwaarden waarlangs de alchemist moet werken om tot een succesvolle volvoering van het goud maken (zijnde het *Magnum Opus*) te komen.

De auteur stelt, dat de eerste tekenen van bestaan zoals de Rozekruisers die van zichzelf zouden hebben gegeven, niet meer waren dan een satire die de vastgeroeste en corrupte instituten van Kerk en wetenschap in beweging moesten brengen en tot herstel aanzetten. Van een werkelijk bestaande broederschap zou daarbij geen sprake zijn. Vervolgens zouden velen die door het appèl van de Rozekruisers, vervat in hun *Fama Fraternitatis* en *Confessio*, alsook door hun onvindbaarheid geïntrigeerd waren geraakt, naarstig op zoek zijn gegaan naar hun verblijfplaats. Vele avonturiers zouden van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om zich te afficheren als Rozekruiser. Pas daardoor zou paradoxaal genoeg het aanvankelijk illusoire bestaan van de broederschap een feitelijk begin hebben gekregen. Daarbij wordt voorbijgegaan aan het feit dat reeds in de loop van de 14e eeuw het begrip Rozekruis gesignaleerd werd. En over die periode is niet bekend dat men het invoerde om een misstand op een van de hierboven genoemde terreinen te herstellen. Zelfs als het een self-fulfilling prophecy wordt genoemd, moet de conclusie

[9] De *Tabula Smaragdina*.

worden getrokken dat er in elk geval sinds de 17e eeuw, dus nu inmiddels reeds honderden jaren, tastbare broederschappen zijn die de Rozekruisers tot hun inspiratiebron hebben gemaakt. Daardoor is de vraag of de initiators van de *Fama* en de *Confessio* werkelijke broeders van een toenmalig werkelijk bestaande broederschap zijn geweest, academisch geworden.

Overigens verschenen reeds in de 17e eeuw talrijke boeken van onduidelijke signatuur, waarin de voor- en tegenstanders van de Rozekruisers niet altijd van elkaar te onderscheiden waren. Er waren goedbedoelende auteurs die opzettelijk een contraboek in de markt zetten, en vervolgens daartegen onder een pseudoniem, of anoniem, een verweerschrift opstelden. In elk geval tellen de gelederen van de Rozekruisers van meet af aan zeer veel bekend geworden wetenschappers en filosofen, waarbij ook de stimulerende rol van ontelbare Europese vorstendommen niet mag worden vergeten, waar vele Rozekruisers, maar ook alchemisten en kunstenaars een warm onthaal vonden, en waarvan de leden niet zelden ook zelf lid waren van een mystieke of aanverwante groepering.

De alchemistische aanduidingen en raadgevingen, opgenomen in de HH. VII en VIII, zijn verder dan wel niet zozeer actueel in hun vorm binnen de studie van de A.M.O.R.C., toch zijn ze voor elke serieuze zoeker op het Pad van groot belang. Voor ons allen geldt het eclectische principe: onderzoek alles en behoud het goede. Een brede oriëntatie brengt begrip en tolerantie met zich mee voor andersdenkenden. In de kern vinden vele broederschappen elkaar dankzij hun positieve inzet om de mens spiritueel tot ontplooiing te brengen. Sommige van deze organisaties zijn humanistisch, andere religieus, weer andere filosofisch of mystiek van aard. De diverse gezamenlijke symposia die in de afgelopen jaren op broederlijke wijze zijn gehouden door vrijmetselaars, theosofen, antroposofen, soefi's en groeperingen van Rozekruisers doen beseffen, dat hun hoge

doelstellingen hen op de top van de piramide samenbrengen. Op die top kan er geen onderscheid meer zijn; daar is slechts harmonie. Ook binnen een en dezelfde broederschap zullen vele verschillende soorten persoonlijkheden elkaar in dat streven kunnen vinden.

De auteur schetst vele verhalen die over de Rozekruisers de ronde doen, doch zonder te vervallen in louter anekdotische kroniekschrijving. Hij geeft voldoende ruimte aan de hoogstaande beginselen die de term Rozekruiser tot een welhaast archetypisch begrip maken. Archetypisch en toch reëel, voor wie op een bijzondere wijze de transformatie van het lagere naar het hogere wil maken, in het tolerante besef dat er vele wegen zijn die naar Rome leiden.

Ruud Muschter

BRONVERMELDING

- 1890, Hartmann:
- http://www.sacred-texts.com/sro/ptw/index.htm

- 1726, (1741), Ginther, Antonio, *Mater Amoris et Doloris*, Sumptibus Georgii Schlüter & Martini Happach, Augsburg:
- http://openlibrary.org/books/OL23276174M/Mater_amoris _et_doloris

- 1776, Ginther, Antonio, *Speculum Amoris & Doloris*, Augsburg:
- http://www.archive.org/details/speculumamorisdo00gint

HANDGESCHREVEN NOTITIE IN EDITIE 1945

Xmas 1947

To the M∴W∴ Serena F.R.C.

Ave:

May the Light shining through these pages, the Light of the Rosy Cross, in which you live so graciously - be always yours.

Theodotus

[10]

[10] Deze opdracht bevond zich in het origineel van de editie uit 1945.

VOORWOORD VAN DE AUTEUR

Onlangs zijn heel wat boeken verschenen die de geschiedenis van de Rozekruisers behandelen, met de bedoeling om aan de nieuwsgierigheid van de lezer die in mysteriën is geïnteresseerd tegemoet te komen en hem te amuseren. Het lijkt erop, dat zij niet zeer instructief zijn gebleken, of erin geslaagd zijn veel licht te werpen op dit verbijsterende onderwerp. Evenmin is het wenselijk dat de geheimenissen van de Rozekruisers in het openbaar worden omgeroepen en aan de blikken van het gewone volk blootgesteld. Zij behoren namelijk tot hetgeen het heiligste en gewijdste is in wat de mens tot stand heeft gebracht.

Boeken over waar occultisme zijn over het algemeen zeer nutteloos. Wie namelijk occulte kennis bezit, zal ze niet nodig hebben, terwijl wie zulke kennis niet bezit, ze niet zal begrijpen. Ook zal hij van zulke literatuur niet veel voordeel hebben, omdat men werkelijk spirituele kennis moet vinden in zijn eigen ziel. Zij kan niet uit boeken geleerd worden. De wetenschapper, rationalist en speculatieve filosoof houdt zich als het ware bezig met de kandelaars die de kaarsen dragen welke het licht uitstralen dat zij niet kunnen zien. Ook kunnen zij de kaars niet zien. Die vertegenwoordigt namelijk de ziel, waarvan de geest het licht is.

Ware occulte en theosofische boeken zouden gebeden en gedichten moeten zijn, erop gericht het hart en het denkvermogen van de lezer tot de hoogste gedachteregionen op te heffen, en hem behulpzaam te zijn bij het afdalen naar het allerbinnenste heiligdom van zijn eigen wezen, opdat hij de zintuigen van zijn innerlijk waarnemingsvermogen leert openen, en de goddelijke idealen kan leren bevatten die boven het begripsvermogen van het semidierlijke verstand liggen. De spirituele waarheid kan namelijk niet tot dat niveau verlaagd worden. Zij vereist, om herkend te kunnen worden, dat men in

de geest naar haar eigen gebied opstijgt. Ook kan iemand niet aan een ander het licht onthullen, wanneer het licht zijn aanwezigheid niet aan de onderzoeker kenbaar maakt. Een boek kan hooguit de lezer erbij behulpzaam zijn dat hij zijn eigen ogen opent.

Het zou ons weinig baten wanneer wij slechts door erover te lezen in boeken, op de hoogte zouden zijn van het bestaan van zonlicht, en niet in staat het licht te zien en te genieten van de zonnestralen. Wat voor nut zou het voor ons hebben, als wij theoretisch alles zouden weten over de opbouw van de aardse zon, wanneer wij door duisternis omhuld zouden zijn? Wat zouden wij eraan hebben, als wij op de hoogte zouden zijn van alle eigenschappen van de verheven krachten van God, wanneer wij in ons eigen Zelf niets goddelijks zouden kunnen herkennen?

Niemand kan een ander het licht tonen wanneer die persoon niet in staat is het zelf te zien. Doch het licht is overal. Er is niets wat iemand belet het te zien, behalve zijn liefde voor de duisternis. Zijn liefde voor de illusies van zijn aardse bestaansfase is er de oorzaak van dat hij deze illusies als werkelijk beschouwt, en het ware verwijst naar het gebied van de verzinselen en de droom. Niettemin zal datgene wat hem thans het ware licht toeschijnt, als duisternis zijn wanneer zijn bewustzijn zo ontwaakt, dat hij het licht van de geest kan waarnemen.

Aangezien licht onbegrijpelijk is tenzij het contrasteert met duisternis, heb ik niet slechts een selectie gemaakt van de beste gedeelten uit de geschriften van de oude hermetische filosofen en de middeleeuwse Rozekruisers, maar heb ik ook de moeite genomen een aantal feiten te verzamelen uit het grote pakhuis van menselijke domheden, zoals we die aantreffen in het domein van de dwaas, toebehorend aan de visionair en de

dromer. Doch voor hen die oprecht het Pad wensen te betreden en het Licht te volgen, heb ik een aantal van de kostbaarste edelstenen toegevoegd, ontnomen aan de boeken der wijzen, waarvan de betekenis onbegrijpelijk zal zijn voor de zogenaamde wijze, terwijl zij die onopgesmukt zijn, er een grote hoeveelheid wijsheid in zullen aantreffen.

DE AUTEUR.

FRO
OUF
RCU
MIL
ASG
MAGNUSVEST
ONORLAETUS
UORHOCNATI
REM
ARI
TAC
ANT
CDU[11]

[11] De drie horizontale rijen, doorlopend, vormen de woorden *Magnus vestit honor laetus loquor hoc nationi*. De drie verticale rijen, doorlopend, vormen de woorden: *Forma sacrata crucis venerando fulget amictu*, waarbij we het laatste zouden kunnen vertalen met 'De heilige vorm van het eerbiedwaardige kruis strooit licht rond'. De auteur licht deze figuur op geen enkele wijze toe en geeft geen bronvermelding. Deze opvallende zinnen in kruisvorm blijken met andere zinnen verborgen te zijn in een geheimzinnig geschrift, getiteld *De varietate faciei humanae: cum carminibus Rabani Mauri*, van Johann Valentin Merbitz, Dresden, 1676.

Zie voor de volledige bladspiegel met de omringende tekst, het originele Latijnse werk:
http://books.google.nl/books?id=mXpAAAAcAAJ&pg=PT70&lpg=PT70&dq=%22arbor+odore%22+potens&source=bl&ots=qXZJVQCIr-&sig=prwzF8cXQclC_irnFr546i23ueQ&hl=nl&ei=DstOTfydGNGWOt6C9Bg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CB4Q6AEwAA#v=onepage&q=%22arbor%20odore%22%20potens&f=false.

Voor de Engelse vertaling van het gehele tekstblok, inclusief het excerpt, zie:
http://books.google.nl/books?id=LCwEAAAAQAAJ&pg=PA332&lpg=PA332&dq=%22arbor+odore%22+potens&source=bl&ots=4Ajh-VMgcI&sig=bJqsoUXtWqRE3yamaK5nHrIES7M&hl=nl&ei=DstOTfydGNGWOt6C9Bg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CCEQ6AEwAQ#v=onepage&q=%22arbor%20odore%22%20potens&f=false.

HOOFDSTUK I - Introductie

Occulte literatuur; allegorische taal van de Rozekruisers-boeken; hun geheime betekenis

In de hedendaagse populaire boeken die de oorsprong van de religies behandelen, wordt vermeld dat deze uit angst voortkomen. Men beschrijft hoe onze voorouders vanuit hun onbeschaafde staat, en onbekend met de onthullingen die de moderne wetenschap heeft gedaan, de bliksemstraal zagen, het lawaai van het onweer hoorden, en andere natuurlijke verschijnselen aanschouwden waarvan zij de oorsprong niet konden verklaren. Dan behandelt men hoe zij tot de logische gevolgtrekking kwamen dat zulke zaken moesten zijn voortgebracht door een bepaalde bovenkosmische, bovennatuurlijke en intelligente kracht. Op zekere dag kon die kracht het besluit nemen dat hun bezittingen moesten worden vernietigd. Daarom moest men haar vleien en gunstig stemmen, zodat men haar in een goed humeur kon houden.

Met zo'n wetenschappelijke verklaring van de oorsprong van religie en het geloof in God, is het speculerende brein van de rationalist en denker tevreden, want dat leeft geheel in de maneschijn van zijn eigen verbeelding. Tot de geest van de mens behoort een bepaalde kennis die licht geeft, maar een dergelijk brein kan dat niet waarnemen. Daarom stelt de wetenschappelijke verklaring niet het hart tevreden waarin nog steeds een vonk van het goddelijk leven huist. Door die vonk voelt het hart de aanwezigheid van een universele hogere macht

---

In de Engelse op rijm gestelde vertaling, wordt de tekst in de kruisvorm als volgt weergegeven: "In awful garb arrayed, this Holy Image see. With joy I bid you gaze upon this honoroured tree", waarbij de verwijzing naar "de eerbiedwaardige kruisvorm" (*Forma sacrata crucis venerando*) gesneuveld is, evenals het rondstrooiend licht (fulget amictu). Zie voorts ook: http://www.edres.it/nannini.xml.

die niet een voortbrengsel der natuur is, maar superieur aan deze. Een religie die een voornamelijk logische oorsprong heeft, is waarlijk de religie van de duivel, omdat zij grondig verkeerd is. In zo'n systeem kan men slechts leren hoe men God te slim af kan zijn, en hoe men de eeuwige rechtvaardigheid zo kan bewerken dat die tot niets leidt. Ware religie heeft niets van doen met angst of met logische speculatie. Haar ware oorsprong ligt in de fundamentele verhouding van de menselijke ziel tot de goddelijke oorsprong van de spirituele kracht die in haar woont. De goddelijke geest die in de mens is, herkent via de mens de aanwezigheid van de universele geest in de natuur. Deze goddelijke kracht is waarlijk occult, omdat men haar niet kan waarnemen met een uiterlijk middel. Ook kan men het bestaan van die kracht niet logisch bewijzen aan degenen die niet in staat zijn haar aan te voelen. Ze zal altijd een mysterie blijven voor de aardse Adam, omdat zij goddelijk is en daarom verstandelijk alleen kan worden gekend door de mens die een staat van goddelijkheid is binnengetreden.

Niettemin is het een eigenschap die inherent is aan de aard van de mens, dat hij verstandelijk datgene wenst te kennen waarvan hij de aanwezigheid intuïtief aanvoelt. Daarom zijn er in alle tijden mensen geweest die zich afvroegen wat Gods ware aard is. Via hun verstandelijke inspanningen probeerden zij een gat te maken in de sluier die het heiligdom van het grote geheimenis bedekt, opdat zij er doorheen konden kijken en hun nieuwsgierigheid bevredigen. Uit de wilde ideeën van zulke speculatieve mensen, visionairen en pseudofilosofen is een onecht systeem van theologie, mystiek en bijgeloof voortgekomen, dat men ook heden ten dage nog vaak aanziet voor occultisme en theosofie.

De ziel van de mens staat in dezelfde verhouding tot de spirituele kracht die het universum vult, als de bloemen van het veld tot het licht van de aardse zon. Een plant die leven

tekortkomt, zal wegkwijnen en sterven, en een ziel waarin de geest van heiligheid zich niet bevindt, zal verder verlaagd worden dan de ziel der dieren. Dieren gaan namelijk niet tot ruziemaken over. Zij handelen overeenkomstig de wetten van hun aard, terwijl de mens door een verstand te bezitten onnatuurlijk kan handelen, en tegengesteld aan de goddelijke wet.

Doch er zijn ook andere mensen geweest die, door natuurlijk te blijven en gehoorzaam aan de goddelijke wet, tot een staat van spiritualiteit zijn gegroeid die superieur is aan de voornamelijk verstandelijke staat. In de loop van hun innerlijke ontplooiing zijn hun innerlijke zintuigen opengegaan, zodat zij niet alleen konden voelen op een intuïtieve manier, maar ook op spirituele wijze dit licht van de geest konden waarnemen. Zulke mensen zijn de ware mystici, Rozekruisers en adepten. Met hen heeft de historicus en antiquair niets van doen, omdat zij zich aan het domein van hun onderzoek onttrekken. Een geschiedenis der Rozekruisers kan op zijn best een geschiedenis zijn van bepaalde personen waarvan wordt verondersteld dat zij spiritueel verlicht waren. Het zal wel altijd onduidelijk blijven of iemand die in zo'n geschiedenis vermeld wordt, werkelijk of niet een Rozekruiser is geweest. Hetgeen namelijk een mens tot een heilige en wijze maakt, behoort niet tot deze aarde en kan niet door aardse mensen aan een onderzoek worden onderworpen. Het is het deel van de mens waarover de bijbel spreekt in de passage: "Wij leven op aarde, doch onze ziel is in de hemel."

Uiterlijk onderzoek kan zich slechts bezighouden met uiterlijke dingen. Wat voor zijn bestaan afhangt van een vorm, kan zich slechts met vormen bezighouden. Vormen echter zijn slechts een fictie voor hem die door de kracht van zijn spirituele waarnemingsvermogen de waarheid die de vorm vertegenwoordigt, herkent. De gehele natuur is een uitdrukking van de

waarheid, doch slechts enkelingen zijn in staat zich de waarheid bewust te worden die in de natuur wordt uitgedrukt. Wij allen zijn min of meer gekarikaturiseerde evenbeelden van de waarheid die wij van oorsprong geacht worden te vertegenwoordigen. Zolang wijzelf slechts een fictief bestaan hebben, wat toe te schrijven is aan het niet kunnen toegeven aan de waarheid binnen onszelf, kennen wij hooguit de karikatuur die wij vertegenwoordigen, doch niet ons ware, echte Zelf.

Wijsheid als beginsel is onvoorstelbaar, totdat zij in de wijze tot uitdrukking komt. Slechts de wijzen zijn in staat haar te herkennen. Iemand zonder kennis weet niets. Een mens die krachtens zijn wezen geen enkel beginsel heeft, kan geen enkel beginsel kennen. Het is voortdurend het beginsel zelf dat zich in andere vormen herkent. Als dus iemand de waarheid wil kennen, moet de waarheid in hem levend zijn. Als er geen waarheid in hem is, kan hij geen waarheid waarnemen, noch bij hemzelf, noch in de natuur buiten hem. De waarheid wordt altijd gekruisigd tussen twee dieven, genaamd bijgeloof en scepsis. Wanneer wij slechts een van de gekruisigde dieven zien, kan het ons overkomen dat wij hem ten onrechte aanzien voor de waarheid. Doch de twee gedaanten van de dieven zijn vervormd, of liever gezegd, de waarheid is in hen vervormd. Slechts wanneer wij in staat zijn de goede gedaante van de Verlosser waar te nemen, die tussen de twee vervormde dieven hangt, zullen wij het verschil zien en weten waar wij de Verlosser moeten zoeken.

Voor degenen in wie de waarheid nog niet een levende kracht is geworden, zijn fictieve vormen noodzakelijk om hun de weg te wijzen. De meerderheid der onwetenden echter ziet slechts de fictie. Omdat er in henzelf geen waarheid is, is er niets om de waarheid waar te nemen in de vorm. Om die reden zullen de

'Geheime Symbolen van de Rozekruisers[12]' voor altijd geheim blijven voor allen die niet in hun eigen hart de levende waarheid bezitten. Ondanks alle uitleg die er gegeven wordt, zullen zij ze niet begrijpen. Diegenen echter in wie de waarheid worstelt om levend te worden en die niet slechts hun nieuwsgierigheid wensen te bevredigen, maar de waarheid beminnen om haarzelf en zonder enige persoonlijke afweging, zullen door het bestuderen van de boeken van de Rozekruisers en hun geheime symbolen flink vooruit worden geholpen, en wel op dezelfde wijze als waarop een reiziger in een vreemd land geholpen zal worden door degenen die daar vóór hem hebben gereisd en de weg weten. Zij kunnen hem de weg door de woestijn uitduiden alsook de plaatsen waar zoet water kan worden gevonden[13], maar zij kunnen hem niet dragen: hij moet zelf lopen.

Goddelijke wijsheid is niet een maaksel van de mens, noch heeft hij haar uitgevonden. Er is geen andere manier om haar te verwerven, dan door haar gewillig in ons eigen hart te ontvangen. Als zij daar binnentreedt, zal de storm aan elkaar bevechtende meningen gaan liggen, en zal de gedachtezee zo kalm zijn als een spiegel waarin wij de waarheid kunnen zien. Dan zal de waarheid zelf, sterk in ons worden en wij zullen God kennen. Niet door in boeken een beschrijving van Hem te lezen, maar in en door Zijn eigen macht, of, om het in termen van de bijbel uit te drukken, wij zullen kennis over Hem verwerven door Hem in de geest en in waarheid te aanbidden.

---

[12] Hartmann refereert hier aan het beroemde werk 'Geheime Figuren der Rosenkreuzer, aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert: aus einem alten Mscpt. Zum erstenmal ans Licht gestellt: erstes Heft', Altona, 1785.

[13] Vergelijk ook Michael Maier, in *Themis Aurea* (De Gouden Themis), H18: "Zij die een reis maken (…), kunnen niet zonder vers, zoet water. Als zij een bron ontdekken, houden zij daar goed rekening mee, maken zij daar aantekening van. Zij doen dit, opdat anderen die die kant op reizen er ook plezier van kunnen hebben."

Net zoals dat geldt voor de allegorische taal van de bijbel en andere religieuze boeken, zijn de Rozekruisersgeschriften volstrekte nonsens en onbegrijpelijk wanneer zij in exoterische zin worden opgevat en vanuit een materieel gezichtspunt toegepast. Het zuiver exoterisch redeneren is in het geheel geen hulp om ze te begrijpen, doch integendeel een obstakel op de weg. Voor hem echter die ernaar kijkt met het begrip dat vanuit de geest komt, zijn ze vol goddelijke wijsheid.

De Rozekruisers zeggen: "Iemand die de goddelijke waarheid kent, heeft het hoogste bereikt en verlangt niet naar meer. Niets kan namelijk hoger zijn dan het verwerven van de waarheid. In vergelijking met deze schat, verzinken aardse bezittingen in onbeduidendheid. Hij namelijk die het hoogste bezit, verlangt niet naar hetgeen laag is. Hij die de werkelijkheid kent, heeft geen boodschap aan illusies. Wetenschappelijke en filosofische speculaties met betrekking tot wat mogelijk waar is, zijn nutteloos voor degene die de waarheid voelt en waarneemt. Hij hoeft niet te speculeren over hetgeen hij reeds heeft gezien en kent. Grote rijkdom heeft hij niet nodig, want zijn stoffelijke vorm heeft slechts eenvoudige behoeften, weinig in aantal. Bovendien worden - door het handelen van de geest in hem, die naar buiten toe uitstraalt - de stoffelijke beginselen die zijn lichamelijke gestalte samenstellen, steeds meer gesublimeerd en etherischer, en onafhankelijk van de noodzakelijkheden van het stoffelijke gebied. Totdat hij uiteindelijk, door de laatste laag van de grove, zichtbare vorm te hebben afgelegd en zich bewust te zijn geworden van het beginsel dat aan het zichtbare innerlijke lichaam leven geeft, daarin volledig moge leven, onzichtbaar voor sterfelijke ogen, onafhankelijk van aardse voorwaarden: een etherische geest die door onbeschrijflijke schoonheden wordt omringd, in het bezit van krachten over het bestaan waarvan de sterfelijke mens niet droomt - een etherische geest, doch niettemin een werkelijke, levende mens."(1)

En over degene die het levende water der waarheid heeft geproefd, het ware levenselixer, zeggen de Rozekruisers wederom:

"Gezegend is hij, die boven gebrek en armoede staat, boven ziekte en dood, die niet kan worden geraakt door hetgeen pijn bezorgt, die geen ander dak boven zijn hoofd verlangt dan het uitspansel, geen ander bed dan de aarde, geen ander voedsel dan de lucht, en boven al die behoeften staat waar de stervelingen naar dorsten.(2)

God vernedert de ijdelen en verheft de nederigen. Hij straft de hoovaardigen met verachting, maar de bescheidenen zendt Hij Zijn engelen met troost. Hij werpt degenen die het kwade zijn toegedaan in een wildernis, maar voor de goedhartigen opent Hij de portalen des hemels.(3)

Mijd de boeken van de sofisten. Ze zitten vol fouten, want de basis waarop hun kennis berust, is hun fantasie. Betreed het gebied van het ware en verdeel met ons de schatten die wij bezitten. Wij nodigen u uit; niet vanwege onze eigen keuze, maar vanwege de macht van de goddelijke geest wiens dienaren wij zijn.(4)

Wat weet het dier van intellectuele genoegens? Wat weet de sofist over de genietingen des geestes? Zou het niet iets kostbaars zijn wanneer wij konden leven, denken en voelen alsof wij sinds het begin der wereld hadden geleefd, gedacht en gevoeld en dat tot het einde daarvan zouden moeten volhouden? Zou het niet prachtig zijn om alle geheimen der Natuur te kennen, of het boek[14] te lezen waarin alles is opgetekend wat in het verleden is gebeurd, of nog in de toekomst zal geschieden? Zoudt gij niet opspringen van vreugde als ge het vermogen

[14] De zogeheten Akasha Kronieken.

bezat om het hoogste aan te trekken, in plaats van aangetrokken te zijn door hetgeen laag is, en zuivere geesten om u heen te verzamelen, in plaats van dieren?"(5)

Kan de mens zulke krachten verwerven? Het is zinloos om een poging te doen het te bewijzen aan iemand die er niet naar verlangt zich die krachten eigen te maken. En zelfs als het bewijs geleverd was, wat zou het degenen die arm zijn, baten als men hun bewijst dat er anderen zijn die schatten bezitten die voor hen niet bestaan? Kan het bestaan van krachten worden bewezen aan iemand die niet het vermogen bezit om ze waar te nemen of te bevatten? Zelfs een wonder zou niets bewijzen, behalve dat er iets ongewoons en onverklaarbaars had plaatsgevonden.

De *Fama Fraternitatis* zegt: "De onmogelijkheid om zulke geheimen te onthullen aan degene die nog niet afdoende spiritueel ontwikkeld zijn om ze te ontvangen, is de oorzaak van vele misvattingen en vooroordelen die onder het publiek heersen over de Rozekruisers. Groteske en fantastische verhalen doen de ronde, waarvan de oorzaak slechts kan worden teruggevoerd op de onwetendheid of kwaadaardigheid van hen die ze verzonnen hebben. Ze zijn qua intensiteit en absurditeit toegenomen sinds zij door de rangen van de kwaadsprekers zijn gegaan. Men kan onwaarheden niet uitwissen zonder de wortels der waarheid te beschadigen. Kwade bedoelingen worden van nut om de onheuse verklaringen te weerspreken zoals die door de onwetende en bewuste bedrieger zijn afgelegd. Doch wat is het getuigenis van een blinde waard wanneer hij spreekt over hetgeen hij gezien meent te hebben, en welke waarde kan men hechten aan de verklaringen van de dove, wanneer hij beschrijft wat hij heeft gehoord?[15] Wat weet de onwaarheidsgetrouwe van

---

[15] Vergelijk Michael Maier in *Themis Aurea*, H. 19, die klaarblijkelijk eveneens de *Fama* citeert: "Wat kan een blinde getuige bevestigen over wat

de waarheid; de goddeloze van God; de dwaze van wijsheid; en de ongelovige van het geloof? Zij mogen denken het bij het rechte eind te hebben. Niettemin zitten ze ernaast. Zij kunnen anderen ervan beschuldigen dat dezen illusies koesteren, maar zij zijn het zelf die in illusies leven. Afgunst, haat, jaloezie, intolerantie en bijgeloof zijn als gekleurde glazen die hem, die er doorheen kijkt niets in zijn ware hoedanigheid tonen, doch alles in een gekleurd licht."

Het lijkt er dus op, dat wanneer men het heeft over de Rozekruisers als organisatie, dit heel iets anders betekent dan een aardse, uiterlijke organisatie van personen die zich om de een of andere reden Rozekruiser noemen. Het gaat namelijk om een spirituele eenheid, een harmonie van goddelijke, samengaande en niettemin individuele spirituele krachten, net zoals men dat ook van de engelen zegt, en over wie het dan ook niet gaat in de verhalen waarin men de domme gedragingen van het uiterlijke leven beschrijft.

Zij spreken over die spirituele binding wanneer zij zeggen: "Onze gemeenschap is er al sinds de eerste dag der schepping, toen God de woorden "Er zij Licht" sprak, en zal tot aan het einde der tijden blijven bestaan. Het is de sociëteit van de kinderen van het licht, wier lichamen uit licht zijn gevormd en die voor altijd leven in het licht. In onze school krijgen wij onderricht in goddelijke wijsheid, de hemelse bruid, die een vrije wil heeft en tot hém komt die zij uitkiest. De geheimenissen die wij kennen, omvatten al hetgeen men met betrekking tot God, de Natuur en de mens mogelijkerwijs te weten kan komen. Elke wijze die er ooit is geweest, is in onze school afgestudeerd, waarin hij ware wijsheid kon opdoen. Onder onze leden bevinden zich hen die niet deze aarde bewonen; onze leerlingen zijn over het gehele universum

---

hij zag? Of een dove over wat hij heeft gehoord? Of iemand die niet in staat is iets te begrijpen, over wat hij niet kan bevatten?"

verspreid. Allen bestuderen zij één boek[16] en volgen slechts één methode om het te bestuderen. Onze ontmoetingsplaats is de tempel van de Heilige Geest[17], die de gehele natuur doordringt en gemakkelijk gevonden kan worden door de uitverkorenen, doch voor altijd verborgen is voor de ogen van de gewone mensen. Onze geheimen kunnen niet voor goud worden verkocht, maar zijn vrij verkrijgbaar voor iedereen die in staat is ze te ontvangen. Dat wij geheimhouding betrachten, is niet omdat wij onwillig zijn om te geven, maar omdat zij die onderricht vragen, onvermogend zijn om te ontvangen.

Er is slechts één eeuwige waarheid; er is slechts één bron van liefde. Liefde kan men niet geven; zij moet in het menselijk hart worden geboren. Wanneer het beginnende leven zich begint te roeren, zijn wij behulpzaam bij de geboorte van goddelijke liefde. Wij bezitten een licht dat de grootste diepten van de duisternis verlicht, waardoor wij de diepste geheimenissen kunnen doorgronden. Wij hebben een vuur dat ons voedt en waarmee in de natuur wonderen kunnen worden verricht. Alles in deze wereld is aan onze wil onderworpen, aangezien onze wil één is en aan de wet gelijk. Niettemin is onze wil vrij en door geen enkele wet gebonden. Wilt gij lid worden van onze organisatie? Indien dat het geval is, ga dan uw eigen hart binnen en luister naar de stem der stilte. Zoek de Meester in uzelf en luister naar zijn aanwijzingen. Leer de goddelijkheid kennen die zich in uw ziel tracht te manifesteren. Werp uw onvolmaaktheden van u af en wordt volmaakt in God."

---

[16] De mystici en transcendentale alchemisten noemen dit allegorisch het *Liber M.,* het *Liber Mundi,* ofwel het Boek der Wereld. Daarin zouden alle geheimen van het bestaan en de Natuur zijn opgetekend.

[17] Dit is een verwijzing naar de *Fama Fraternitatis*, IIIe wet: "Elk jaar maakt iedere Broeder van de Broederschap op de dag C. zijn opwachting op de plaats van de Heilige Geest."

(ad 1.) Het zal direct duidelijk zijn, dat dit alles betrekking heeft op de innerlijke mens en niet op zijn sterfelijke, lichamelijke gestel. Het is noch het stoffelijk lichaam met zijn uiterlijke zintuigen, noch het vergankelijke denkvermogen van de mens dat van goddelijke waarheid kennis kan nemen. Alleen de goddelijke waarheid in de mens kan zijn eigen Zelf kennen. Niemand kan ware kennis over een spirituele kracht deelachtig worden, tenzij die kracht in hem levend wordt en hij ermee samenvalt. Occultisme is niet een kwestie van wat iemand moet weten, noch van wat hij moet doen, doch van wat hij moet zijn. Wanneer de innerlijke mens waarlijk spiritueel is geworden, niet alleen in zijn verbeelding, maar in zijn wil, dan dringt zijn ontwaakte geest zelfs door de stoffelijke vorm heen en verandert de aard daarvan, op dezelfde wijze als licht de duisternis verdrijft.

(ad 2.) Dit alles heeft geen betrekking op de mens van aards vlees, maar op hem die in het leven des geestes geregenereerd is. Het elementaire lichaam van de mens is niet verheven boven ziekte en dood en ook niet boven hetgeen pijn doet. Dat lichaam vereist, dat het beschermd wordt tegen de elementen waaruit het gemaakt is en heeft aards voedsel nodig. Doch de mens van het hemelse koninkrijk is vrij. Zijn thuis is zo wijds als zijn gedachten kunnen reiken. Zijn voedsel is het manna uit de hemel.

(ad 3.) Volgens Jacob Boehme is God de wil van de goddelijke wijsheid. Hij die zich in zijn zelfbedrog verheft, zal vallen. Dit komt doordat hij vol zit met zijn misleidende kennis, en de wil van de Eeuwige in hem geen goddelijke wijsheid kan wakker roepen. Ware nederigheid bestaat niet uit laagwaardige angst, maar uit

het hoogste gevoel voor waardigheid, zoals dat slechts kan worden gevoeld door degene die voelt dat God in en met hem is.

(ad 4.) De sofisten zijn de sceptische onderzoekers die ijverig de buitenste schil van het fruit onderzoeken dat aan de boom der kennis groeit, terwijl zij niet weten dat er in het fruit een kern zit. Zij maken zichzelf wijs dat er geen kern is en beelden zich in, dat degenen die door de kracht van de geest het licht kunnen waarnemen dat vanuit de innerlijke bron schijnt, dromers zijn, terwijl zijzelf nauwelijks in de gaten hebben dat hun eigen leven slechts een slaap, en hun ingebeelde kennis slechts een droom is.

(ad 5.) De geest van de mens is niet van deze wereld; hij behoort tot de eeuwigheid. Er is sinds het begin van de schepping nooit een tijd geweest dat de menselijke geest niet bestond. Evenmin is zijn aanwezigheid beperkt tot deze planeet aarde. Hij die erin slaagt zijn bewustzijn te doen samenvallen met dat van de goddelijke geest die zijn persoonlijkheid overschaduwt en die zijn eigen ware Zelf is, kent zijn bestaansvormen vanuit het verleden en ziet de toekomst. De dierlijke beginselen in de mens kunnen echter niet aan die staat deelnemen. Zij sterven en treden opnieuw de chaos binnen; het pakhuis voor het voortbrengen van vormen.

HOOFDSTUK II - De hermetische filosofie

De neoplatonisten; Ammonius Saccas; Plotinus; Malchus Porphyrius; Jamblichus; Proclus; Hierocles

Tria sunt mirabilia. Deus et Homo. Mater et Virgo. Trinus et Unus[18].

Er is slechts één eeuwige waarheid. Daaruit volgt, dat er ook maar één goddelijke wijsheid is. Wanneer wij van degenen in wie deze wijsheid manifest is geworden, de geschiedenis zouden willen nalopen tot aan hun bron, zouden wij buiten tijd en ruimte moeten treden en de eeuwigheid moeten ingaan. Wij zouden terug moeten gaan tot de eerste dagen der schepping, toen "de geest Gods op de wateren zweefde[19]", toen de eerste initiator een ras van semispirituele wezens onderrichtte, die geheel anders gebouwd waren dan de menselijke wezens die wij nu kennen op deze planeet. De historici die op een exoterische wijze redeneren, spreken over de wijsheidreligie uit de oudheid, alsof het een soort systeem was dat door de mens was uitgevonden, en uit de zich geleidelijk ontplooiende speculatieve kracht van het redenerende verstand was geëvolueerd. De occultist echter weet, dat goddelijke wijsheid eeuwig is en altijd dezelfde blijft. Hetgeen verschilt, is de vorm van deze manifestatie, overeenkomstig het bevattingsvermogen van de denkvermogens waarin hij zich tracht uit te drukken. Een geschiedenis van de leerstellingen der Rozekruisers zou daarom kunnen aanvangen met een uitleg van de leerstellingen van de Veda's of de oude boeken van Egypte. Aangezien echter deze onderwerpen uitgebreid aan de orde zijn gekomen in 'De Geheime Leer' van H.P. Blavatsky en andere boeken, zullen wij

[18] 'Er zijn 3 wonderen. God en de Mens. Moeder en Maagd. De Drie en de Een'. Deze spreuk komt voor op een embleem van Adrian van Mynsicht, pseudoniem: Heinrich Madathanus, 1603-1638.

[19] Bijbel, Genesis, vs 2.

ons ertoe beperken te bekijken in welke vorm de hermetische filosofie zich presenteerde aan de denkvermogens van de neoplatonische filosofen.

Neoplatonisten

Ammonius Saccas

Deze filosoof, die omstreeks 190 n.Chr. leefde, was de stichter van de neoplatonische school. Hij was de zoon van christelijke ouders en ontving een christelijk opvoeding. Hij keerde dit systeem de rug toe en werd filosoof. Hij voorzag in zijn levensonderhoud als lastdrager tegen betaling. Toch was hij een van de grootste filosofen van die tijd en goed ingevoerd in de platonische en aristotelische filosofie. Zijn leerlingen waren Erennios, Origenes, Plotinus en Longinus.

Plotinus[20]

Plotinus werd in 205 n.Chr. in Lykopolis in Egypte geboren. Hij ontving zijn opvoeding in Alexandrië. Hij nam deel aan de oorlog van keizer Gordianus in Perzië en ging later naar Rome, waar hij zijn filosofische school stichtte. Hier verwierf hij grote bekendheid en werd hij door allen gerespecteerd. Men zegt, dat hij gedurende de 26 jaren dat hij in Rome woonde, geen enkele vijand had. Zelfs keizer Gallienus, een van de grootste schurken, achtte en eerde hem.

Plotinus voelde zich niet goed. Toen de arts Eustachius de kamer betrad waarin Plotinus stervende was, riep deze vol vreugde uit: "Ik ga nu de God die in mijzelf leeft, verenigen met

---

[20] In deze paragraaf is niet te zien waar Plotinus zelf aan het woord is, gezien het ontbreken van aanhalingstekens. Mogelijk dus geeft de auteur een vrije weergave van diens filosofie, in tegenstelling tot de daarop volgende paragraaf over Porphyrius.

de God van het universum." Het denkvermogen van Plotinus was voortdurend gericht op de goddelijke genius die hem begeleidde - zijn eigen hoger Zelf. Hij gaf niet veel om zijn aardse lichaam. Toen men hem vroeg wanneer dat geboren was, weigerde hij dat te vertellen, met de woorden dat zo'n onbenullige kwestie van te weinig betekenis was om er ook maar een woord aan te verspillen. De wereld der verschijnselen was in zijn ogen een misvatting, een fout, een lage, ongewenste toestand. Eenwording met het goddelijke beginsel was daarentegen het hoogste doel in het bestaan. Hij at zeer weinig, nam geen vlees tot zich en leefde een leven van ontzegging. Porphyrius, een van de andere leerlingen van Saccas, die jaloers was geworden op de faam van Plotinus, poogde zwarte magie tegen hem in te zetten, echter zonder succes. Uiteindelijk zei hij, dat de ziel van Plotinus zo sterk was, dat de krachtigste wil die tegen zijn ziel was gericht, deze niet kon doordringen en naar de afzender terugketste. Plotinus echter voelde die magische invloed en liet zich daarover uit.

Volgens de filosofie van Plotinus is God de basis onder alles. Er is slechts één substantie. Stof en vorm zijn slechts illusies, ofwel schaduwen van de geest.[21] God is eeuwig en overal. Hij is zuiver licht, een eenheid, de basis van al het bestaande en van al het denken. Het denkvermogen[22] (noûs) is de beeltenis van deze eenheid. Het is de beeltenis die door het Eeuwige is geschapen door in zichzelf te blikken. Zodoende is het denkvermogen het voortbrengsel of de schepping van God en toch God zelf, en ontvangt het zijn kracht van deze. Het denkvermogen is de eeuwige activiteit van het Eeuwige. Het is Licht, oeroud en onveranderlijk. Het denken en elk denkbaar voorwerp bestaan in het denkvermogen. De wereld van het denkvermogen is de innerlijke wereld. De eeuwige, zintuiglijke wereld is er de uitwendige uiting van. Omdat het denkvermogen een eenheid

[21] Spirit.
[22] Mind.

is, en alle wezens en voorwerpen uit denkvermogen bestaan, zijn zij alle in de grond aan elkaar gelijk, maar verschillen zij in vorm.

De werkzaamheid waardoor de innerlijke wereld van het denkvermogen ontstond, is een innerlijke kracht die naar het centrum toewerkt. Wanneer een uiterlijke wereld ontstaat, die in verband staat met de innerlijke wereld, moet er een andere werkzaamheid zijn waardoor haar innerlijke werkzaamheid wordt omgekeerd, zodat deze gericht wordt naar de periferie. Deze centrifugale werkzaamheid is de ziel, een voortbrengsel of reactie van de centripetale werkzaamheid van het denkvermogen; met andere woorden een product van gedachte die zichzelf binnentreedt. Er is een universele wet die zegt, dat iets wat werkelijk is, iets kan voortbrengen dat zijn eigen staat van volmaaktheid kan benaderen, maar nooit precies zo volmaakt als dat ding zelf. Daarom gelijkt de activiteit van de ziel op de activiteit van het denkvermogen, maar is zij nooit zo volmaakt als dat denkvermogen.

Net als het denkvermogen is de ziel levende gedachte, maar in tegenstelling tot het denkvermogen, onderwerp van voortdurende verandering. De ziel, in tegenstelling tot het denkvermogen, ziet geen dingen in zijn eigen zelf, maar ziet ze in het denkvermogen. De werkzaamheid van de ziel is naar buiten gericht; die van het denkvermogen naar binnen. De waarnemingen van de ziel zijn niet zo helder als die van het denkvermogen. De ziel is, net als het denkvermogen, een soort licht, maar terwijl het licht van het denkvermogen zelfverlichtend is, is dat van de ziel een reflectie van dat denkvermogen. Overeenkomstig de eeuwige wetten van orde en harmonie die in het gehele organisme der natuur bestaan, raken alle zielen na een bepaald tijdsverloop van het denkvermogen gescheiden, of - om het juister te formuleren - neemt de afstand tussen de ziel en het centrum van het denkvermogen toe en

neemt zij een stoffelijker hoedanigheid aan. Terwijl zij zich van de goddelijke intelligentie verwijdert, komt zij de toestand van de stof binnen; zij daalt af in de stof. Bij elke stap in de richting van materialisatie wordt haar vorm dichter en stoffelijker. De zielen in de lucht hebben een ijle; die op de aarde hebben een aardse, stoffelijke vorm. De werkzaamheid van de ziel brengt andere, secundaire werkzaamheden voort. Enkele daarvan neigen naar boven; andere volgen aantrekkingen van een lagere hoedanigheid. De naar boven gerichte werkzaamheden zijn geloof[23], streven, verering, pracht[24], et cetera. De neerwaarts gerichte brengen het redeneren, speculeren en sofisterij, et cetera, voort. De laagste werkzaamheid van de ziel is de zuiver plantaardige kracht, de zintuiglijke waarneming, aanpassing, het instinct, et cetera.

Het einddoel van de activiteit der natuur is het bereiken van zelfkennis. Alles wat de natuur in een zichtbare vorm voortbrengt, heeft ook een bovenzintuiglijke vorm, die een gedaante geeft aan de grove materie, zodat de vorm een voorwerp wordt dat men kan herkennen. De natuur is slechts een levende ziel. Zij is het product van een hogere, innerlijke werkzaamheid, het universele denkvermogen. Er is slechts één fundamentele, levende kracht in de natuur en wel het vermogen tot verbeelding. Er is slechts één gevolg van de werkzaamheid van deze formerende kracht, ofwel van dit verbeelden van de vorm. En hetzelfde proces dat in de natuur plaatsvindt, vindt ook plaats in de aard van de mens. Alle formaties van de stof worden voortgebracht door de ziel die erin huist. Alle vormen zijn gevuld met een inwendig leven, zelfs als dat niet naar buiten toe manifest wordt. De aarde is als het hout van een boom, waar leven in zit. De stenen lijken op twijgen die van de boom zijn afgesneden. In de sterren zitten goddelijk leven en rede, net als in de aarde. De zintuiglijke wereld en al het bestaan

[23] "Faith": geloof, ook hoop.
[24] Sublimity.

daarin, heeft een inwendige ziel. Deze ziel is al wat van die vormen blijvend is. De uiterlijke verschijning is niet meer dan een verschijning.

De wereld van het intellect is een onveranderlijke, levende eenheid, waarbinnen geen ruimtelijke scheiding is of een wijziging in de tijd. In die wereld bestaat alles wat is. Toch is er noch voortbrenging, noch afbraak; noch een verleden, noch een toekomst. Zij bevindt zich niet in de ruimte en vereist geen ruimte. Wanneer wij zeggen dat de wereld van het intellect overal is, proberen wij het denkbeeld over te brengen dat het zich in haar eigen zijn bevindt en daarom in zichzelf. De wereld van het intellect is de wereld van de geest. Er is een opperste intelligentie die in de kern (potentieel) alle objecten en al het intellect bevat. Er zijn net zoveel individuele intellecten als in de wereld van het intellect denkbaar is. Hetzelfde kunnen wij zeggen over de ziel. Er is een opperste, overkoepelende ziel en die kan net zo veel zielen bergen. Die staan in dezelfde verhouding tot de overkoepelende ziel, als een soort tot de klasse waartoe die behoort. Er zijn verscheidene soorten in een klasse; toch komen alle soorten daaruit voort. Elke soort heeft een eigen aard. Zo moeten er ook in de intellectuele wereld bepaalde eigenschappen zijn om zielen van verschillende aard voort te brengen. De zielen moeten verscheidene gradaties van gedachtekracht bezitten, anders zouden zij tot in detail aan elkaar gelijk zijn.

In de natuur is niets volstrekt zonder rede, hoewel de manifestaties van het beginsel sterk uiteenlopen in de verscheidene vormen. Zelfs dieren, die onredelijk lijken, bezitten een rede die hun instincten leidt. Alles wat bestaat, vindt zijn oorsprong in de rede. In de natuur kan niets volstrekt onredelijk zijn, maar er zijn ontelbare gedaanten waarin de rede manifest kan worden. Deze manifestaties worden namelijk naar vorm bijgesteld door uitwendige en inwendige toestanden en

omstandigheden. De innerlijke, spirituele mens is veel redelijker dan de uitwendige mens. In de uiterlijke wereld manifesteert de rede zich als waarneming, logica en speculatie. In de wereld echter van het intellect is de rede manifest in een direct waarnemen van de waarheid. Het doel van de innerlijke werkzaamheid van de rede is het voortbrengen van een objectieve vorm. Naarmate de verscheidenheid voortschrijdt en de diverse krachten zich ontvouwen, raken zij voortdurende een aantal van hun attributen kwijt. De uiteindelijke voortbrengselen zijn minder volmaakt dan de oorspronkelijke kracht. De omstandigheden waarin zij geplaatst worden, leiden echter tot het ontstaan van nieuwe attributen. Aldus is er een stap gezet naar het opnieuw opstijgen naar een hogere staat.

Zo is de wereld van het intellect een uitstraling van het fundamentele, oorspronkelijke centrum. De wereld die wij met onze zintuigen waarnemen, is een voortbrengsel van de wereld van het intellect. De staat van onvolmaaktheid en muteerbaarheid van alle dingen in de uiterlijke wereld, wordt veroorzaakt doordat zij verwijderd zijn van het grote centrum. Het universum is een voortbrengsel van drie fundamentele beginselen van het bestaan. Het is een groot levend wezen of organisme, waarin alle samenstellende delen nauw met elkaar verbonden zijn. Geen enkel deel in dat universum kan handelen zonder een bepaalde reactie in al het andere - zelfs in het ver verwijderde - te veroorzaken, omdat er door alles heen slechts één ziel is, waarvan de werkzaamheid, die zich in alle delen openbaart, het organisme van het geheel samenstelt. Alle zielen leiden een min of meer amfibieus bestaan. Soms worden ze meer tot het zintuiglijke vlak aangetrokken en raken ze daarmee verweven. Op andere momenten volgen zij de aantrekkingskracht van de rede, van waaruit zij voortkomen, en kunnen ermee verenigd worden. Uiteindelijk raakt de ziel verdeeld. De hogere elementen klimmen op naar de hogere gebieden; de lagere zinken lager, wanneer zij niet langer door hun verbinding

met de hogere opgetild blijven. Wanneer de incarnatie van een menselijk wezen plaatsvindt, voorziet de ziel het sterfelijk lichaam met iets van haar eigen substantie, maar als geheel behoort zij niet tot het lichaam. Slechts dat deel van de ziel wat volledig samengesmolten is geraakt met het lichaam neemt deel aan de zorgen en genoegens daarvan. De slechte verlangens van de mens komen slechts uit dat deel van zijn ziel, die aldus met het lichaam vermengd is. Daarom komen de slechte gevolgen van de slechte handelingen van de mens hooguit neer op de dierlijke mens - dat wil zeggen, op zijn levende, dierlijke beginsel -, maar niet op de ware mens of de geest, die met de hogere elementen van de ziel verbonden is. Hoe meer de ziel tot het vulgaire en lage wordt aangetrokken, des te meer zal het organisme waarmee zij zich bekleedt, een grovere stof worden. Na de dood moeten de grove substanties worden gezuiverd of vernietigd, terwijl de zuivere elementen opstijgen naar de bron waar zij vandaan kwamen, tot de tijd voor een nieuwe incarnatie in een vleselijke vorm, is aangebroken. Dit proces wordt herhaald, totdat de ziel voldoende kennis heeft opgedaan om ontoegankelijk te worden voor de aantrekking van datgene wat laag is. In die zin kan het aardse bestaan van de mens zo worden bekeken, dat het een straf is voor het koesteren van slechte verlangens en neigingen. Verstandelijke arbeid is een werkzaamheid die tot een lager niveau van het bestaan behoort, en is nodig omdat het oorspronkelijke vermogen van de ziel om de waarheid on-middellijk waar te nemen, verloren is gegaan. Wanneer de ziel dit vermogen opnieuw wil verwerven, moet zij zich bevrijden van alle verstandelijke denkbeelden en in het vormloze doordringen. Wanneer zij zich graag wil verheffen tot de oorspronkelijke, onvoorstelbare bron van alles, moet zij haar eigen voorstellingen achter zich laten, vrij worden van alle zintuiglijke beeldvorming en verstandelijke speculaties, vrij van gedachte en spraak, en leven in een toestand van spirituele contemplatie. Wat zich onttrekt aan verstandelijke beeldvorming kan worden waargenomen, maar kan noch bevat, noch

beschreven worden met woorden. Zien is beter dan geloven, kennis is beter dan logica, spirituele kennis is één, doch de menselijke wetenschap is een veelvoud en heeft niets van doen met de eeuwige Eenheid waaraan alle dingen hun oorsprong ontlenen.

Het is van het allergrootste belang, dat de mensen onderricht worden aangaande hun eigen aard, oorsprong en uiteindelijke bestemming. Een rationeel iemand is er namelijk niet toe geneigd een werk te ondernemen, tenzij hij overtuigd wordt van het nut daarvan. Spiritueel waarnemen is een kracht die niet op iemand kan worden overgedragen, maar die men zich door inspanning moet verwerven. Wanneer iemand niet weet dat zo'n kracht bestaat, of wanneer hij zich van het nut ervan geen voorstelling kan maken, zal hij geen moeite doen die staat te bereiken[25]. Zijn denkvermogen zal zonder Verlichting blijven en hij zal de waarheid niet kunnen zien. Het kan zijn dat hij het bestaan van de waarheid aanvoelt, zoals iemand liefde kan voelen voor een onbekend ideaal waarvan hij niet weet of het wel of niet bestaat. Doch hij wiens denkvermogen verlicht is, ziet het voorwerp van zijn liefde, het licht dat de wereld verlicht. Dit licht is overal aanwezig. Maar in betrekkelijke zin bestaat het slechts voor hen die in staat zijn het te zien, waar te nemen, te voelen en te omvatten, omdat zij er zelf gelijkenis mee hebben. Laten wij, om deze kwestie begrijpelijker te maken, zeggen dat wanneer de ziel haar beperkingen van zich afwerpt en opnieuw de toestand binnengaat waarin zij vanuit het eeuwige haar oorsprong vond, zij het eeuwige zal kunnen zien en voelen. Wanneer iemand na het ontvangen van deze aanwijzingen te lui is om ze te volgen, zal hij niemand anders dan zichzelf de schuld kunnen geven wanneer hij in duisternis blijft verkeren. Laat iedereen zich daarom trachten los te maken

[25] Vergelijk Michael Maier in *Themis Aurea*, H18: "(…) men verlangt niet naar hetgeen niet bekend is en jaagt het niet na. De afwezigheid ervan is geen verlies."

van datgene wat laag en zintuiglijk is, en één worden met de opperste macht van God. Wanneer gij ernaar verlangt het allerhoogste te vinden, moet ge uw gedachten vrijmaken van alle indrukken die uit de uiterlijke wereld komen; uw denkvermogen van alle beelden, vormen en gedaanten zuiveren.

God is in alles aanwezig, zelfs in hen die Hem niet erkennen. Doch de mensen ontvluchten God; zij treden buiten Hem, of nauwkeuriger gezegd, zij treden buiten zichzelf. Zij kunnen geen vat krijgen op Hem voor wie zij aldus wegvluchten. En nu zij zichzelf verloren zijn, jagen zij andere goden na. Doch wanneer de ziel op de weg naar volmaaktheid voortschrijdt; zich haar eigen hogere bestaanstoestand begint te realiseren; er wetenschap van krijgt dat de bron van het eeuwige leven in haarzelf ligt; en dat zij daarom geen reden heeft om achter uiterlijke dingen aan te jagen, maar al wat begerenswaardig is, kan vinden in het goddelijke element binnen zichzelf; als zij begint te begrijpen dat haar gehele leven en wezen gelegen is in die God van binnen; en dat zij moet wegvluchten van het rijk der illusie om in Hem te leven en te bestaan; zal de tijd komen waarin zij Hem zal kunnen zien, en zichzelf zien als een etherisch wezen dat door een bovenaards licht verlicht wordt. Ook zal zij zichzelf dan waarnemen als het goddelijk Licht zelf, als een God, stralend van schoonheid, doch opnieuw donker wordend wanneer haar licht bezwaard wordt wanneer het de schaduwen van het stoffelijke gebied nadert.

Waarom blijft de ziel niet in die toestand van licht? Voornamelijk omdat zij zich nog niet geheel heeft bevrijd van de aantrekking door de stof. Wanneer zij volledig vrij is geworden van deze aantrekkingen, zal zij in dat licht blijven en weten dat zij er één mee is. In die toestand is er geen waarnemer en geen voorwerp om waar te nemen. Er is slechts waarneming en wat de ziel waarneemt is zichzelf. Zij is, voorlopig, samengevallen met dat wat zij waarneemt. Daarom is deze

toestand iets wat boven het verstandelijke begrip van de mens uitstijgt. Nu de ziel ermee verenigd is en ermee samenvalt, draagt de ziel dit beeld met zich mee wanneer zij naar zichzelf terugkeert. Zij weet dan, dat zij gedurende de tijd van haar eenwording met het eeuwige, de eeuwigheid zelf was en dat er geen verschil was tussen haarzelf en die eeuwigheid. In haarzelf was er geen beweging, geen waarnemen, geen verlangen naar iets anders, noch was er gedachte of verbeelding. Zij was in vervoering en rustend in haar eigen wezen. Zij was zogezegd de rust zelve, in een toestand die alle voorstellingen van schoonheid of deugd te boven gaat. Van een ziel die in deze sublieme toestand binnentreedt, waarin er geen vorm of beeltenis is, kan men niet aannemen dat zij iets illusoirs binnentreedt. Een ziel die in illusies wegzakt, degradeert zichzelf en treedt het terrein van het kwaad en de duisternis binnen. Doch de ziel in vervoering treedt zichzelf binnen. Dan is zij noch in een toestand van zijn, noch van niet-zijn, maar in een toestand die onvoorstelbaar en boven alle zijn verheven is.

Malchus Porphyrius

Deze filosoof was een leerling van Plotinus en werd in 233 n.Chr. in Batanea in Syrië geboren. Hij stierf in Rome in het jaar 304 n.Chr. Hij zegt, dat hij slechts één keer in zijn leven erin was geslaagd zijn eenheid met God te bereiken, terwijl zijn leraar Plotinus vier maal op deze wijze werd gezegend.

Met betrekking tot de ziel zegt Porphyrius: "De belichaamde ziel is als een reiziger die lange tijd onder vreemde volkeren heeft geleefd. Daardoor is hij niet alleen de kledij van zijn eigen land vergeten, maar gaat hij ook in die van de vreemdelingen gehuld. Wanneer zulk een reiziger van zijn reis terugkeert en ernaar verlangt door zijn vrienden en familieleden te worden verwelkomd, poogt hij zijn buitenlandse manieren af te leggen en weer tot zijn vroegere manier van handelen en denken terug

te keren. Zo ook neemt de ziel, terwijl zij uit haar hemelse woning verbannen is en gedwongen is een stoffelijke vorm aan te nemen, bepaalde gewoonten van de laatste over. En als zij ernaar verlangt naar haar vroegere staat terug te keren, moet zij al hetgeen zij van haar aardse vorm aangenomen heeft, terzijde leggen. Zij moet niet alleen proberen het grove, stoffelijke masker af te leggen waarin zij gekleed is, maar ook haar meer inwendige omhulsels, opdat zij, zogezegd, in naakte toestand het gezegende gebied kan binnentreden.

Er zijn twee giftige bronnen waaruit de mens vergetelheid omtrent zijn vorige toestand kan drinken, en die hem vergeetachtig maken ten aanzien van zijn toekomstige bestemming, namelijk zintuiglijke pijn en zintuiglijk genoegen. Door de werkzaamheid van deze twee, doch vooral door de werkzaamheid van de laatste, worden verlangens en passies geschapen. Deze trekken de ziel naar de materie toe en worden de oorzaak van haar belichaming. Aldus is de ziel zogezegd aan het lichaam vastgenageld en wordt het etherisch voertuig van de ziel zwaar en compact gemaakt. Wij moeten alles vermijden wat sensualiteit kan oproepen, omdat wanneer die actief is, de rede en de zuivere intelligentie hun werkzaamheid staken. Daarom zouden wij nooit moeten eten enkel en alleen om het genoegen van het eten zelf, maar slechts zo veel als nodig is om het lichaam te voeden. Overbodig en vooral dierlijk voedsel versterkt de banden die de ziel aan de materie binden en haar wegvoeren uit het goddelijke en uit goddelijke dingen. De wijze, die een priester van God is, moet proberen vrij te blijven van alle onzuiverheden zolang hij in de tempel der Natuur is, en zou nooit zijn waardigheid zo ver moeten vergeten, dat hij de Bron des Levens nadert terwijl hij zelf een graf heeft gecreëerd voor de dode lichamen van dieren. Als voedsel zou hij alleen de zuivere gaven van zijn aardse moeder moeten uitkiezen. Als wij allerlei soorten voedsel uit de weg konden gaan, zou wij nog spiritueler kunnen worden. Met betrekking tot het bestaande

verschil tussen lichamelijke en niet-lichamelijke dingen, zegt Porphyrius:

"Het niet-lichamelijke bestuurt het lichamelijke en is daarom overal aanwezig, hoewel niet als ruimte, maar als kracht. Dat dingen lichamelijk bestaan, kan het niet-lichamelijke niet verhinderen om bij deze dingen te verkeren, omdat het ermee in verbinding wil staan. Daarom heeft de ziel de macht om zijn activiteit uit te breiden naar elke plek die zij wenst. Zij is een kracht die grenzeloos is. Elk deel van haar kan, nu zij niet van bijzondere omstandigheden afhankelijk is, overal aanwezig zijn, op voorwaarde dat zij zuiver is en niet besmet met het stoffelijke. De dingen reageren niet op elkaar zuiver op basis van het contact tussen hun lichamelijke vormen, maar ook op afstand, vooropgesteld dat zij een ziel hebben, omdat de hogere elementen van de ziel overal zijn en niet in een lichaam kunnen worden opgesloten, zoals een dier in een kooi, of een vloeistof in een fles. De universele ziel, die in wezen één is met de oneindige, opperste geest en daaraan gelijk, kan dankzij de oneindige macht daarvan, alles ontdekken of voortbrengen. Een individuele ziel kan hetzelfde doen, wanneer zij gezuiverd is en vrij van het lichaam.

Het gebied van de ziel, die semistoffelijk is, heeft zijn eigen bewoners, die een semistoffelijke (astrale) vorm hebben. Sommige van hen zijn goed, andere slecht; sommige zijn de mens goedgezind, andere zijn kwaadaardig. Beide klassen hebben etherische, doch veranderlijke lichamen. De goede zijn meester over hun eigen lichaam en verlangens; de slechte worden beheerst door de verlangens van hun lichaam. Allen zijn zij krachten ten goede of ten kwade; goddelijke, dierlijke of duivelse invloeden die door hun innerlijke werkzaamheid passies, verlangens, ondeugden en deugden in de zielen van andere wezens creëren. Hoe slechter ze zijn, des te meer benaderen hun vormen de lichamelijke staat. Zij leven dan op

de uitademingen van de stof. Zij sporen mensen aan tot moord en het doden van dieren. Zij genieten van de dampen die van hun slachtoffers opstijgen, en worden dik door de etherische substanties van de stervenden op te nemen. Daarom staan zij altijd klaar om mensen tot oorlog en misdaad aan te sporen en verzamelen zij zich in grote mensenmassa's op plaatsen waar mensen of dieren worden gedood."

Porphyrius bekritiseert het denkbeeld dat goden, omdat zij wijzer en machtiger dan de mens en aan deze superieur zijn, ertoe verleid, overgehaald of gedwongen kunnen worden om de wil van de mens te doen, of aan zijn verlangens tegemoet te komen. Hij wijst de theorie af, dat helderziendheid, het voorspellen van de toekomst, et cetera, het resultaat zijn van inspiratie door uiterlijke goden, maar zegt dat zij een functie zijn van de goddelijke geest in de mens. Ook zou het uitoefenen van deze functie mogelijk worden wanneer de ziel in de toestand wordt gebracht die nodig is om haar uit te oefenen. "Het bewustzijn van de mens kan binnen of buiten zijn stoffelijke vorm gecentreerd zijn. Afhankelijk van de omstandigheden kan iemand buiten zichzelf of in zichzelf zijn, of in een staat waarin hij noch geheel, noch gedeeltelijk buiten of in zichzelf is, maar beide toestanden tegelijkertijd geniet." Hij verklaart ook, dat er vele onzichtbare wezens zijn die alle mogelijke vormen kunnen aannemen en goden, mensen of demonen kunnen lijken. Zij liegen graag en houden ervan iemand een rad voor ogen te draaien. Ook doen zij zich voor als de zielen van mensen die zijn overleden.

Men zegt, dat Porphyrius gedurende zijn gebeden verscheidene malen in de lucht werd opgeheven, tot op een hoogte van een meter of negen[26]. Bij deze gelegenheden leek zijn lichaam omgeven te zijn door een goudkleurig licht. "De goden zijn overal. Hij wiens ziel gevuld is met zulk een goddelijke invloed

[26] "ten yards."

dat lagere invloeden worden buitengesloten, is tijdelijk de god die door die invloed wordt vertegenwoordigd en is in het bezit van zijn attributen en ideeën. De aard van de eenheid van de ziel met God kan niet met het verstand worden bevat of in woorden uitgedrukt. Hij die het bereikt, is aan God gelijk. Hij is zelf het goddelijke en er is geen verschil tussen hem en het goddelijke. De goden worden niet naar ons afgeroepen door onze gebeden. Wij rijzen daarentegen naar hen op door onze eigen heilige aspiraties en inspanningen. Wij zijn met hen verbonden door de allesomarmende kracht van de liefde."

Jamblichus

Deze filosoof was een leerling van Porphyrius en stierf ca. 333 n.Chr. Hij zegt: "Als de ziel oprijst naar de goden, wordt hij gelijk een god en in staat kennis te dragen van hetgeen boven en beneden is. Zij verwerft dan de kracht om ziekten te helen, nuttige uitvindingen te doen en wijze wetten in te voeren. De mens heeft niet een intuïtieve kracht van zichzelf; zijn intuïtie is het resultaat van de band die er is tussen zijn ziel en de goddelijke geest. Hoe sterker deze eenheid wordt, des te groter worden zijn intuïtie en spirituele kennis. Niet alle waarnemingen die de ziel doet, zijn van goddelijke aard. Er zijn ook vele beeltenissen die het resultaat zijn van de lagere activiteit van de ziel door haar vermenging met stoffelijke elementen. De goddelijke aard, die de eeuwige bron des levens is, brengt geen misleidende beelden voort. Als echter haar werkzaamheid misbruikt wordt, kunnen zulke misleidende beelden tevoorschijn komen. Als het denkvermogen van de mens door het goddelijke Licht verlicht wordt, raakt het etherisch voertuig van zijn ziel gevuld met licht en schijnsel."

Proclus

Proclus leefde van 412-485 n.Chr. in Athene[27]. Hij was een hermetisch filosoof en mysticus die vaak profetische visioenen en dromen had. Men zegt, dat hij het spirituele vermogen had om dankzij zijn gebed regen te veroorzaken en aardbevingen te voorkomen. Hij was zeer vroom en cijferde zichzelf weg. Bij bepaalde gelegenheden leek zijn hoofd door een lichte glans te zijn omgeven.

Hij zegt, dat de ziel van de mens uit vele mantels bestaat. Sommige zijn gecomprimeerd en andere van een meer etherische aard. Elk is een fundamenteel beginsel, slechts met betrekking tot zijn vorm veranderlijk. "De ziel kan slechts naar haar goddelijke staat terugkeren nadat zij gezuiverd is van haar aardse verlangens. Haar rede en vrije wil moeten deelnemen aan het lijden dat tot de stoffelijke staat behoort, totdat zij kennis verwerft en vrij van verlangen wordt. Tot dit doel kleedt zij zich op gezette tijden in een stoffelijke vorm (reïncarneert als menselijk wezen), totdat zij haar verlangens heeft afgelegd. Hoe meer de ziel zich bevrijdt van haar grove, uiterlijke mantels (beginselen), des te hoger kan zij oprijzen."

Hieroclus

Deze filosoof zegt: "De intelligente zielensubstantie ontving van de Demiurgos (Logos) een onscheidbaar, onstoffelijk lichaam en kwam aldus tot Zijn. Daardoor is zij noch lichamelijk, noch onlichamelijk, doch vergelijkbaar met de zon en de sterren, die het product zijn van een onstoffelijke substantie. Zowel menselijke wezens als geesten bezitten dit zielenlichaam. Het is stralend van aard. Het voertuig van de ziel is opgenomen in het stoffelijk lichaam van de mens. Het ademt leven in het levenloze en zielloze stoffelijke organisme, en bevat daarvan de harmonie. Het levensbeginsel van de mens is het innerlijk wezen dat de levensactiviteit in het organisme

[27] De auteur geeft "Byzany."

voortbrengt. De innerlijke mens bestaat uit een intelligente substantie en een onstoffelijk (transcendentaal stoffelijk) lichaam. De zichtbare, stoffelijke vorm is het voortbrengsel en de beeltenis van de innerlijke mens. De uiterlijke vorm bestaat uit de dierlijke, niet-verstandelijke, grofstoffelijke en etherische lichamen. Er wordt een scheiding teweeggebracht tussen levende materie en dode stof, en aldus kan de mens zichzelf geschikt maken om met zuivere geesten om te gaan[28]."

-

Gedurende het jaar 529 n.Chr. sloot de keizerlijke geloofs-fanaticus Justinianus de filosofische scholen van Athene. Hun laatste vertegenwoordigers, Isodorus, Damascius en Simplicius gingen naar Perzië. In het oosten verwachtten zij vrijheid van gedachte, tolerantie en wijsheid te vinden. Men zei, dat Chrosroes, de koning van Perzië, een filosoof was. Zij hoopten zijn bescherming te krijgen, maar kwamen er al snel achter, dat de filosofie van deze koning zeer oppervlakkig was. Hij was een wrede, gepassioneerde en onwetende tiran, bedekt met een dun laagje van wat oppervlakkig onderricht. Teleurgesteld keerden zij naar Griekenland terug.

Dit was de ervaring van de laatste der neoplatonische filosofen voor zover zij publiekelijk bekend waren. Er vond een langdurige verduistering van de zon der wijsheid plaats, totdat in de 15e eeuw weer een lichtstraal door de wolken brak.

---

[28] Hier zal het citaat eindigen. Slotaanhalingstekens ontbreken evenwel.

HOOFDSTUK III - Middeleeuwse filosofen
Magie volgens Cornelius Agrippa

Centrum in Trigono Centri[29]

De uiterlijke wereld is een weergave van de innerlijke wereld. De astronomie van de zichtbare, sterrenrijke hemel is een uiterlijke weergave van astrologische processen die in de onzichtbare hemelen plaatsvinden. De omwentelingen van de planeten die binnen het bereik liggen van waarneming door onze lichamelijke zintuigen, zijn symbolen door middel waarvan de werkzaamheid van spirituele krachten die in het universum bestaan, worden weergegeven. Zoals de aarde zijn seizoenen heeft van hitte en koude, overeenkomstig de stand die zij inneemt ten opzichte van de zon, en zoals zij op bepaalde tijden de zon nadert en op andere tijden zich weer verwijdert, zo zijn er ook regelmatige perioden waarop het menselijk bewustzijn nader tot de spirituele zon van goddelijke wijsheid lijkt te komen, en zijn er andere tijden waarin er een periode van duisternis en materialisme is. Gedurende de tijden van perihelium[30] hebben ontvankelijke geesten het gemakkelijker om in hun gedachten op te stijgen tot de bron van eeuwige waarheid, terwijl het gedurende het aphelium[31] meer moeite kost om het goddelijk licht te naderen. Gedurende de middeleeuwen lijkt er zo'n perihelium te hebben plaatsgevonden en spoelde er een golf van spiritualiteit over de wereld, die de

---

[29] 'Het centrum in de driehoek van het centrum'. Dit lijkt te verwijzen naar het 21ste embleem van het werk Atalanta Fugiens (1617) van Michael Maier. Het toont een filosoof, staande bij een stenen muur, waarop een vierkant is afgebeeld binnen een driehoek, binnen een cirkel. In het centrum staan een man en een vrouw. De filosoof verricht metingen met een passer. Zie alle emblemata van de Atalanta Fugiens op http://www.alchemywebsite.com-/prints_series_atalanta.-html.
[30] Baanpunt het dichtst bij de zon.
[31] Baanpunt het verst weg van de zon.

denkvermogens van hen die voor wijsheid openstonden, verlichtte, terwijl in de denkvermogens van de gewone mens het slechts het emotionele element opwekte. Dit veroorzaakte onder hen een epidemie van bijgeloof, die zich op het uiterlijke vlak manifesteerde als de ontwikkeling van hekserij en tovenarij. Er waren vele hermetische filosofen van groot statuur die in die tijden leefden. Vooral moeten worden genoemd Theophrastus Paracelsus van Hohenheim, Jacob Boehme, Cornelius Agrippa, Basilius Valentinus en Robert Fludd; en er zijn vele anderen, te veel om op te noemen. Aangezien de levens van de twee eerstgenoemden al uitgebreid aan de orde zijn gekomen in mijn andere boeken[32], zal ik van de anderen de geschriften van Cornelius Agrippa kiezen als voorbeeld van wat door deze middeleeuwse filosofen werd onderricht.

Magie volgens Cornelius Agrippa

Cornelius Agrippa van Nettesheim werd op 14 september in het jaar 1486 in Keulen geboren in een edele familie. Hij was filosoof, arts, advocaat, theoloog, soldaat en tevens staatsman. Hij bestudeerde de occulte wetenschappen en men zegt dat hij een goed alchemist is geweest. Ook organiseerde hij in Parijs een geheim genootschap, dat tot doel had de geheime wetenschappen te bestuderen. Hij riep de haat en boosaardigheid van de clerus over zich af, wiens slechte gebruiken hij wilde veranderen. Voortdurend werd hij als zwarte magiër en tovenaar afgeschilderd. Zelfs nu nog, doen bijna net zoveel fabelachtige verhalen over hem de ronde als over de klaarblijkelijk zwarte magiër doctor Faustus. De Heilige Inquisitie, die hem onophoudelijk vervolgde, was hij openlijk vijandig gezind. Daarom moest hij zijn verblijfplaats zeer vaak

---

[32] Namelijk 'Paracelsus and the Substance of his Teachings', 1887; en 'The life and doctrines of Jacob Boehme', 1891.

wijzigen. Zijn gevierde werk *De Occulta Philosophia*[33] schreef hij toen hij nog maar 24 jaar oud was. Op latere leeftijd verbeterde hij dit werk aanzienlijk. Door zijn studie van de occulte kant van de natuur kwam hij tot de overtuiging dat de waarheid niet in illusies kan worden gevonden, zelfs niet als zij behoren tot het bovenzintuiglijke bestaansniveau. Daarom zegt hij in zijn boek *De Vanitate Scientiarum*[34]: "Hij, die niet binnen de waarheid en macht van God voorspelt, maar door middel van demonen en kwade geesten, dwaalt. Hij, die via magische bezweringen, exorcismen, spreuken, aanroepingen, drankjes en andere demonische methoden illusies teweegbrengt, verdient het in de hel gestraft te worden."

Cornelius Agrippa deed zeer veel moeite om de ware betekenis van de term magie weer in te voeren: een term die het uitoefenen van spirituele functies inhoudt zoals de wijzen die bezitten. Doch zelfs nu nog gebruiken de onwetenden de term magie wanneer zij tovenarij en schurkachtigheden willen aansnijden, die geen wijsheid zijn, maar iets wat er precies het tegendeel van is. Over zijn boek zegt hij: "Ik heb het op zulk een wijze geschreven, dat de wijzen er alle informatie in vinden die zij verlangen. Maar voor de sceptici en degenen die van kwade wil zijn, zal de deur naar het geheimzinnige rijk gesloten blijven, ongeacht hoezeer zij zich inspannen om binnen te komen. Wanneer u het vermogen bezit om met het oog van de rede te zien, zal de gehele verheven magische wetenschap zich aan uw blik ontvouwen, en zult u de krachten kennen die ook Hermes, Zoroaster en Apollonius kenden.

---

[33] De auteur geeft: *Occulta Philosophia*. Agrippa bracht uit: *De Occulta Philosophia Liber I, II, III, IV*. Heinrich Cornelius von Nettesheim.

[34] *Henrici Cornelii Agrippae ab Nettesheym, De Incertitudine et Vanitate Scientiarum & Artium*, Parijs, 1531. 'Over de Onzekerheid en IJdelheid van Wetenschappen en Kunsten'.

De sleutel tot de hoogste, goddelijkste filosofie van de geheimzinnige krachten der natuur is de rede. Hoe helderder de zon van de rede schijnt, des te krachtiger wordt het verstand en hoe gemakkelijker het voor ons wordt om de wonderbaarlijkste dingen te bereiken. Doch wanneer het verstand zich in de banden van het vlees bevindt en de fouten die door overerving en verkeerde opvoeding zijn ontvangen niet te boven komt, zal het niet in de goddelijke geheimenissen van de natuur en van God kunnen doordringen. Hij die het heiligdom wil binnentreden, moet sterven. Hij moet sterven aan de wereld en aan uiterlijke, zintuiglijke aantrekkingen; sterven aan zijn dierlijke instincten en verlangens. Niet, dat door zulk een dood de ziel van het lichaam zou worden gescheiden, doch de ziel moet in staat zijn buiten het lichaam te treden. Daarom schrijft Paulus aan de Kolossenzen[35]: 'Gij zijt gestorven en uw leven is met Christus verborgen in God.' En op een andere plek zegt hij: 'Ik ken iemand die tot in de derde hemel werd opgenomen, maar ik weet niet of hij in zijn lichaam was of buiten zijn lichaam; God weet het.' Wie God wenst te kennen, moet zulk een dood sterven, en er zijn slechts weinigen die zo bevoorrecht zijn.

Wat wij ook lezen over de onweerstaanbare krachten der magische kunst, of de wonderbaarlijke vergezichten der astrologen, et cetera, het zullen verzinsels en leugens blijken te zijn zodra wij deze dingen naar hun uiterlijke en letterlijke betekenis nemen. Hun uiterlijke vormen bedekken innerlijke waarheden, en hij die ernaar verlangt deze waarheden te zoeken[36], moet het goddelijk licht der rede bezitten, doch slechts weinigen bezitten het. Daarom zullen zij, die pogen de problemen van de goddelijke geheimen der natuur op te lossen door boeken te lezen, in de duisternis blijven. Zij worden van het licht der rede weggeleid door de illusoire glans van hun dwalende verstand. Zij worden misleid door de trucages van

---

[35] Bijbel, Kolossenzen, 3:3.
[36] Onduidelijk: "sec"; vermoedelijk "seek."

uiterlijke astrale invloeden en misleidende voorstellingen. Zij vervallen voortdurend in de fout dat zij voorbij hun eigen Zelf zoeken, dat binnen in henzelf bestaat. Gij moet weten, dat de grote oorzaak van alle magische effecten niet betrekking heeft op iets buiten onszelf, maar werkzaam is in onszelf. Deze oorzaak kan al hetgeen de magiërs, astrologen, alchemisten en necromantiërs ooit voortgebracht hebben, produceren. In onszelf ligt de macht die alle wonderbaarlijke dingen teweegbrengt.

Nos habitat, non tartara, sed nec sidera coeli
Spiritus in nobis, qui viget, illa facit[37].

Magische wetenschap omvat een kennis van de subliemste en verhevenste waarheden. De diepste geheimen in de natuur, de kennis van de aard van de stof en van energie, van de attributen en kwaliteiten[38] van alle dingen. Door de krachten der natuur te verenigen en het lagere te combineren met zijn daarmee overeenstemmende hogere tegendeel, kunnen de wonderlijkste effecten worden teweeggebracht. Daarom is deze wetenschap de hoogste en volmaaktste van alle. Zij is een heilige en verheven filosofie, het punt waarin alles samenkomt."

Agrippa beschouwt de natuur als een drievuldigheid; een elementaire (lichamelijke), astrale en spirituele wereld is samen met de lagere beginselen zeer nauw met de hogere verbonden, en aldus vormen ze vier meer tussenliggende stadia, dat wil zeggen: zeven in totaal. De oorzaak van alle activiteit in het universum is het alomtegenwoordige beginsel van leven (dat

---

37 "Het woont in ons, niet in de onderwereld, noch in de hemelse sterren. [Het is de] geest in ons, die leeft en dit alles maakt." Agrippa van Nettesheim, Epist. dat. Lyons, 24 september 1727. Het Engels heeft abusievelijk *nee* i.p.v. *nec*, en *ilia* i.p.v. *illa*. Het lijkt hier om scanfouten te gaan.
38 "attributes and qualities". Hier niet 'attributen en eigenschappen', maar "attributen en kwaliteiten' in Aristotelische zin.

gelijk is aan de wil), een functie van de universele geest. Dit levensbeginsel doet de etherische ziel inwerken op de grofstoffelijke materie.

"De geest[39] - het *primum mobile*[40] - bestaat vanuit zichzelf en is beweging. Het lichaam, of het stoffelijk element, is in essentie bewegingloos en verschilt er zo veel van, dat er een tussenstof vereist is dankzij welke de geest met het lichaam kan worden verenigd. Deze spirituele tussenstof is de ziel, ofwel de vijfde essentie (*quinta essentia*), omdat die niet is opgenomen in de vier stadia der materie die de vier elementen worden genoemd, maar een vijfde element vormt, of een hogere staat van materie die voor de stoffelijke zintuigen waarneembaar[41] is. Deze ziel der wereld heeft dezelfde vorm als de wereld, omdat zoals de geest in de mens - door middel van zijn ziel - inwerkt op alle delen van zijn lichaam, de universele geest evenzo - door middel van de ziel van het universum - het universum doordringt en alle delen daarvan binnendringt. In de wereld is er niets dat niet een vonk van deze universele kracht bevat, doch geest is het werkzaamst in dingen of wezens waarin de zielenactiviteit het sterkst is.

Deze astrale geest kan zeer nuttig door ons worden ingezet, wanneer wij weten hoe wij die van de andere elementen moeten scheiden, of wanneer wij dingen gebruiken die er een overvloed van bevatten. Er zijn zekere dingen waarin dit beginsel niet zo

---

[39] Onduidelijk waar het citaat eindigt. De passage is namelijk verder ongemarkeerd, doordat een slotaanhalingsteken ontbreekt.

[40] Vermoedelijk bedoelt de auteur hier het *primum movens*, in de zin van de eerste oorzaak achter het bestaan; het 'bewegende eerste'. In die zin is het in deze context passend, omdat de context ontologisch is. Het *primum mobile* echter is een astronomisch begrip: een van de vermeende gordels die de aarde omspannen.

[41] Omdat wordt gesproken over een zichtbare vorm van materie die toch niet-materieel is, kan hiermee bedoeld zijn hetzij een mens die levend blijkt te zijn, hetzij de fysieke en psychische aura.

diep verzonken ligt in, of zo sterk is samengegaan met het lichaam, als met andere het geval is. Die dingen oefenen grote kracht uit en kunnen hun tegendeel opwekken. Dit is het grote alchemistische agens, waarin alle productieve en voortbrengende krachten besloten liggen. Wanneer deze geest uit goud en zilver wordt gewonnen en met een ander metaal verenigd wordt, verandert het dat metaal in goud, respectievelijk zilver.

Er is in de natuur een dusdanig grote harmonie en eenheid, dat iedere superieure kracht haar stralen via verbindingen die tot tussenstap dienen, naar de laagste krachten afzendt. En de inferieurste dingen kunnen via de schaal opstijgen naar de hoogste. Het laagste is dus verbonden met het hoogste, vergelijkbaar met een snaar van een muziekinstrument, die over haar gehele lengte vibreert wanneer zij aan het ene einde wordt aangeslagen. Wanneer er invloed wordt uitgeoefend op het laagste einde, werkt dat uit op het hoogste, en het hoogste correspondeert met het laagste.

Iets van een zeer kleine afmeting kan een groot gevolg teweegbrengen (zoals wij kunnen zien aan de groei van een boom uit een zaadje), doch dit kan niet plaatsvinden met een elementaire eigenschap (natuurkracht). De verborgen krachten kunnen zeer veel voor elkaar krijgen, omdat zij de eigenschappen zijn van de vorm waartoe zij behoren. Doch de elementaire (mechanische of natuur-) krachten vereisen, omdat zij materieel zijn, een grote hoeveelheid materie om grote gevolgen teweeg te brengen in de stof. De krachten die tot de vorm behoren, noemt men occulte krachten, omdat hun oorzaken verborgen zijn. Dat wil zeggen, dat zelfs het scherpste verstand hun aard niet volledig kan doorgronden. Wat de filosofen erover weten, hebben zij eerder geleerd uit observatie en ervaring, dan door er verstandelijk over te redeneren.

God schiep de mens naar zijn evenbeeld. Het universum is de beeltenis van God; de mens is de beeltenis van de natuur. Daarom is de mens de beeltenis van de beeltenis. Met andere woorden: een microkosmos, ofwel kleine wereld. De wereld is een redelijk, levend en onsterfelijk wezen. De mens is evenzo redelijk, doch hij is sterfelijk, althans scheidbaar. Hermes Trismegistus zegt, dat de wereld onsterfelijk is, omdat geen enkel deel ervan ooit wordt tenietgedaan. Niets wordt ooit tenietgedaan, en als sterven het tenietgaan beduidt, dan heeft de term stervend, geen enkel bestaansrecht. In de natuur bestaat de dood namelijk niet. Wanneer wij zeggen dat iemand sterft, bedoelen wij niet aan te geven dat enig deel van die persoon vergaat. Wij bedoelen slechts te zeggen, dat zijn lichaam en ziel van elkaar gescheiden raken. De ware beeltenis van God bestaat uit Zijn woord, wijsheid, liefde, licht en waarheid. Zij bestaan door Hem, en de (spirituele) ziel is hun beeltenis. Dit is de reden waarom men zegt, dat wij (de mens in zijn primitieve zuiverheid als een spiritueel wezen) geschapen zijn naar de beeltenis van God, en niet naar het beeld van de wereld of zijn schepselen. God kan niet met de hand worden aangeraakt, noch met het uitwendige oor gehoord worden, noch worden gezien met het uiterlijke oog. Op gelijke wijze kan ook de geest van de mens niet gezien, gehoord of aangeraakt worden op die manier. God is oneindig en kan door niets worden overweldigd. Zo ook is de geest (de spirituele ziel) van de mens vrij en kan deze nergens toe worden gedwongen, of ergens door begrensd. In God is de gehele wereld vervat. Alles bestaat daarin. Zo ook is in de wil van de mens ieder deel van zijn lichaam vervat. De mens, die aldus gemodelleerd en gezegeld is naar de beeltenis van God als Zijn tegendeel, heeft zichzelf daarom noodzakelijkerwijs gehuld in een vorm die het ware evenbeeld van de natuur is. Daarom wordt hij de tweede of kleine wereld genoemd. Hij bevat alles wat in de grote wereld vervat is. In die wereld bestaat niets wat niet ook in het organisme van de mens bestaat. In hem zijn alle elementen (beginselen) vervat. Elk

beginsel overeenkomstig zijn eigen eigenschappen. In hem bevindt zich het etherische, astrale lichaam, het voertuig van zijn ziel, dat overeenstemt met het firmament van de wereld. In hem zit de vegetatieve kracht van de planten; het beginsel van waarneming, dat zich in het dierenrijk openbaart; de goddelijke geest; de goddelijke rede; en de goddelijke geest. Dit alles is in de mens vervat, verenigd tot een eenheid en tot hem behorend krachtens goddelijk recht. Daarom noemt de bijbel de mens 'de gehele schepping'. In zijn aspect als de microkosmos bevat hij niet alleen alle delen der wereld, maar ook bevat en begrijpt hij de goddelijkheid zelf.

De natuurlijke ziel is het medium door middel waarvan de geest met het vlees en het lichaam verenigd wordt. Daardoor leeft en handelt het lichaam en voert het zijn functies uit. Dit medium is intelligent, maar in zekere zin lichamelijk. Of, om het nauwkeuriger uit te drukken, de ziel neemt deel aan de materiële kant van het stoffelijk lichaam. Dit is de leerstelling van alle hermetische filosofen. De mens bestaat uit de hogere, de tussengevoegde en de lagere beginselen. De hogere noemt men de verlichte, spirituele ziel. Mozes spreekt er in figuurlijke zin zo over, dat zij door God is ingeblazen in de neus van de mens. De laagste, vormen de dierlijke ziel (*anima sensitiva*). De apostel Paulus noemt het de dierlijke mens. Het tussengeplaatste deel is de rationele ziel die de dierlijke ziel met het goddelijk denkvermogen verbindt en deelneemt aan de aard van de twee uitersten. Dit deel moet om vrij te komen, gescheiden worden van de lagere elementen door de kracht van de wil, waarvan de apostel zegt dat die leeft, en snijdt als een zwaard. Het goddelijke beginsel zondigt nooit en geeft zich nooit aan zonde over. Doch het dierlijke beginsel zinkt steeds verder weg in dierlijke verlangens totdat het door de goddelijke geest verheven wordt. Het hoogste deel van onszelf is nooit onderworpen aan bestraffing, weet niets van het leed van het lagere beginsel, doch keert terug naar zijn goddelijke bron,

nadat het gescheiden is geworden van de lagere beginselen. Het deel echter dat de verstandelijke ziel wordt genoemd en - nu deze vrij is - kan kiezen tussen het hogere of lagere zal, indien het voortdurend vasthoudt aan het hoogste, verenigd worden met God en in Hem onsterfelijk zijn. Doch wanneer het verstandelijke beginsel zich vastklampt aan hetgeen slecht is, zal het uiteindelijk slecht worden en tot een kwaadaardige demon uitgroeien.

God is het centrum van de wereld en treedt het hart van de mens binnen, als een zonnestraal. Wanneer de geest Gods neerdaalt, omringt deze zich met een etherische substantie die het astrale lichaam vormt, het voertuig voor de ziel (de vurige strijdwagen van de ziel). Vanuit het centrum van de hitte straalt de geest uit naar alle delen van het lichaam en doordringt hij alle ledematen, waarbij hij zijn eigen voertuig samenvoegt met het natuurlijke hart van het lichaam en met de zielensubstantie die in het hart gevormd wordt. Door middel van de ziel vermengt hij zich en vloeit hij samen met de vloeistoffen (het bloed, de zenuwstromen, et cetera) en alle organen van het lichaam. Daarom is de ziel alle organen evenzeer nabij, hoewel zij uitstraalt vanuit het ene in het andere orgaan, op dezelfde wijze als de hitte van een vuur zeer nauw verbonden is met lucht en water, wanneer zij van het vuur door middel van de lucht naar het water wordt gedragen. Op deze wijze kunnen wij ons een beeld vormen van het proces waarbij de onsterfelijke geest door middel van zijn onsterfelijke, etherische voertuig in staat wordt gesteld zich te hechten aan, en te vermengen met een dicht, sterfelijk, stoffelijk lichaam. Wanneer de verbinding tussen verschillende delen van hetzelfde organisme door ziekte of anderszins wordt onderbroken, keert de geest weer terug naar het hart. Wanneer het levensbeginsel het hart verlaat, vertrekt de geest met het etherisch voertuig en sterft het stoffelijk organisme.

Het eerste licht in God onttrekt zich aan een verstandelijke beeldvorming en kan daarom niet een waarneembaar licht worden genoemd. Doch wanneer het het denkvermogen binnentreedt, wordt het een verstandelijk licht en kan het verstandelijk worden waargenomen. Wanneer het de ziel binnentreedt, kan het niet alleen worden waargenomen, maar ook begrepen. Het is onlichamelijk. Wanneer het het etherisch voertuig binnentreedt, neemt het vorm aan, onzichtbaar voor de uiterlijke zintuigen. Doch wanneer het het elementaire (lichamelijke) organisme doordringt, wordt het ook zichtbaar voor het uiterlijk waarnemingsvermogen. Bij het geleidelijke voortgaan van dit goddelijke licht van de geest tot in de dichte stof, kan onze geest grote macht verwerven[42]. Het is mogelijk dat wanneer de gedachten van de wijze met grote intensiteit op God worden gericht, het goddelijk licht het denkvermogen verlicht en zijn stralen door alle delen van het donkere, grove lichaam stuurt, waardoor dat zelfs wordt verlicht als een lichtgevende ster en zijn aantrekking tot de aarde wijzigt, zodat het in de lucht kan worden opgeheven[43]. Aldus is het gebeurd dat het stoffelijk lichaam van bepaalde mensen is weggevoerd naar een verre locatie. Zo groot is de innerlijke kracht van de geest over het uitwendige lichaam, dat dit erdoor wordt opgeheven en naar een plaats wordt gebracht waar de gedachten van de mens naartoe reizen of waar hij krachtens een droom of verlangen wenst te zijn.

Het vermogen van de mens om te denken, neemt toe in verhouding tot de mate waarin deze etherische, hemelse kracht of dat licht zijn denkvermogen doordringt. Als het zijn mentale vermogens versterkt, kan hij zien en bevatten wat hij van binnen denkt, net alsof het objectief en eeuwig was. De geest

---

[42] Daarbij is het stoffelijk lichaam instrumenteel. Niet het lichaam oefent macht uit via de geest; het is veeleer de geest die macht uitoefent door middel van het lichaam.

[43] Denk in dit verband ook aan wat hieromtrent is gezegd over Porphyrius.

betekent eenheid en is onafhankelijk van onze ideeën over ruimte. Alle mensen hebben in de kern dezelfde geest. Daarom kunnen de zielen van mensen die zich bevinden op plekken die ver van elkaar verwijderd zijn, met elkaar contact leggen en met elkaar in gesprek zijn, net als wanneer zij elkaar hadden ontmoet in hun stoffelijke lichaam. In die toestand kan een mens zeer veel dingen voor elkaar krijgen in een bijzonder korte tijdsspanne, zodat het ons kan vóórkomen alsof hij in het geheel geen tijd nodig heeft gehad om ze te doen. Doch niet iedereen kan dit. Slechts degenen wier verbeeldingskracht en gedachte-kracht zeer sterk zijn, zijn ertoe in staat. Zo'n persoon (een adept) kan alles bevatten en begrijpen dankzij het licht van de universele kracht of leidende intelligentie waarmee hij spiritueel verenigd is.

Doch wanneer de verbeelding zulk een kracht bezit dat zij niet kan worden vertraagd of beteugeld door de belemmeringen die door tijd of afstand worden opgeworpen; als zij zich zelfs aan het zware, stoffelijke lichaam kenbaar kan maken en dat met zich kan meevoeren, is het redelijk om aan te nemen dat de gedachte nog machtiger wordt wanneer deze vrij wordt en zij natuurlijke neigingen mag volgen, in plaats van opgehouden te worden door de aantrekkingen van het zintuiglijke gebied. In ieder mens is er zulk een kracht, die de inherente eigendom is van zijn ziel op grond van haar goddelijke oorsprong. Deze kracht echter is niet evenredig in ieder mens ontwikkeld, maar sterker in sommigen, zwakker in anderen. Afhankelijk van haar mate van ontwikkeling verschilt per individu de mogelijkheid haar te gebruiken.

Door deze kracht kunnen twee personen die ver van elkaar verwijderd zijn, van gedachten wisselen, of kan de een zijn gedachte-indrukken bij de ander achterlaten. Zulk een kracht kan voor goede of verkeerde doeleinden worden ingezet. Geestelijk zwakke personen kunnen aldus door sterkere

denkvermogens worden gefascineerd, of verliefd worden gemaakt op de persoon door wie zij op die wijze gefascineerd zijn geraakt. Het instrument van fascinatie is de geest. Het orgaan waardoor deze zich op vooraanstaande wijze weet uit te drukken, is het oog. Zo kan de geest van de ene persoon het hart van iemand anders binnentreden via de ogen, en daarin een vuur ontsteken dat kan branden en zich aan het gehele lichaam kan meedelen. Wanneer twee personen elkaar in de ogen kijken, komen hun geesten met elkaar in aanraking en mengen zij zich en smelten met elkaar samen. Zo kan liefde in een oogwenk worden veroorzaakt, zoals een wond die plotseling door een pijl wordt veroorzaakt. Iemands geest en bloed die op die wijze zijn aangedaan, wenden zich tot degene die ze gefascineerd heeft, zoals de wrekende geest en het bloed van een vermoorde persoon zich tegen de moordenaar keren.

De passies van de ziel die met de verbeelding verband houden, kunnen - wanneer zij voldoende sterk zijn - niet alleen veranderingen bewerkstelligen in het organisme waartoe zij behoren, maar ook op andere organismen worden overgedragen. Aldus kan iemand indrukken achterlaten op de elementen en uiterlijke dingen via zijn wil. Daardoor kan hij ziekten van de ziel of het lichaam veroorzaken of genezen. De staat van de ziel is de voornaamste oorzaak van de toestand van het uiterlijke lichaam. Een sterke, geëxalteerde ziel, die door een sterke, actieve verbeeldingskracht wordt gestimuleerd, kan niet alleen gezondheid of ziekte in haar eigen organisme veroorzaken, maar ook in dat van anderen met wie zij in contact komt. Kwaadwillende personen kunnen op anderen een zeer kwaadaardige invloed uitoefenen door hun blik. De onzichtbare krachten die via het oog van de ziel uitgaan, zijn veel krachtiger, sterker, heter en daardoor actiever dan de uitstralingen die van het stoffelijk lichaam uitgaan. De zielenkracht van een persoon die de zielensfeer van iemand anders binnentreedt, werkt daarin niet minder krachtig dan

wanneer die kracht vanuit het innerlijk van de persoon zelf zou zijn ontstaan. Door zulke middelen kan de ene persoon invloed uitoefenen op het denkvermogen en het karakter van iemand anders.

De geest kan door de kracht van het geloof zeer veel bereiken. Deze kracht is een sterk vertrouwen of een overtuiging die gebaseerd is op iemands wetenschap dat hij zijn doel kan en zal bereiken. Het is een sterke, onwankelbare aandacht die aan het werk kracht geeft, waardoor in ons denkvermogen een beeld wordt veroorzaakt van de kracht die nodig is om het werk te volbrengen, en ook van het werk dat volbracht moet worden in, via en door onszelf. Daarom moeten wij bij alle magische verrichtingen een sterke wil toepassen, een levendige verbeelding, een vertrouwensvolle hoop, en een sterk geloof. Al dezen tezamen dragen ertoe bij dat het verlangde resultaat wordt bewerkstelligd.

Het is welbekend, dat wanneer een rijk iemand vertrouwen heeft en geloof koestert in zijn arts, hij veel vatbaarder is om door deze goed geholpen te worden dan wanneer hij hem wantrouwt. En vaak doet de aanwezigheid van de arts in wie de patiënt vertrouwen stelt, hem meer goed dan de remedies die hij gebruikt. De aanwezigheid van een spiritueel gerichte arts die een sterke ziel bezit en de patiënt graag wil helpen, is een kracht die vaak sterk genoeg is om de pathologische activiteit van de ziele-elementen van de patiënt (waarvan de lichamelijke processen die in het organisme plaatsvinden vooral de uiterlijke uitdrukking zijn) te veranderen. Aldus herstelt daarmee de patiënt. Daarom zou iedere arts in zekere zin magiër moeten zijn. Hij hoort er niet in het minst aan te twijfelen of hij succes zal hebben bij wat hij voor elkaar probeert te krijgen. Hij hoort zelfs geen enkele gedachte over de mogelijkheid van een mislukking zijn denkvermogen te laten binnenkomen, want zoals een sterk geloof wonderbaarlijke dingen kan bewerk-

stelligen, zo kan ook twijfel de actieve kracht van de behandelaar verstrooien en ineffectief maken. In zo'n geval vibreert de spirituele werkzaamheid tussen twee extremen: het komt de projecterende impuls te kort die het stoffelijk lichaam van de patiënt moet binnendringen, en raakt in de ruimte verstrooit en gaat verloren.

Door middel van de ziel heeft de geest kracht over het stoffelijke element. Daarop berust de kracht van bepaalde tekens, beelden, formules, aanroepingen, woorden, et cetera. Op deze manier kunnen vele wonderbaarlijke experimenten worden volvoerd. De activiteit van de geest versterkt de ziel. Door de wil en verbeeldingskracht van de geest ontvangt de ziel kracht om op de stof in te werken. In de menselijke ziel huist een spirituele kracht waarmee men dingen kan aantrekken, beïnvloeden en veranderen. Wanneer de kracht van de ziel een bepaalde hoogte bereikt, kan zij de krachten overvleugelen die haar gebonden houden, want hetgeen boven is, trekt datgene aan wat beneden is en onderwerpt het. En dat lagere neemt deel aan de veranderingen van het hogere. Daarom kan iemand die ervoor heeft gezorgd dat hij hemelse giften kan ontvangen, door gebruik te maken van de aspiraties (functies) van zijn ziel en het toepassen van natuurlijke dingen een ander wezen dat spiritueel gezien minder sterk is, beïnvloeden en dwingen hem te gehoorzamen. Hij kan iemand genezen door de kracht van zijn wil, of ziek maken of doden. Hij kan hem vrolijk of verdrietig maken, hem met angst, bewondering, respect, verering, et cetera, vervullen.

De wortel van waaruit al deze gevolgen voortkomen, is een sterke en vastbesloten wilskracht, die gedragen wordt door de spirituele invloed die van en door het hart komt. Een tegengestelde spirituele werkzaamheid zal, als deze de eerste in kracht overvleugelt, haar neutraliseren of afstoten of haar invloed verzwakken. Wanneer iemand door iets gefascineerd

raakt, is het niet zijn verstandelijke beginsel, maar zijn zintuiglijke (dierlijke) ziel die dan wordt aangedaan. Het verstandelijke en spirituele deel van de mens kan niet aldus magisch worden beïnvloed. Wanneer iemands organisme lijdt, lijdt het overeenkomstig zijn dierlijke en aardse, en niet zijn spirituele of hemelse hoedanigheid. Het verstandelijke en spirituele deel van de mens kunnen hooguit weten dat zulke invloeden inwerken op de lagere beginselen door een bepaalde gevoelsgewaarwording die van de lagere naar de hogere elementen wordt doorgegeven. De verstandelijke mens voelt de invloed die door de uiterlijke omstandigheden op zijn dierlijke gestel wordt uitgeoefend, doch zelf is hij niet onderworpen aan hun invloeden. Alles wat behoort tot hetgeen boven is, beweegt dat wat er vlakbij is naar beneden, overeenkomstig zijn gradatie en ordening. Niet zozeer in het zichtbare, maar ook in het onzichtbare deel der natuur. Aldus beweegt de universele ziel de individuele zielen, werkt het denkvermogen in op het dierlijke beginsel, en het dierlijke op het plantaardige beginsel. Elk deel van de wereld werkt op ieder ander deel in, en elk kan door een ander in beweging gebracht worden. En elk deel van de hogere wereld werkt op de lagere in, overeenkomstig de attributen en omstandigheden daarvan, net zoals elk deel van het dierlijke organisme op een ander deel daarvan inwerkt.

Er is een kunst, aan slechts weinigen bekend, waardoor de gezuiverde en gelovige (verstandelijke) ziel van de mens onderricht en verlicht kan worden, om op die manier ogenblikkelijk van de duisternis der onwetendheid te worden opgevoerd naar het licht van wijsheid en kennis. Er is ook een kunst die de kennis welke door de onzuiveren en ongelovigen is verworven, aan hun denkvermogen en geheugen kan ontnemen, waardoor zij aldus worden teruggevoerd naar hun vroegere staat van onwetendheid. Apuleius zegt, dat de menselijke ziel in een toestand van slaap kan worden gebracht, zodat zij haar aardse omstandigheden kan vergeten en, terwijl zij haar gehele wezen

naar haar goddelijke oorsprong richt, verlicht wordt door het goddelijke licht. Zij is dan niet alleen in staat de toekomst te zien en die juist te voorspellen, maar ook bepaalde spirituele krachten te ontvangen. Bij die gelegenheden kunnen de goddelijke inspiratie en illuminatie zo groot zijn, dat zij zichzelf kenbaar kan maken aan andere personen in de buurt en hen op gelijke wijze beïnvloeden.

Personen in een staat van ontvankelijkheid of passiviteit kunnen mediums worden, door wie goddelijke demonen (invloeden) in het lichaam van de mens kunnen worden aangetrokken, zodat zij hem tot prachtige dingen bewegen. Wanneer de ziel van zo iemand zich aan de banden van het lichaam ontworstelt en zich overgeeft aan de kracht van de verbeelding, kan zij de woonplaats worden van demonen van een lagere orde, door wie zij buitengewone dingen kan doen plaatsvinden. Zo kunnen wij zien dat iemand die nooit enige opleiding in het schilderen heeft gehad, die kunst plotseling kan uitoefenen en een artistiek werk voortbrengen, et cetera. Wanneer de ziel volledig de sfeer van het intellect binnentreedt, kan zij de woonplaats worden van een andere klasse van demonen en grote kennis verwerven met betrekking tot menselijke en exoterische dingen. Iemand kan dan plotseling een groot filosoof, arts, spreker, et cetera worden, zonder die dingen geleerd te hebben. Doch wanneer de ziel zich uitsluitend verheft tot een goddelijk gebied, kan zij de woonplaats worden van goddelijke, spirituele invloeden en kennis verwerven over goddelijke geheimenissen.

Alleen wie zuiver van denkvermogen en spiritueel is, kan ware magische krachten bezitten. Het denken is de opperste kracht in de mens. Zuiver, spiritueel denken, bewerkstelligt wonderen in hem. Wanneer het denken van de mens gebonden is aan het vlees, er diep mee samengaat en van dierlijke verlangens vervuld, verliest het zijn macht over de goddelijke elementen. Daarom zijn er onder degenen die magische krachten proberen

uit te oefenen zo weinigen die succes hebben. Wanneer wij ons graag spiritueel willen ontwikkelen, moeten wij er achter zien te komen hoe wij onszelf kunnen bevrijden van onze dierlijke instincten en verlangens en loskomen van onze sensualiteit en passies. Bovendien moeten wij proberen op te stijgen naar een staat van ware spiritualiteit. Zonder deze twee voorwaarden te hebben bereikt, zullen wij nooit opstijgen tot de staat die nodig is om magische krachten te verwerven, die voortkomen uit de spirituele verheffing en de waardigheid van de mens.

Daarom zouden wij moeten proberen alle uiterlijke belemmeringen die onze spirituele ontwikkeling in de weg staan, te verwijderen en te leven in een toestand van zuiverheid. Onze gedachten zouden voortdurend naar binnen en in onszelf gericht moeten zijn, want binnen onszelf is het element van bewustzijn, kennis en kracht. Niets staat onze ontwikkeling en het uitoefenen van onze vermogens in de weg, behalve onze misvattingen, verbeeldingen en uiterlijke verlangens. Daarom komen de goddelijke invloeden slechts tot hem die zijn ziel van al zulke hindernissen, vleselijke verlangens, vooroordelen en hallucinaties bevrijdt. Een ziek oog kan het niet verdragen in het licht te kijken; een onzuivere ziel wordt afgestoten door het goddelijke licht der waarheid.

Een dergelijk proces van ontwikkeling en ontplooiing wordt niet ineens bereikt, doch vereist tijd en geduld. Een neofiet kan niet onmiddellijk de geheimen van de inwijding begrijpen wanneer hij de geheiligde grond betreedt. De ziel moet geleidelijk aan gewend raken aan het licht, totdat de kracht van het spirituele denken ontplooid is. Als dat voortdurend op het goddelijk licht gericht is, wordt het daarmee uiteindelijk verenigd. Wanneer de ziel volmaakt gezuiverd en geheiligd is, wordt zij vrij in haar bewegingen. Zij ziet en herkent het goddelijk licht en geeft zichzelf aanwijzingen, terwijl het lijkt alsof een ander haar aanwijzingen geeft. In die toestand vereist

zij geen andere aansporing of aanwijzing dan haar eigen gedachte, die het hoofd en de gids van de ziel is. Zij is dan niet langer onderworpen aan de aardse omstandigheden aangaande de tijd, maar leeft in het eeuwige. En als zij iets verlangt, is het reeds daardoor haar deel.

Cornelius Agrippa voegt hier de volgende aanwijzing aan toe[44], overgenomen van Boëthius[45]:

"De gidsen op het pad naar vervolmaking zijn geloof, hoop en liefdadigheid. De middelen om dit doel te bereiken, zijn zuiverheid, gematigdheid, zelfbeheersing, kuisheid, een rustig denkvermogen, contemplatie, bewondering (extase), aspiratie en deugd. Wanneer de hoogste staat van spirituele ontwikkeling bereikt wordt, trekt de geest, uitgerust met de hoogste spirituele werkzaamheid van de ziel, de waarheid aan en neemt zij onmiddellijk de toestanden, oorzaken en gevolgen van alle uiterlijke, innerlijke, natuurlijke en goddelijke dingen waar en kent zij deze. Zij ziet ze binnen de eeuwige waarheid als in een spiegel der eeuwigheid. Door dit proces kan de mens, terwijl hij nog steeds verblijft in de eeuwige Natuur, al wat in de innerlijke en uiterlijke wereld bestaat, kennen, en alle dingen zien. Niet alleen maar de dingen die bestaan, maar ook die welke geweest zijn of in de toekomst zullen bestaan. Bovendien verkrijgt hij door verenigd en samengevallen te zijn met de goddelijke kracht (de Logos), de macht om dingen te veranderen dankzij de kracht van deze (spirituele) wereld. Zo kan de mens, als hij binnen de Natuur is, boven haar staan en haar wetten beheersen."

Zij die de werken van Cornelius Agrippa kunnen lezen in het licht van de innerlijke rede, zullen zien dat één enkele pagina

---

[44] Door een onvolledige plaatsing van aanhalingstekens is niet geheel duidelijk waar het citaat begint en eindigt.
[45] Romeins filosoof en politicus, 480-525 n.Chr.

van zijn boeken meer wijsheid bevat dan hele bibliotheken die gevuld zijn met de speculaties en theorieën van onze moderne filosofen. Lang nadat hun illusies en hallucinaties verzonken zullen zijn in de vergetelheid die zij verdienen, zal men zich zijn naam en leerstellingen nog herinneren en ze bewonderen.

HOOFDSTUK IV - Onder adepten

De Broederschap van het Gouden Rozekruis; occulte en geheimzinnige krachten; adepten en wijzen; alchemisten en goudmakers; de ware geschiedenis van Flamel; de graaf van Saint Germain; Cagliostro; de kunst van het maken van alchemistisch goud; goed gedocumenteerde feiten

Het is niets nieuws om te geloven dat er mensen zijn die abnormale of buitengewone psychische eigenschappen of magische krachten bezitten waarmee zij wonderbaarlijke effecten teweeg kunnen brengen die met de gewoonlijk geaccepteerde theorieën van de exoterische wetenschap niet worden verklaard. De bijbel en de *Acta Sanctorum*[46] zijn vol verslagen van zogeheten wonderen, een term die iets wonderbaarlijks aanduidt, maar desondanks niet iets wat tegen de natuurwetten ingaat. Dergelijke wonderen worden volbracht door de kracht van de spiritueel ontwaakte wil. De yogafilosofie noemt deze krachten bij naam en beschrijft hoe men ze kan verwerven.

Tot die krachten behoort de kunst om zich onzichtbaar te maken; zijn lichaam naar believen te verlaten en er weer naar terug te keren; zijn ziel naar een verafgelegen plaats te projecteren; het stoffelijk leven over een lange periode te verlengen; onedele metalen te transmuteren in puur goud via alchemistische methoden; subjectieve illusies te scheppen die de toeschouwers objectieve werkelijkheden toeschijnen; en het volvoeren van talrijke andere verrichtingen, die tot het vlak van de magie, zwart of wit, behoren.

Er is afdoende bewijs om aan te tonen, dat er gedurende de middeleeuwen talloze personen waren waarin zulke psychische

[46] Een reeks hagiografieën (levensbeschrijvingen van heiligen), opgezet in de 17e eeuw door de Jezuïeten.

eigenschappen min of meer ontwikkeld waren. Het was een tijd waarin de verbeeldingskracht van de mensheid als geheel actiever was en meer gericht op het bovenzintuiglijke en metafysische aspect van de wereld. Men geloofde intenser en daarmee was er meer bijgeloof dan tegenwoordig wordt aangetroffen. Geloof is net als angst een actieve kracht, die op het astrale gebied gevolgen teweeg kan brengen. Aan het ware geloof, het resultaat van spirituele kennis, ontspringen de krachten van de adepten; aan angst en bijgeloof ontspringen de verschijnselen obsessie en tovenarij. De personen die over magische krachten beschikten, en vooral diegenen van wie werd verondersteld dat zij de geheimen der alchemie kenden, werden adepten, Rozekruisers of filosofen genoemd. Van de grootsten onder hen nam men aan, dat zij tot een bepaalde geheime en geheimzinnige organisatie behoorden, genaamd 'de Broederschap van het Gouden Rozekruis'.

Als wij rekening houden met een grote hoeveelheid dichterlijke vrijheid in de beschrijving van de leden van deze fabuleuze orde, en die toeschrijven aan de vruchtbare verbeelding van de schrijvers die ten tijde van de 'dolende ridders' leefden, blijft er niettemin een aanzienlijke hoeveelheid historisch bewijs over die aantoont, dat er personen waren die met buitengewone krachten gezegend waren, hoewel er hoegenaamd geen bewijs is dat zij onderling verenigd waren in een zichtbaar verbond of in een sekte. Ook zou zo'n farce niet nodig zijn geweest onder hen van wie de innerlijke zintuigen geopend waren en die door banden van de geest tot elkaar werden aangetrokken. Wanneer zij in staat waren innerlijk waar te nemen, zouden zij zeker geen uiterlijke wachtwoorden of tekens nodig hebben[47]. De ware

[47] Mystici zelf beschouwen een ingewijde als iemand die, hoewel hij ingewijd is in de geheimen der natuur, gewoon op het aardse plan vertoeft en gebruikmaakt van alle gewone communicatiemiddelen. Daarnaast spreekt men van de Grote Witte Broederschap, als de onzichtbare broederschap waarin alle positief gerichte ingewijden in hun streven en afstemming verenigd zijn.

Broeders van het Gouden Rozekruis waren en zijn nog steeds een spirituele gemeenschap. Daarom leidden de inspanningen uit die tijd om werkelijke, levende, onbetwiste Rozekruisers te vinden, net zo min tot iets[48], als de inspanningen van een zekere Londense vereniging in een recentere periode[49] om het bestaan van ware, levende adepten aan te tonen.

De Rozekruisers zijn in proza en poëzie bezongen, en hun deugden zijn door sommigen zeer geprezen, terwijl anderen hen als bedriegers hebben aangemerkt. Zij worden door sommige schrijvers beschreven als wezens met een superieur karakter, die over klaarblijkelijk bovennatuurlijke kennis en krachten beschikken; als mannen[50] van edel voorkomen die een onzichtbare doch onweerstaanbare invloed uitoefenen over iedereen met wie zij in aanraking komen. Men zegt, dat zij het vermogen bezitten om de menselijke harten te lezen en hun lichamelijke ziekten te genezen met prachtige medicijnen, of slechts door de aanraking van hun handen. Iedereen bemint ze en zij beminnen iedereen, doch hun harten zijn onkwetsbaar voor seksuele liefde. Zij huwen nooit. Soms zegt men van hen dat zij fabelachtig oud zijn en zich toch als mensen kunnen voordoen die in de volle kracht van hun leven staan; dat zij grote reizigers zijn en de taal spreken van elk land waar zij tijdelijk verblijf houden, en wel net zo vloeiend en correct alsof het hun eigen moedertaal betreft; dat zij het vermogen bezitten zichzelf onzichtbaar te maken en net zo vaak weer onverwacht op te duiken wanneer hun aanwezigheid uiterst noodzakelijk en

---

[48] Hier is sprake van een *argumentum ad ignorantiam*. De term adept is ooit ontstaan en gedefinieerd. Aan de adept worden bovennatuurlijke krachten toegeschreven. Als men ze vervolgens gaat zoeken en niet kan vinden, wordt verondersteld dat ze niet bestaan, terwijl ze zich op basis van de definitie gemakkelijk aan het zicht kunnen onttrekken.

[49] De auteur duidt waarschijnlijk op The Society for Psychical Research, opgericht in Londen in 1882.

[50] Van oudsher hebben de Rozekruisers toegang verleend tot hun gelederen aan zowel mannen als vrouwen.

gewenst is. Zij bezitten onmetelijke schatten en hebben het vermogen onedele metalen in goud te transmuteren. Toch verachten zij rijkdom en zijn ermee tevreden in armoede te leven. Zij zijn de meest wijzen onder alle mensen. De kennis van de geleerdste persoon kan niet worden vergeleken met hetgeen zij weten. Zij doen hoegenaamd niets om roem te verwerven, want zij staan onwelwillend tegenover ambitie[51]. Niettemin verbreidt hun roem zich, waar zij ook maar verschijnen. Zij worden alom geëerd, doch zijn niet naar eer op zoek en geven er de voorkeur aan onopgemerkt te blijven. Paleizen staan tot hun beschikking, maar zij geven de voorkeur aan de hut van een bedelaar. Zij zijn niet trots op hun persoonlijke vaardigheden, maar het is de majesteit van het goddelijke beginsel dat in hen manifest is en zelfs door het stoffelijke omhulsel - dat het stoffelijk lichaam genoemd wordt - heen schijnt, dat hen omhult met een aura dat het respect en de achting afdwingt van allen die naderen. De glorie van het bovenaardse licht dat door hun vormen schijnt, is zo groot, dat zij in de duisternis zelfs lichtgevend lijken te zijn.(1)

Het volgende is ontleend aan een boek getiteld *Hermippus Redivivus*[52]; wij houden het zo kort mogelijk. De heer Paul Lucas, die in opdracht van Louis XIV door Griekenland en Afrika reisde op zoek naar antiquiteiten, zegt:

"Toen wij in Bursa waren, gingen wij naar een kleine moskee. Men leidde ons een binnenplaats op, waar wij vier derwisjen aantroffen die ons voor hun maal uitnodigden. Een van hen, die

---

[51] Onduidelijk: "for they are dear to ambition." Vermoedelijk archaïsch voor 'onwelwillend staan tegenover'.

[52] 'Hermippus Redivivus: or, the Sage's triumph over Old Age and the Grave. Wherein a method is laid down for prolonging the life and vigour of man, London, printed for J. Nourse; at the Lamb, without Temple-Bar, MDCCXLVIII' (1748).

aangaf uit het land der Oezbeken (een stam der Tartaren) te komen, kwam mij voor, geleerder te zijn dan de rest. Ik geloof echt dat hij alle talen van de wereld sprak. Nadat wij een tijdlang in de Turkse taal hadden geconverseerd, vroeg hij mij of ik Latijn, Spaans of Italiaans sprak. Wij spraken toen in het Italiaans, maar hij merkte aan mijn accent dat dit niet mijn moedertaal was. Toen ik hem vertelde dat ik Frans ingezetene was, sprak hij tot mij in een net zo goed Frans als wanneer hij in Parijs was grootgebracht. Ik vroeg hem hoe lang hij in Frankrijk had doorgebracht, en hij antwoordde dat hij daar nooit was geweest, maar dat hij er graag eens naartoe zou gaan. Deze man was zo geleerd dat hij, te oordelen naar zijn verslag, op zijn minst een eeuw geleefd moest hebben, maar blijkens zijn uiterlijke voorkomen was hij niet ouder dan dertig jaar.

Hij vertelde ons, dat hij een van de zeven vrienden was die over de gehele wereld hadden gezworven, met het vooruitzicht hun studies te vervolmaken. Bij het uiteengaan, belegden zij altijd een vergadering voor over twintig jaar in een bepaalde stad. De eerste twee die zouden arriveren, zouden op de rest wachten. Ik veronderstelde dat Bursa de plaats was waar hun huidige ontmoeting zou plaatsvinden. Enkelen van hen waren reeds aanwezig. Zij leken met elkaar te converseren met een vrijheid die eerder duidde op een langere bekendheid met elkaar dan op een meer toevallige ontmoeting. Wij spraken over religie, natuurlijke filosofie[53], chemie, alchemie en de kabbala. Ik vertelde hem dat de laatste, en vooral het begrip Steen der Filosofen[54], door de moderne geleerden als zuivere verzinsels werden beschouwd. Hij scheen er alles van te weten en antwoordde: 'De ware wijze hoort alle dingen aan, zonder erdoor van zijn stuk te worden gebracht. Doch hoewel hij wel

[53] Tegenwoordig te vergelijken met natuurkunde in de breedste zin des woords.

[54] *Corpus Philosophorum*. Na de middeleeuwen werd de term 'Steen der Wijzen' gangbaarder.

zo beleefd is om onwetende personen niet te shockeren door zijn ontkenning wanneer zij over zulke dingen praten, wil ik u toch vragen of u denkt dat hij zich verplicht moet voelen om zijn begrip te laten afdalen tot het niveau van gewone denkvermogens, enkel en alleen omdat zij niet in staat zijn hun gedachten te verheffen tot een niveau dat aan het zijne gelijk is. Wanneer ik het heb over een wijze, bedoel ik het type mens op wie slechts de titel filosoof terecht van toepassing is. Hij is op geen enkele wijze aan de wereld gebonden; hij ziet zonder zorg alle dingen sterven en herleven; hij heeft meer rijkdom in zijn macht dan de grootste der koningen, doch vermorzelt hen onder zijn voeten, en zijn grootmoedige verachting plaatst hem, zelfs te midden van armoedigheid, boven de macht der gebeurtenissen.'

Ik zei: 'Ondanks al deze fijne uitgangspunten sterft de wijze net zo goed als andere mensen. Wat baat het mij dan - als ik sterf - of ik hetzij een dwaas, hetzij een filosoof ben geweest, als de wijsheid geen voorrang heeft boven dwaasheid, en het één niet een beter schild is tegen de dood dan het ander?'

'Helaas!,' antwoordde hij, 'ik zie dat u beslist onbekend bent met onze verheven wetenschap, en nooit met ware filosofie in aanraking bent geweest. Neem dan van mij aan, mijn vriend, dat zo iemand als ik heb beschreven inderdaad sterft, want de dood is een schuld die de natuur oplegt, en waarvan daarom niemand kan worden uitgezonderd. Toch sterft hij niet voordat zijn uiterste tijd bepaald is. Maar u moet wel weten, dat deze periode de duizend jaar benadert. Een wijze kan tot dat tijdstip leven. Hij bereikt dat, dankzij de kennis die hij heeft van het ware geneesmiddel. Aldus is hij in staat af te wenden al hetgeen de dierlijke functies van zijn lichaam kan schaden, of de temperatuur van zijn aard kan verwonden. Hij krijgt dan het vermogen kennis te verwerven van al hetgeen binnen het bevattingsvermogen van de mens komt.

De aboriginal[55] kende de geheimen der natuur dankzij het gebruik van zijn rede, doch door dezelfde rede is die kennis wederom afgeschut van zijn denkvermogen. Toen hij namelijk dit soort natuurlijke kennis had verworven, begon hij die te vermengen met zijn eigen opvattingen en ideeën. Dit schiep een verwarring die het gevolg was van een domme nieuwsgierigheid, waardoor hij het werk van de Schepper terugbracht tot een staat van onvolmaaktheid. Dit is de fout die de ware wijze tracht te herstellen. De andere dieren reageren alleen met hun instinct, dat zij intact hebben gehouden sinds zij het voor het eerst verwierven. En nu leven zij even lang als toen zij er voor het eerst mee in aanraking kwamen. De mens is veel volmaakter dan zij, maar heeft hij nog steeds dat voordeel intact gehouden dat hij in het begin had, of heeft hij niet lang geleden het glorieuze privilege om duizend jaar te leven verloren, dat hij met zo veel zorgzaamheid had moeten bestuderen om het te kunnen bewaren? De ware wijzen hebben dit bereikt, en laat mij u verzekeren, opdat u niet langer tot fouten wordt verleid, dat dit is hetgeen zij de Steen der Filosofen noemen, die niet een verzinselachtige wetenschap is, doch een werkelijk iets. Het is echter slechts aan weinigen bekend, en het is zeer zeker onmogelijk dat het aan het gros der mensheid bekend zou worden gemaakt, die door het najagen van welvaart of losbandigheid wordt vernietigd, of door een uitbarsting van het verlangen om te leven vroegtijdig wordt gedood.'

Verbaasd over wat ik allemaal had gehoord, zei ik: 'Zou u mij dan willen doen geloven, dat allen die in het bezit waren van de Steen der Filosofen eveneens duizend jaar hebben geleefd?' 'Zonder twijfel,' antwoordde hij ernstig, 'want telkens wanneer een sterveling met die zegen begunstigd is, hangt het verder

[55] "Aboriginal man". Hier kennelijk niet gebruikt om de autochtone bevolking van Australië mee aan te duiden, doch de mens in zijn natuurlijke, oorspronkelijke staat, *ab origine*.

geheel en alleen van zijn eigen wil af, of hij die leeftijd van duizend jaar bereikt, zoals het de eerste mens in zijn staat van onschuld zal zijn gelukt.'

Ik nam de vrijheid om de illustere Flamel te noemen die, zei ik, de Steen der Filosofen bezat, maar voor zover ik wist nu dood was. Toen ik die naam noemde, glimlachte hij over mijn onnozelheid en zei met een zweem van hilariteit: 'Gelooft u werkelijk dat Flamel dood is? Nee, nee, mijn vriend, draai uzelf geen rad voor ogen, want Flamel leeft nog steeds. Ik verliet hem en zijn vrouw niet langer dan drie jaar geleden in Azië en hij is een van mijn beste vrienden.' Hij stond op het punt mij te vertellen hoe hij Flamel had leren kennen, maar onderbrak zichzelf en zei: 'Dat doet er weinig toe. Ik vertel u liever zijn ware geschiedenis waarmee - met verlof - u in uw land, durf ik wel zeggen, niet erg goed bekend bent.

Iets eerder dan in de tijd van Flamel was er in onze Broederschap een Jood. Aangezien hij zijn hele leven een zeer diepe genegenheid koesterde voor zijn familie, verlangde hij er sterk naar hen te zien, toen hij er achter kwam dat zij in Frankrijk waren neergestreken. Wij voorzagen de gevaren van zijn reis en deden er alles aan om hem ertoe over te halen die niet te ondernemen. Wij slaagden er enige tijd in, hem tegen te houden, maar tenslotte werd het sterke verlangen om zijn familie te zien zo overweldigend, dat hij vertrok. Op het moment van zijn vertrek deed hij ons de plechtige belofte om terug te keren zodra dat mogelijk was. Hij kwam aan in Parijs en trof daar de afstammelingen van zijn vader aan, die onder de Joden in het hoogste aanzien stonden. Er was ook een rabbi, die naar hart een waar filosoof was en al heel lang op zoek naar het grote geheim. Onze vriend aarzelde niet en maakte zich aan zijn familieleden bekend. Hij knoopt vriendschappelijke banden met hen aan en gaf hun een overdaad aan licht.

Doch aangezien de kwestie[56] een lange voorbereidingstijd vergt, stelde hij het gehele proces op schrift en, om zijn neef ervan te overtuigen dat hij hem geen verzinsels op de mouw had gespeld, volvoerde hij in diens aanwezigheid de projectie[57] van ongeveer negentig pond onedel metaal en veranderde het in zuiver goud. De rabbi, die vol bewondering was, deed er alles aan om onze broeder te overreden bij hem te blijven, doch vergeefs. Deze was namelijk vastbesloten om zijn belofte naar ons terug te keren niet te verbreken. Toen de Jood hier achter kwam, sloeg zijn toeneiging om in haat en, nu zijn belustheid op geld de aansporingen van zijn geweten overvleugelde, besloot hij een van de lichten van het universum te doven. Zijn duistere voornemen verhullend, smeekte hij de wijze dan nog in elk geval een paar dagen bij hem te blijven. Daarop volvoerde hij zijn verachtelijke plan om onze broeder te vermoorden en maakte zich meester van zijn medicijn.

Zulke vreselijke handelingen blijven nooit lang ongestraft. Er kwamen andere misdrijven aan het licht die hij gepleegd had. De Jood werd gevangen gezet, veroordeeld en levend verbrand. Spoedig hierna begon de Jodenvervolging in Frankrijk. Flamel, die verstandiger was dan zijn opgefokte landgenoten en wiens eerlijkheid bekend was, werd een vriend van de Joden. Een Joodse koopman vertrouwde hem al zijn boeken en papieren toe, waaronder die van de misdadiger die levend was verbrand, alsook het boek van onze Broeder, dat door de koopman nooit zorgvuldig was bestudeerd. Toen Flamel dat boek onderzocht, werd zijn nieuwsgierigheid gewekt door bepaalde afbeeldingen die erin waren opgenomen. Hij begon te vermoeden dat het grote geheimen bevatte. Hij liet het eerste blad, dat in het Hebreeuws geschreven was, vertalen en uit het weinige dat hij daaruit te weten kwam, raakte hij ervan overtuigd dat zijn vermoeden zeer gefundeerd was. Maar omdat hij ook begreep

[56] Het verslag gaat hier abrupt over op een alchemistisch fabricageproces.
[57] Het laatste stadium van het alchemistische transmutatieproces.

dat grote voorzichtigheid nodig was, ondernam hij de volgende stappen. Hij ging naar Spanje en aangezien de Joden in vele delen van dat land gevestigd waren, schakelde hij in elke plaats waar hij kwam de geleerdste mensen in. Hij betrok elk van hen bij het vertalen van een blad van het boek. Toen hij aldus een vertaling van het geheel had verworven, keerde hij terug naar Frankrijk. Toen hij thuiskwam, voerde hij met zijn echtgenote de voorgeschreven werkzaamheden uit. Naarmate de tijd voortschreed, kwamen zij bij het geheim uit waardoor zij een onmetelijke rijkdom bereikten. Die zetten zij in bij het bouwen van openbare gebouwen, waarmee zij voor zeer veel mensen goed werk hebben gedaan.

Roem wordt vaak begeleid door grote gevaren, maar een ware wijze weet hoe hij zich van allerlei soorten onheil moet losmaken. Flamel zag, dat het gevaar bestond dat men hem ervan verdacht dat hij in het bezit was van de Steen der Filosofen; een verdenking die hem zijn vrijheid had kunnen kosten, zo al niet zijn leven. Hij zat te broeden op manieren om aan alle gevaar te ontsnappen. Op zijn advies veinsde zijn vrouw een gevaarlijke ziekte, en toen naar buiten werd gebracht dat zij was gestorven, was zij al veilig de grens van Zwitserland overgestoken. In haar plaats werd een houten beeld begraven in een van de kerken die hij had gesticht. Enige tijd later paste hij dezelfde strategie op zichzelf toe en voegde zich bij zijn vrouw. U weet dat het niet veel moeite zal hebben gekost om dit te realiseren, omdat wanneer iemand genoeg geld heeft, de artsen en priesters hem altijd ter wille zijn en klaar staan om op zijn aanwijzing van alles te zeggen of te doen. Verder liet hij een laatste wilsbeschikking achter, die bepaalde dat in zijn nagedachtenis en die van zijn echtgenote een piramide moest worden opgericht. Sindsdien hebben beiden een filosofisch leven geleid, dan weer in het ene, dan weer in het andere land verblijvend. Dit, u kunt mij op mijn woord vertrouwen, is de ware geschiedenis van Flamel en zijn vrouw.'"

Het welbekende feit dat de adepten en alchemisten van de middeleeuwen voortdurend aan vervolging, gevangenneming, straf, marteling en de dood waren blootgesteld, is er de oorzaak van dat de namen van slechts weinigen van hen publiekelijk bekend werden. Een befaamd alchemist was de graaf van Saint Germain, die in 1770 aan het hof van Frankrijk woonde. Hij leek een jaar of veertig te zijn. Sommigen zeiden dat hij negentig jaar oud was. Zelf gaf hij als zijn leeftijd driehonderdzeventig jaar op. Hij beheerste de kunst om diamanten en kostbare stenen te maken; was helderziend; kon iemands gedachten lezen en toekomstige gebeurtenissen voorspellen. Hij was in het bezit van een album waarin vele van de gevierdste personen uit de 16e en 17e eeuw hun handtekening hadden gezet. Hij kon met beide handen tegelijk schrijven, met per hand over verschillende onderwerpen.

Een ietwat soortgelijke figuur was graaf Cagliostro, wiens stoffelijke vorm was geboren in Italië en de naam Giuseppe Balsamo ontving. Hij was in Rome in het kasteel San Angela opgesloten en zou in een van de kerkers daarvan zijn omgekomen. Onze historici zullen het probleem van Cagliostro niet oplossen voordat zij de ware aard van de mens in zijn normale en abnormale aspecten bestuderen en - misschien - het feit ontdekken dat twee persoonlijkheden in één stoffelijk organisme kunnen huizen, alsook dat iemand wellicht op het ene ogenblik een Cagliostro en op het andere ogenblik een Balsamo kan zijn.(2)

Ik heb zorgvuldig de notulen van de rechtszaak gelezen die tegen graaf Cagliostro diende voor het tribunaal van de inquisitie in Rome. Ik heb geen enkele bewijs gevonden dat hij een bedrieger was. Voor iemand die ook maar in de verste verte vertrouwd is met de elementaire leringen van het occultisme, lijken de verschijnselen die zich in zijn tegenwoordigheid

voordeden, in het geheel niet onverklaarbaar te zijn, of het resultaat te zijn van bedrog. Eerder zijn de onlogische gevolgtrekking plus de onwetendheid van de getuigen à charge wonderlijk, die toegaven dat zich in zijn aanwezigheid bepaalde verschijnselen voordeden die niet door zijn trucages veroorzaakt konden zijn, terwijl zij hem in één adem als een bedrieger kenschetsten.

Tot kunsten van deze aard behoren het op kunstmatige wijze maken van puur goud of zilver; het transformeren van onedele metalen in edeler metalen; het toebereiden van een universeel geneesmiddel vanuit het levensbeginsel; het genezen van alle ziekten; het fabriceren van een lamp die, door de wijze waarop zij brandt, de gezondheidstoestand van een niet aanwezige vriend aanduidt, waarmee ze empathisch is verbonden; het produceren van een gelijksoortige sympathische of magnetische verbinding tussen een persoon en een edelsteen, een boom of een spiegel; het produceren van een levend miniatuurbeeld van de wereld in een gesloten glazen stolp; het doen herrijzen van de vormen van planten of dieren uit hun as nadat zij verbrand zijn; of het produceren van een artificiële mens (homunculus) zonder de hulp van een vrouwelijk organisme; het toebereiden van een vloeistof die opstijgt en daalt in de fles waarin die is opgesloten, in overeenstemming met het wassen of afnemen van de maan; of het prepareren van een glas waarin het zal onweren en steeds de bliksem zal verschijnen wanneer dit in de lucht plaatsvindt; het produceren van een onblusbaar magisch vuur, een eeuwigbrandende lamp; een magische spiegel, waarin gebeurtenissen kunnen worden gezien die in enig deel der wereld plaatsvinden; een perpetuum mobile, waarvan de omwenteling wordt veroorzaakt door de omwenteling der aarde; een wichelroede om water of mineralen te vinden of iets anders dat men wenst te vinden; een magische ring die de drager waarschuwt voor dreigend gevaar en vele geheimen aan hem onthult; het naar wens veroorzaken van liefde of haat; het

maken van parels, diamanten of andere soorten juwelen die niet van echt zijn te onderscheiden, of het doen groeien daarvan; het verkrijgen van macht over de elementaire krachten in de Natuur en het ze dwingen om diensten te verlenen; het doen verschijnen van de astrale spectra van dode personen en het hen doen praten en vragen beantwoorden; en vele andere soortgelijke verrichtingen, te veel om op te noemen.

Wij noemen datgene wonderbaarlijk wat niet binnen onze ervaring valt en waarvan wij de oorzaken niet kunnen verklaren. Dagelijks zijn wij omgeven door verbazingwekkende dingen en zijn getuigen van de verbazingwekkendste verschijnselen waarvan wij de oorzaken niet kunnen verklaren. Toch kijken wij er niet met een sceptisch oog naar, en zijn ook helemaal niet verbaasd dat zij zich voordoen. Integendeel, wij zouden ten zeerste verbaasd zijn als zij zich op een gegeven ogenblik niet meer zouden voordoen. Dat komt, doordat wij eraan gewend zijn iedere dag zulke dingen te zien. Wij zijn omgeven door verschijnselen van een occult, magisch karakter en leven in een alchemistisch laboratorium. Wij zien hoe uit een kleine harde steen - een pit of zaadje - een scheut tevoorschijn komt en uitgroeit tot een grote boom, hoewel wij er zeker van zijn dat zich in de pit niet zo'n boom bevond. En wat zou nog verbazingwekkender zijn, als het niet dagelijks gebeurde, dat uit een bepaald zaadje slechts één bepaald soort plant wil groeien en geen enkele andere. Wij zien hoe uit een ei een levende vogel tevoorschijn komt en toch treffen wij er, wanneer wij datzelfde soort ei onderzoeken en openen zolang het vers is, niets levends in aan en niets wat op een vogel lijkt. Wij weten ook dat de oudervogel niet een vogel in het ei stopt nadat het gelegd is, want wij kunnen eieren uitbroeden door kunstmatige hitte en aldus een vogel uit dat ei produceren. Maar in de hitte heeft die vogel niet gezeten. Wij zien hoe uit een plantaardige substantie dierlijke substantie kan groeien, want wij voederen ons vee met gras, hooi en graan en zijn er toch zeker van dat er

in het gras of het graan geen vlees zit. Wij zien het eeuwigbrandende licht van de zon die jaar na jaar haar hitte afgeeft. Wij kennen niemand die haar van brandstof voorziet en toch lijkt zij altijd dezelfde temperatuur te hebben. Wij weten dat de aarde waarop wij ons bevinden, draait en met een enorme snelheid door de ruimte vliegt. Toch voelen wij haar niet bewegen en ook vallen wij niet met ons hoofd voorover in de afgrond van de ruimte, wanneer 's nachts de donkere zijde van de aarde afgewend is van de zon. Wij zien dat de storm huizen en bomen tegen de grond blaast, en toch is datgene wat de schade aanricht niets dan dunne lucht. Wij zien de watermassage van onze rivieren en meren en als wij proberen op het oppervlak ervan te stappen, zinken we. Maar een paar maanden later kunnen we het opnieuw proberen en treffen het aan zo hard als rots, in staat het gewicht van de schaatsende massa te dragen. Er zijn duizenden andere soortgelijke wonderbaarlijkheden in de natuur, te veeltallig om op te noemen.

Over de adepten en de wonderbaarlijke dingen die zij soms volvoeren, doen vele verhalen de ronde. Bijvoorbeeld hoe zij midden in de winter prachtige bloemen uit de vloer van een kamer doen groeien; of een bos rozen voortbrengen op plekken waar geen rozen te vinden waren; hoe sommigen van hen werden waargenomen op twee plaatsen tegelijk, terwijl zij daar handelden en spraken; hoe zij soms verzorgd en bediend werden door bovennatuurlijke wezens die in menselijke gedaante verschenen; hoe zij soms in staat waren in de toekomst te kijken, of konden zien wat er op een plek honderden kilometers van hen vandaan gebeurde; hoe zij talen konden spreken die zij nooit bestudeerd hadden; de inhoud kenden van boeken die zij nooit hadden gelezen; gif achterover konden slaan zonder geschaad te worden; zichzelf naar wens onzichtbaar en zichtbaar konden maken, et cetera. Doch het interessantste deel van ons onderzoek en tezelfdertijd het

kenmerkendste voor het onderwerp waarop wij ons richten, zijn wel de historische verslagen die wijzen op hun vermogen om op kunstmatige wijze zuiver goud te maken, of - om juist te zijn - andere metalen in goud te transmuteren en goud te laten groeien. Daarom zullen wij een paar ingekorte verslagen geven van zulke met zekerheid vastgestelde feiten.

1. Het volgende relaas is afkomstig uit de acta van de juridische faculteit van Leipzig, die vonnis wees in augustus 1715 (*Responsio Juridica Facultatis*[58] *Juridicae Lipsiensis*). Een paar jaar geleden arriveerde laat op de avond een man bij de residentie van de gravin van Erbach, te weten het kasteel Tankerstein. Hij vroeg toestemming om binnen te komen en zich daar een paar dagen te mogen verbergen. Hij had per abuis een hert gedood dat aan de Palatijn[59] van een Palatinaat toebehoorde, die hem om die reden achtervolgde om hem te doden. Daarom vroeg hij om bescherming. De gravin weigerde eerst, maar toen zij de man zag, was zij zo onder de indruk van zijn edele voorkomen dat zij instemde. De vreemdeling kreeg een kamer, waar hij een aantal dagen verbleef. Daarna vroeg hij een onderhoud aan met de gravin. Toen hij in haar aanwezigheid werd toegelaten, drukte hij zijn dank uit voor de bescherming die hij had genoten en bood aan, als teken van zijn dankbaarheid, haar zilver in echt goud te transmuteren. De gravin kon eerst niet geloven dat zoiets mogelijk was, maar op het laatst stemde zij ermee in dat er een experiment werd uitgevoerd met een zilveren drinkbeker. De vreemdeling smolt deze en veranderde hem in goud. Daarop zond zij dit goud naar de stad en liet het door een goudsmid toetsen, die bevond dat het om goud van de zuiverste soort ging. Daarop gaf zij de vreemdeling toestemming al haar zilveren lepels, schalen, borden, et cetera, te smelten en in goud te transmuteren, hetgeen hij deed. Uiteindelijk nam hij afscheid en vertrok, met een

---

[58] De auteur geeft ten onrechte *Facultis*.
[59] Paltsgraaf.

betrekkelijk kleine som gelds als gift van de gravin. Spoedig na deze gebeurtenis kwam de echtgenoot van de gravin, die een spilziek iemand schijnt te zijn geweest en verscheidene jaren van huis was geweest terwijl hij dienst deed als officier ergens in het buitenland, terug. Hij had namelijk vernomen dat zijn echtgenote plotseling rijk was geworden. Hij eiste de helft van het goud voor zichzelf op, doch de gravin weigerde zijn eisen te honoreren. Daarom kwam de zaak voor het gerecht. De echtgenoot ondersteunde zijn eisen vanwege het feit dat hij heer was over het gebied (*Dominus territorii*) waarop het kasteel van zijn echtgenote was gelegen, en dat hij krachtens de wetten des lands aanspraak kon maken op alle schatten die op dat land werden aangetroffen. Daarom eiste hij, dat het goud verkocht werd en uit de opbrengst nieuw zilverwaar voor de gravin werd gekocht, waarbij het overige deel aan hem zou moeten toevallen. De verdedigster stelde, dat kunstmatig geproduceerd goud niet kon vallen onder het bereik van een wet die betrekking had op begraven schatten, en dat genoemde wet daarom in haar geval niet kon worden toegepast. Bovendien stelde zij, dat het zilver in goud was omgezet ten gunste van haarzelf en niet ten gunste van iemand anders. Zij smeekte het gerecht dat zij in het ongestoorde bezit ervan mocht blijven. Het gerecht oordeelde in haar voordeel.

2. Een andere, goed gedocumenteerde zaak is die van een adept genaamd Sehfeld, die in Rodaun woonde, een plaatsje in de omgeving van Wenen. Hij maakte goud uit tin en gaf het ongeremd uit. De eigenaar van het huis waar hij woonde, een man genaamd Frederik, won het vertrouwen van de adept en vertelde zijn familie waar Sehfeld mee bezig was. Het gevolg was, dat zich spoedig geruchten en roddel begonnen te verspreiden. Sehfeld werd van tovenarij beschuldigd en deed bij de Oostenrijkse keizer een beroep op bescherming, zeggende dat hij zich bezighield met het maken van bepaalde chemische kleuren waarvan hij het geheim bezat. Men zegt, dat Sehfeld

dertigduizend florijnen deponeerde in de keizerlijke schatkist om zijn bescherming te krijgen, die hij verscheidene maanden genoot. Frederik en diens familieleden waren vaak aanwezig wanneer Sehfeld goud maakte, en zij zeiden dat hij na het smelten van de tin een kleine hoeveelheid rood poeder over de gesmolten massa strooide, waarbij die begon te schuimen en allerlei soorten kleuren aannam. Na ongeveer een uur mocht de massa afkoelen. Al het tin was dan getransmuteerd in zuiver goud. Op een dag probeerde Frederik het experiment zelf uit te voeren. Nadat hij van Sehfeld wat van het poeder had ontvangen, smolt hij het tin terwijl Sehfeld afwezig was en strooide het poeder er over uit, maar dat had geen effect op het tin en vermengde zich er niet mee. Na enige tijd betrad Sehfeld het vertrek waar het experiment was gehouden. Toen hij binnenkwam, begon de massa te schuimen en veranderde in goud. De veiligheid die hij genoot, duurde niet lang, want na een paar maanden kwamen nieuwe geruchten in omloop. De afgunst, hebzucht en jaloezie van de buren waren gewekt. Hij werd beschuldigd van het bedrijven van onwettige wetenschappen en werd 's nachts gearresteerd en gevangen gezet in het fort Temeswar. Daar bleef hij een jaar, vastberaden weigerend zijn geheim mede te delen, zeggende dat geen enkele lichamelijke marteling hem ertoe zou brengen het te onthullen. De gouverneur van het fort Temeswar, de generaal baron van Engelshofen was zo gecharmeerd door het edele voorkomen en het open karakter van Sehfeld, dat hij naar Wenen ging en bij de keizer over Sehfeld sprak. Hij gaf als zijn mening dat die onschuldig was. Toen de keizer spoedig daarna op beren joeg in een bos bij Rodan, liet hij Frederik ontbieden en ontving van hem een gedetailleerd verslag van zijn ervaringen met Sehfeld. Hij raakte ervan overtuigd dat die geen schurk was. Hij wilde echter niet geloven dat hij in staat was goud te maken en gaf daaromtrent uiting aan zijn twijfel. Daarop riep Frederik uit, die een eerlijk man was: "O! Uwe majesteit, wanneer God op dit moment uit de hemel zou neerdalen en zeggen: 'Frederik, gij

hebt het mis; Sehfeld kan geen goud maken!', zou ik hem antwoordden, 'Lieve God, niettemin is het waar dat hij het kan maken, omdat ik weet dat het zo is.'" De keizer, die onder de indruk was van de oprechtheid van de man, gaf daarop het bevel dat Sehfeld mocht gaan en staan waar hij wilde, en naar eigen verkiezing experimenteren, maar dat hij Oostenrijk niet mocht verlaten en altijd door twee betrouwbare officieren begeleid moest worden, die hem nooit uit het zicht mochten verliezen. Twee van de beste en betrouwbaarste officieren, behorend tot edele families, zocht men voor dat doel uit. Sehfeld maakte verscheidene kleine uitstapjes in hun gezelschap, maar niet lang daarna verdwenen hij en zijn twee bewakers en keerden nimmer terug, noch is ooit enig spoor van hen teruggevonden. De geschiedschrijver voegt eraan toe, dat het niet waarschijnlijk is dat deze twee rijke, edele officieren hun carrière en ook hun reputatie zouden hebben opgeofferd door aldus te deserteren zonder afdoende reden of aansporing daartoe te hebben gehad. Naspeuringen die in het huis van Frederik werden verricht, leken erop te wijzen dat Sehfeld zijn rode poeder had samengesteld uit bepaalde hemelsblauwe mineralen, waarschijnlijk een sulfide of koper.

3. Een apotheker in Halle maakte kennis met een vreemdeling, van wie hij merkte dat deze over bepaalde chemische geheimen beschikte. Hij kreeg een uitnodiging van de vreemdeling om hem in zijn onderkomen te bezoeken en ging naar hem toe. Nadat zij over alchemie hadden gesproken, waarvan de apotheker ontkende dat de beweringen daarover klopten, liet de vreemdeling hem een zeker rood poeder zien. Hij bood de apotheker er iets van aan, zodat die er zelf een experiment mee kon volvoeren. Met een heel klein lepeltje nam hij iets van het poeder uit de doos waarin het zat, maar de apotheker wierp tegen, dat een dergelijke kleine hoeveelheid niet afdoende zou zijn om het experiment uit te voeren. Hierop gooide de vreemdeling het poeder terug in de doos, streek het lepeltje,

waaraan nog wat poeder kleefde, af op een stukje katoen, frommelde het katoen in een papiertje en gaf het aan de apotheker, met de woorden dat zelfs dit nog voldoende was voor dat doel. Toen hij naar huis was teruggekeerd, nam de apotheker een grote zilveren lepel, smolt die in een kroes en gooide het katoen erbij in. Het gesmolten metaal begon onmiddellijk te koken en te schuimen en de prachtigste kleuren aan te nemen. Na enige tijd nam hij de kroes van het vuur en goot het metaal in een vorm. Hij onderzocht het de volgende morgen en bevond dat het het zuiverste goud was. Er lagen wat robijnrode korrels bovenop, die het overgebleven deel van het poeder leken te zijn dat niet door het metaal geabsorbeerd was. De apotheker haastte zich onmiddellijk naar het onderkomen van de vreemdeling om hem over zijn succes te vertellen, maar deze was al vertrokken. Niemand wist hij naartoe was gegaan. Op de tafel in zijn kamer trof men een som gelds aan, die meer dan voldoende was om de kosten van het logies te betalen. Het zilver dat de apotheker in dit experiment verwerkte, woog 1,25 ounce, en het goud dat hij verwierf, woog 1,5 ounce. Hij verkocht het aan een goudsmid voor 36 Thaler. De toename in gewicht was dus 20%. Dat kan worden toegeschreven aan het feit dat het soortelijk gewicht van goud groter is dan dat van zilver. Helaas gingen de robijnrode korrels op het oppervlak van het goud verloren gedurende de opwinding die was ontstaan bij de ontdekking dat de massa inderdaad goud was. Anders had men het kunnen gebruiken om een veel grotere hoeveelheid zilver in goud te transmuteren.

4. Gedurende de heerschappij van keizer Leopold, vond een monnik van de Orde van St.-Augustinus, Wenzel Seiler genaamd, in zijn klooster een bepaald rood poeder. Het bleek de 'rode leeuw' van de alchemisten te zijn. Met behulp van dit poeder transformeerde Seiler in aanwezigheid van de keizer en zijn hofhouding een hoeveelheid tin in goud. De keizer beval, dat uit dit kunstmatig gemaakte goud bepaalde medailles

geslagen moesten worden. Die deelde hij uit onder de edelen van zijn hof. Ook gaf hij de monnik als beloning de titel Freiherr van Reinburg en benoemde hem tot meester van de keizerlijke munt in Bohemen. De medaille, waarvan er een in het bezit is van de familie van graaf Leopold Hoffmann in Brieg, toont aan de kopzijde de buste van keizer Leopold, met de volgende woorden: *Leopoldus Dei Gratia Romanorum Imperator semper Augustus Germaniae Hungariae et Bohemiae Rex*[60]. De muntzijde is niet gestempeld, doch er is een vers op gegraveerd, zeggende: 'Aus Wenzel Seilers Pulvers Mach / Bin ich von Zinn zu Gold gemacht[61]'.

5. Het meest onweerlegbare bewijs (ervan uitgaande dat verschijningen iets kunnen bewijzen) van de mogelijkheid om onedele metalen in goud te transmuteren, kan iedereen zien die Wenen bezoekt. Het gaat om een medaille die opgeslagen ligt in de keizerlijke schatkamer. Men beweert dat dit metaal, dat oorspronkelijk uit zilver bestond, op alchemistische wijze gedeeltelijk in goud is getransformeerd, en wel door dezelfde Wenzel Seiler[62] die later door keizer Leopold I tot ridder werd geslagen en de titel Wenzeslaus ridder van Reinburg kreeg.

De medaille is ovaal van vorm; de langste diameter is 37 cm., en de kortste 40 cm.[63] Het soortgelijk gewicht is 19,3, en het gewicht is 7200,4 gram. De waarde wordt geschat op een equivalent van 2055 Oostenrijkse dukaten.

---

[60] "Leopold, bij de gratie Gods keizer van het Roomse Rijk en voor immer de verheven koning van Germanië, Hongarije en Bohemen."

[61] "Het machtige poeder van Wenzel Seiler heeft mij van tin tot goud gemaakt."

[62] Augustijner monnik, 1648-1681.

[63] Een klaarblijkelijke misrekening.

Zoals op de begeleidende afbeelding wordt getoond[64], is ongeveer een derde[65] van de bovenkant van zilver, en het resterende deel is van goud. De twee inkepingen werden in 1883 gemaakt om de medaille te kunnen onderzoeken en te zien of het zuiver goud betrof dan wel een verguldsel. Het onderzoek werd uitgevoerd op verzoek van professor A. Bauer uit Wenen.

[64] Hartmanns werk bevat geen afbeelding van het medaillon. Ik heb het hier ingevoegd. Het bevindt zich in het Kunsthistorisches Museum in Wenen.
[65] In feite is het 1/7 deel.

De ene kant van de medaille toont de portretten van de voorouders van de keizer, tot aan koning Pharamund. Op de andere kant staat de volgende inscriptie.

Sacratissimo
Potentissimo et invictissimo
Romanorum imperatori
Leopoldo I.
Arcanorum natura; scrutatori curiosmo
Genuinum hoc verae ac perfectae
Metamorphoseos metallice
specimen
pro exiguo aniversarii diei nominalis
mnemosyno
cum omnigenae prosperitatis voto
humillima veneratione offert et dicat
Joannes Wenzeslaos de Reinburg
numini majestatique eius
devotissimus
anno Christi MDCLXXVII. die festo
S. Leopoldi[66]
ognomine pii olim marchionis Austria;
nunc autem patroni augustissimae
Domus austriacae
Benignissimi.[67]

---

[66] De auteur geeft "Leopold !" Ook dit zal een scanfout betreffen.

[67] "Aan de heiligste, machtigste en onoverwinnelijkste keizer van het Roomse Rijk, Leopold I wijdt en offert de gedegen onderzoeker van de geheimen der natuur dit waarachtige voorbeeld van een werkelijke en volledige transmutatie van metaal, als een nederig herdenkingsteken van het jaarfeest, vergezeld van alle mogelijke zegewensen; een uiterst onderdanige dienaar van zijne hoogwaardigheid, hoogheid en majesteit, de uiterst loyale Joannes Wenzeslaos de Reinburg, in het jaar 1677, op de feestdag van de heilige Leopold, de achternaam van de vroegere markgraaf van Oostenrijk, thans de goedgunstigste patroon van het luisterrijkste Huis van Oostenrijk." Zoals aan

Het lijkt er echter op, dat niets in deze wereld van illusies volkomen betrouwbaar is. Daarom is het nodig om te vermelden dat Wenzel Seiler nadien als bedrieger werd beschouwd en naar zijn klooster werd teruggestuurd. Later echter nam de keizer hem weer op als zijn gunsteling en betaalde zelfs zijn talrijke schulden. Het bestaan daarvan is zeer onbegrijpelijk als Seiler inderdaad het vermogen had om via alchemistische middelen goud te maken.

> (ad 1.) Wij hebben hier een krant liggen, gedrukt in Leipzig, gedateerd 26 mei 1761, met het laatste nieuws uit Keulen. Er staat: "De twee profeten die in deze plaats gevangen zijn gezet, houden de gemoederen van onze burgers nog steeds bezig. De rechtbank heeft nog niet beslist wat er moet gebeuren. Het heeft geen zin om ze te boeien, want zij bezitten het wonderbaarlijke vermogen om zelfs de sterkste ketenen te verbreken alsof het linnen draden zijn, en dit hebben zij in het bijzijn van velen gedaan. Zij kunnen in het diepst van de nacht zelfs alle voorwerpen in hun cel zien, omdat er een onaards licht om hun hoofd speelt en uit hun ogen komt, dat hun omtrekken verlicht. Het lijken jonge mannen te zijn en toch zeggen zij, dat zij in het jaar 1453 in Constantinopel waren, ten tijde van Mohamed II. Zij zeggen, dat zij op goede voet stonden met de laatste christelijke keizer aldaar, Constantinus Pelaeologus, en zijn in het bezit van brieven die door hem, zijn echtgenote en zuster zijn geschreven. Zij zeggen, dat zij ten tijde van hun verblijf in Constantinopel reeds ouder waren dan driehonderd jaar. Zij spreken vloeiend Perzisch, Chinees en andere talen, en leven op niets anders dan een weinig water en brood. Voordat zij

---

de tekst te zien is, was Seiler op dat moment kennelijk reeds tot ridder geslagen (Joannes Wenzeslaos de Reinburg), wat erop duidt dat hij voordien reeds belangrijke bewijzen van zijn kunnen moet hebben getoond.

gearresteerd werden, verrichtten zij in aangrenzende dorpen enige wonderbaarlijke genezingen. Verwilderde honden en wilde dieren blijken hen met schroom te naderen. Zij lijken goed op de hoogte te zijn met de boeken die door de oude filosofen zijn geschreven en spreken met respect over Pythagoras. Wij weten niet wat wij van deze mannen moeten denken", et cetera.

(ad 2.) Of iemands lichaam nu wel of niet op een en hetzelfde moment, of afwisselend, kan worden bewoond door twee verschillende persoonlijkheden, kan voorwerp van twijfel zijn. De verschijnselen obsessie en hypnose lijken echter aan te wijzen dat het niet onmogelijk is. Cagliostro zei, dat hij was geboren in het oosten. Hij had daar zeker contacten lopen. Toch werd bewezen dat hij in Italië werd geboren en dat zijn naam Balsamo was. Dit zou hem natuurlijk onmiddellijk een veroordeling als bedrieger opleveren van de zijde van de onwetenden uit zijn tijd en van onze schrijvers van encyclopedieën. Niettemin zou een meer afgeronde kennis van de ware gesteldheid van de mens het mysterie kunnen ophelderen. Dat wat in de mens de fundamentele werkelijkheid is, is de wil. Het verschijnsel van het zogeheten hypnotisme toont aan, dat de wil van de ene persoon tot werking kan worden gebracht in een andere persoon. Gedurende de tijd dat iemands wil geobsedeerd wordt door de wil van iemand anders, is hij ook onder de invloed van diens geheugen. Zij die met occulte wetten vertrouwd zijn, zien het niet als ongeloofwaardig dat de persoon Balsamo beïnvloed en gebruikt werd door een oosterse, menselijke geest, die Cagliostro heette. Tijdens zulke perioden dacht Balsamo zelf Cagliostro te zijn en dat was hij dan ook werkelijk. Het moderne spiritualisme kent tal van soortgelijke feiten.

HOOFDSTUK V - De Rozekruisers Orden

Geschiedenis van de Rozekruisers; de Universele Reformatie; de Fama Fraternitatis en de Confessio; waarheid en fictie; het Scheikundig Huwelijk van Christian Rosencreuz; Valentin Andreae; the Sphinx Rosaceae; Andreas van Carolstadt; Theophrastus Paracelsus; Rozekruisersliteratuur

Waarom staat men zo versteld over de geheimzinnige Orde van de Rozekruisers? Laten wij op onze beurt vragen, waarom men zo versteld staat over het geheimzinnige wezen genaamd de mens. Het antwoord is, dat de mens een spiritueel wezen is dat de spirituele wereld bewoont, die hij nooit volledig heeft verlaten, terwijl de aardse persoonlijkheid waarin hij zich gedurende zijn aardse leven manifesteert een bewoner is van deze planeet. Dat wat de historicus en de wetenschapper over de mens weten, is hooguit dat wat betrekking heeft op zijn stoffelijk lichaam, terwijl zij niets weten over zijn ware Zelf. Ons voor te stellen dat zulke kennis ware antropologie is, is alsof wij ons inbeelden dat wij alles over een mens weten wanneer wij slechts de jas zien die hij aan heeft. Zo zijn ook de ware Rozekruisers, of zij nu nog op aarde rondlopen in een zichtbare vorm dan wel het astrale gebied bewonen, spirituele krachten die zich onttrekken aan onderzoek door de exoterisch redenerende historicus of wetenschapper. Zij zijn de mensen die, zoals de bijbel het uitdrukt, "op aarde leven, maar wiens bewustzijn in de hemel is."

De gewone mens ziet alleen de buitenkant, maar niet de geest die de ware bewoner van die vorm is. Om de geest waar te nemen, is de kracht van een spiritueel onderscheidingsvermogen vereist. De jas die een mens draagt, maakt niet de man. Water over iemand heen gooien, maakt hem niet een ware christen. Dat iemand zijn naam laat inboeken in het register van het een of andere gezelschap dat zich Rozekruisers noemt,

bekleedt hem nog niet met het rozegouden licht van liefde en wijsheid zoals dat uit de ontplooiing van de roos in het centrum van zijn ziel voortkomt.

Doch het is veel eenvoudiger de een of ander uiterlijke ceremonie te ondergaan, dan de mystieke dood te sterven, die vereist is om door de gouden poorten te kunnen gaan. Het is eenvoudiger een geloofsstelling uit te dragen, dan ware kennis te verwerven. Dit is de reden waarom gedurende de middeleeuwen, niet minder dan in onze huidige tijd, vele mensen zich inbeeldden dat zij tot Rozekruisers en adepten konden worden gevormd door zich bij een organisatie aan te sluiten waar men mystieke onderwerpen behandelde.

In het begin van de 17e eeuw werd Duitsland niet alleen door monniken, nonnen en religieuze fanatici van allerlei soort overlopen, maar ook door een groot aantal bedriegers en avonturiers. Er waren beweerde alchemisten, astrologen en toekomstvoorspellers, en een universele manie onder de bevolking om in de geheimen der natuur te delven en zich te verrijken met behulp van alchemistische processen of - desnoods - de duivel. Deze epidemie van bijgeloof en dwaasheid scheen een sterk geneesmiddel te vereisen, en daar domme mensen niet voor redelijke argumenten vatbaar zijn, kwam het bij bepaalde scherpzinnige geesten op, de bijtender remedie van het sarcasme te proberen. In het jaar 1614 verschenen twee pamfletten, geschreven door een en dezelfde auteur, getiteld 'Algemene en Generale Hervorming der gehele wijde Wereld'[68]

[68] 'Allgemeine und General Reformation, Der gantzen weiten Welt, Beneben der Fama Fraternitatis, Dess löblichen Ordens des Rosenkreutzes, an alle Gelehrte und Häupter Europae geschrieben: Auch einer kurtzen Responsion, von dem Herrn Haselmeyer gestellet, welcher desswegen von den Jesuitern ist gefänglich eingezogen, und auf eine Galleen geschmiedet: Jetzo öffentlich in Druck verfertigt, und allen trewen Hertzen communiciret worden. Erst Gedruckt zu Cassel, Im Jahr, 1614'. Er zijn evenwel diverse andere (ook wel

en de 'Fama Fraternitatis, ofwel De Broederschap van de Lofwaardige Orde der Rozekruisers, aan alle regeringen, edelen en wetenschappers van Europa'. Dit boek was de afgelopen eeuw niet meer in druk te verkrijgen[69], maar Frederic Nicolai liet het in het jaar 1781 in Berlijn herdrukken. Daarbij falsificeerde hij echter de datum en voegde 1681 in, in plaats van de juiste datum; en "Regensburg" in plaats van "Berlijn." Een andere editie van de *Fama* verscheen in 1827 in Frankfurt-Am-Main, waaraan een deel getiteld *Confessio* was toegevoegd.

Toen deze boeken voor het eerst verschenen, maakten zij een grote indruk op de publieke opinie. Ze werden onmiddellijk in diverse talen vertaald. De Universele Reformatie is een satirisch werk. Het heeft een zeer interessante inhoud, die een weergave is van een vergadering van een congres dat zou hebben plaatsgevonden met als doel de hervorming van de wereld. Het verhaal luidt als volgt. Ten tijde van keizer Justinianus aanschouwt Apollo de wereld. Hij komt tot de conclusie dat die vol ondeugden en verdorvenheid is. Daarom neemt hij het besluit een vergadering bijeen te roepen van alle wijze en deugdzame mannen van het land, om samen te beraadslagen hoe aan dit kwaad een halt kan worden toegeroepen. Ongelukkig genoeg kan er onder hen niemand worden gevonden die zoveel deugd en intelligentie bezit, dat hij het verlangde advies kan geven. Daarom verzamelt Apollo de zeven oude wijzen van Griekenland om zich heen, plus de drie Romeinen Marcus, Cato en Seneca. Een jonge Italiaanse filosoof, genaamd Jacob Mazzonius[70], wordt benoemd tot secretaris. De congregatie komt bijeen in het Palatium van

---

gesplitste) titels uit andere jaren van deze werken in omloop, wat zijn oorzaak vindt in de diverse herdrukken.

69 "during the last century." Waarschijnlijk duidt Hartmann - die zelf publiceerde in 1890 - op het overgrote deel van de 18e eeuw.

70 Hiervoor zal Jacobus Mazzonius, 1548-1598, model hebben gestaan. Bekend filosoof en humanist.

Delphi, en dan volgen de redevoeringen die werden gehouden. De wijzen braken onvervalste nonsens uit[71]. Thales bijvoorbeeld, adviseert dat in ieder mens een venster wordt geplaatst, zodat men in zijn hart kan kijken. Solon is communist geworden en wil al het openbare en private bezit uitdelen, zodat iedereen een gelijk deel ontvangt. Bias stelt voor, alle gemeenschap tussen de mensen te verbieden, de bruggen te vernietigen en het gebruik van schepen te verbieden. Cato verlangt, dat men God vraagt om nog een zondvloed te sturen, en de gehele vrouwelijke sekse en alle mannen van boven de leeftijd van twintig jaar te verdelgen. Ook wil hij, dat men Hem vraagt een nieuwe en betere manier van voortplanting te bedenken. Alle wijzen gaan met elkaar de woordenstrijd aan en spreken elkaar tegen. Uiteindelijk besluit men, de zieke eeuw te ontbieden en voor het hof te doen verschijnen, opdat de patiënt aan een nauwgezet onderzoek kan worden onderworpen. De eeuw wordt voorgeleid. Het is een oude man met een gezonde gelaatskleur, maar hij is zwak van stem. Zij onderzoeken hem en komen erachter dat zijn gezicht beschilderd is. Verder onderzoek levert op, dat geen enkel deel van zijn lichaam zonder kwaal is. De geleerden komen dan tot de slotsom dat zij hem niet kunnen genezen, maar willen niet uiteengaan zonder de schijn te hebben gewekt dat zij iets zeer nuttigs en belangrijks hebben gedaan. Daarom stellen zij een nieuwe belasting in op kool, wortels en peterselie. Zij publiceren het document met een grote mate van bombast en zelfverheerlijking. Het verrukte volk juicht en applaudisseert.

De betekenis van dit pamflet - dat geschreven was met de bedoeling een zekere klasse van mensen die de wereld ogenblikkelijk wilden veranderen belachelijk te maken, en het absurde en de onmogelijkheid van zo'n onderneming aan te tonen - was duidelijk genoeg. Het lijkt ongelooflijk dat de

---

[71] Wellicht een verwijzing naar de onsamenhangende taal van het Orakel van Delphi.

bedoeling ervan verkeerd begrepen kon worden. Dat er nog mensen waren die de kwestie hoog opnamen, toont de buitengewone onwetendheid en het gebrek aan beoordelingsvermogen van de gemiddelde mens uit die dagen. Voor de vorser in de geschiedenis en de voortgang van het intellect vormt dit een interessante episode. Het andere pamflet dat het vorengenoemde vergezelde, is de gevierde *Fama Fraternitatis*. De Universele Reformatie maakt de zelfbenoemde wereldhervormers belachelijk. Het tweede pamflet nodigt nu deze would-be-hervormers uit om bijeen te komen. Tegelijkertijd geeft het hun een aantal nuttige wenken aangaande wat zij zouden kunnen doen om hun doel te bereiken. Zij krijgen het advies, dat de enige ware methode om de wereld te verbeteren, gelegen is in het verbeteren van zichzelf. Dit pamflet, dat net als het andere een satire is tegen de would-be-hervormers en de zogenaamde Rozekruisers, zou best wel eens door een ware Rozekruiser geschreven kunnen zijn. Het bevat namelijk ware Rozekruisersbeginselen, zoals die door de adepten worden verdedigd. Het toont de ontoereikendheid van de wetenschappelijke en theologische gezichtspunten van die tijd. Het maakt de achterlijkheid van de zogenaamde alchemisten belachelijk, die zich inbeeldden dat zij door enig alchemistisch proces lood in goud konden omzetten. Maar al doende, geeft het goed advies, en onder het masker van het onthullen van de wetten en voorwerpen van een zekere geheimzinnige Rozekruisersgroepering, geeft het bepaalde regels en beginselen aan, die later de basis hebben gevormd van een georganiseerde groepering van onderzoekers van het occultisme, die de naam Rozekruisers hebben aangenomen.

Hier komt bij, dat de *Fama Fraternitatis* het verhaal is van de "vrome, spirituele en hoogst verlichte Vader", Fr. R.C. Christian Rosencreutz. Men zegt, dat hij een Duits edelman was die in een klooster werd onderricht, en dat hij lang voor de tijd van de Reformatie een pelgrimage had gemaakt naar het Heilige

Land in gezelschap van een andere broeder van zijn klooster. Terwijl zij in Damascus waren, zouden zij door zekere geleerde Arabieren zijn ingewijd in de geheimen van de verborgen wetenschap. Nadat zij drie jaar in Damascus hadden verbleven, gingen zij naar Fez in Afrika. Daar deden zij nog meer kennis op omtrent de magie en de band die er bestaat tussen de macrokosmos en de microkosmos. Nadat hij[72] ook naar Spanje was gereisd, keerde hij terug naar Duitsland, waar hij een soort klooster stichtte, genaamd *Sanctus Spiritus*. Daar bleef hij om zijn geheime wetenschap op te schrijven en zijn studies voort te zetten. Hij nam toen aanvankelijk drie, en later nog vier andere monniken van hetzelfde klooster als waar hij was opgevoed, als zijn assistenten aan en stichtte aldus de eerste gemeenschap van de Rozekruisers. Daarna schreven zij de resultaten van hun wetenschap in boeken op, waarvan men zegt dat die er nog steeds zijn en zich in handen bevinden van bepaalde Rozekruisers. Men zegt ook, dat honderdtwintig jaar na zijn dood de ingang naar zijn tombe werd gevonden. Een trap leidde naar een onderaards gewelf, waar op de toegangsdeur geschreven stond: *Post Annos CXX. patebo*[73]. Er brandde een licht in het gewelf, dat echter doofde toen men het naderde. Het gewelf had zeven zijden en zeven hoeken. Elke zijde was vijf voet breed en acht voet hoog. Het bovenste deel gaf het firmament weer; de vloer gaf de aarde aan. Ze waren in driehoeken uitgelegd, waarbij elke zijde in tien vierkanten was verdeeld. In het midden stond een altaar waarop een koperen plaat lag. Daarop stonden de letters A.C.R.C. gegraveerd en de woorden *Hoc Universi Compendium unius*[74] *mihi Sepulchrum feci*[75]. In het midden stonden vier figuren, omgeven door de woorden *Nequaquam*

[72] Christian Rosencreuz.
[73] "Na honderdtwintig jaren zal ik worden geopend."
[74] De auteur geeft abusievelijk "vivus."
[75] "Deze samenvatting van het ene universum heb ik mij tot graf gemaakt."

Vacuum, Legis Iugum, Libertas Evaugelij, Dei Gloria Intacta[76]. Onder het altaar werd het intacte lichaam van Rosencreutz gevonden dat geen sporen van ontbinding vertoonde. In zijn hand hield hij een perkamenten boek, waarop met gouden letters een T (Testamentum?) was geschreven, en aan het eind geschreven stond: *Ex Deo nascimur*[77]*, in Iesu morimur, Per spiritum Sanctum*[78] *reviviscimus*. De namen van de Broeders die bij de begrafenis van de overledene aanwezig waren, stonden vermeld.

In het jaar 1615 verscheen een nieuwe editie van deze pamfletten, waaraan nog een ander was toegevoegd, getiteld *Confessio*, of, 'De Confessie van het Genootschap en de Broederschap van de R.C.[79]'. Het deed grote beloften over toekomstige onthullingen, maar eindigde met het advies aan iedereen, dat de mensen moesten voortgaan met in de bijbel te geloven zolang deze onthullingen nog niet waren gedaan.

Al deze pamfletten hadden, zoals verderop zal worden aangetoond, een en dezelfde auteur. Aangezien de Generelle Reformation een volledig satirisch karakter had, een zuiver verzinsel was, en niet meer grond had dan Don Quixote de la Mancha, van Cervantes[80], is er hoegenaamd geen reden waarom

---

76 "Er bestaat beslist geen vacuüm; het juk der wet; de vrijheid van het evangelie; de ongerepte glorie van God." Hierbij zij opgemerkt, dat de oorspronkelijke *Fama* Duitstalig was; er lag dus niet een Latijns origineel aan ten grondslag. De Duitse tekst bevat dan ook deze Latijnse verwijzingen.

77 Het Engels origineel geeft abusievelijk *naximur*, hetgeen opnieuw op een scanfout duidt.

78 De diverse edities van de *Fama* zijn hier niet eenduidig. Sommige spreken over *Spiritum Sanctum*, andere over *Spiritum*.

79 'Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae'. Daarbij is het begrip *confessio* door de toenmalige auteurs bewust beschouwd in de zin van 'bekentenis', en niet 'belijdenis'.

80 Van welk werk overigens wel gezegd wordt dat het een esoterische achtergrond heeft.

wij zouden geloven dat de voorafgaande pamfletten serieus bedoeld zouden kunnen zijn, en dat het verhaal van de teruggekeerde ridder Christian Rosencreutz meer was dan een allegorie[81]. Bovendien is er geen indicatie over wat er van het lichaam van die ridder terechtkwam nadat het eenmaal was ontdekt[82]. Ook niet dat de tempel van de Heilige Geest (*Sanctus Spiritus*) ergens anders bestaat dan in het hart van de mens.

De algehele bedoeling van deze pamfletten scheen te zijn, dat zij aan de onwetenden grote waarheden wilden voorleggen, maar opgedist in een denkbeeldige vorm die aan de nieuwsgierigheid van het publiek tegemoet kwam, alsook aan het heersende verlangen naar kennis van de geheimen der Natuur. De meerderheid van de mensen uit die tijd wilden die kennis hebben om zelfzuchtige en persoonlijke voordelen te behalen.

De schoonheid van de leerstellingen die door deze satirische geschriften heen scheen, was zo groot en aantrekkelijk, dat zij algemeen de aandacht trok. Tezelfdertijd was de behoefte van de meerderheid der mensen aan het mysterieuze zo groot, dat het hun ogen verblindde en hen onmachtig maakte het ware oogmerk van de schrijver waar te nemen, hetgeen was: de pretenties van de dogmatische wetenschap en theologie belachelijk te maken, en de mensen te brengen tot een hogere

---

[81] Dit gezegd zijnde, moet ook geconcludeerd worden dat het allegorische karakter van zowel de *Fama* en de *Confessio*, als het Scheikundig Huwelijk niet het bestaan van een daadwerkelijke en tastbare Broederschap in de weg staat. Onder mystici wordt de inhoud van deze werken, voor zover het de setting betreft van hun esoterische en morele boodschap (de figuur C.R.C., zijn reis naar Damcar en Fez, de graflegging, de eeuwig brandende lamp, en alle voorvallen zoals beschreven in het Scheikundig Huwelijk), uiteraard als allegorisch beschouwd.

[82] Doch als argument voor het niet bestaan van de feitelijke Broederschap is het niet valide. De geschiedenis van Europa kent immers vele voorbeelden van bekende personen waarvan de overblijfselen niet veiliggesteld werden.

conceptie van ware christelijkheid. Het geloof in het bestaan van een werkelijke, geheime organisatie van Rozekruisers, die het geheim zou bezitten van het maken van goud uit lood en ijzer, en van het verlengen van het leven door middel van een bepaalde vloeistof in de vorm van een medicijn, was alom verbreid. Kwakzalvers en bedriegers van allerlei soort bestreken het land en hielpen de bijgelovigheden te verspreiden. Vaak verkochten zij waardeloze samenstellingen voor fabelachtige prijzen als het levenselixer, terwijl anderen hun fortuin verspilden en arm werden bij hun vergeefse pogingen om metalen te transmuteren.

Er verscheen een stortvloed aan geschriften, waarvan sommige de gemeenschap der Rozekruisers aanvielen, en andere haar verdedigden, waarbij men van de veronderstelling uitging dat zij bestond, maar waarvan verder niemand iets afwist. Sommige mensen, zelfs de best geïnformeerden, geloofden in het bestaan van zulk een genootschap; anderen ontkenden het. Maar noch de ene, noch de andere groep kon zijn geloof met positieve bewijzen staven. De mensen geloven graag datgene waarvan zij zouden willen zien dat het waar is. Iedereen wilde toegelaten worden als lid van dat geheime genootschap, waarvan niemand zeker was of het überhaupt wel bestond. Als iemand pochte dat hij Rozekruiser was, of erin slaagde de indruk te wekken dat hij het was, deed hij de onwetenden versteld staan en werd hij door hen als een zeer begenadigd persoon beschouwd. Op deze wijze lukte het bedriegers en avonturiers dikwijls om op de zak te teren van de rijken.

Zij die in de magie en toverkunst onderricht wensten te worden, zouden het liefst een groepering of school hebben waar zij zulke dingen konden leren. En omdat zij dat graag zagen, geloofden zij in het bestaan ervan. Wanneer men geen ware Rozekruiser kon vinden, dan moest men die uitvinden. Wanneer men niet aan een ware Rozekruisersorganisatie kon komen, dan moest

een nabootsing van wat men voor een Rozekruisersorganisatie aanzag, georganiseerd worden[83]. Op die manier werden talrijke genootschappen gevormd die zich Rozekruisers noemden. Het Rozekruiserschap nam verscheidene vormen aan.

Een der belangrijkste publicaties, die erop berekend was licht te werpen op het geheimzinnige onderwerp van het Rozekruiserschap dat de geleerden nog steeds versteld doet staan, is het 'Chemisch Huwelijk van Christian Rosencreutz'[84], gedrukt in 1616. Ook dit was geschreven om de ijdelheid en zelfingenomenheid van de dogmatici, wetenschappers en 'goudmakers' uit die tijd aan de kaak te stellen, terwijl het tezelfdertijd hoge en verheven waarheden bevat, in allegorische vorm verhuld, maar door de praktiserende occultist eenvoudig te doorgronden, maar dan ook alleen door hem. Het valt gemakkelijk in te zien, dat de stijl en strekking van deze publicatie zeer veel overeenkomst hebben met die van de *Fama Fraternitatis*. Men heeft nu boven enige twijfel vastgesteld dat de auteur van het Chemisch Huwelijk, Johann Valentin Andreae(1) was, die het schreef toen hij in de jaren 1602 en 1603 jong student was in Tübingen. Hij bevestigt dit in zijn autobiografie. Hij voegt eraan toe, dat hij een beeld wilde schetsen van de populaire dwalingen van die tijd. Dit maakt het buitengewoon waarschijnlijk dat hij ook de auteur was van de Generelle

[83] Deze theorie legt een dilemma bloot. Als de Broeders werkelijk bestaan hebben en zich verborgen hebben gehouden (zie hun VIe Wet in de *Fama Fraternitatis*: 'Deze Broederschap moet honderd jaar lang verborgen blijven.'), hoeft dat anderen niet ervan weerhouden te hebben - bij gebrek aan contact met de ware Broederschap - zelf dan maar broederschappen te gaan oprichten. Omgekeerd kan dat laatste verschijnsel niet aantonen dat de Broeders van de *Fama* niet bestaan hebben.

[84] 'Chymische Hochzeit. Algemeine und General Reformation der ganzen weiten Welt. Beneben der Fama und Confessio Fraternitatis der Loblichen Ordens des Rosencreuszes'. Symbolische auteur: Christian Rosencreutz.

Reformation, ofwel de *Confessio*, en van het verhaal van Christian Rosencreutz. Als wij de ontdekking in aanmerking nemen die later is gedaan, namelijk dat de Generelle Reformation niets anders was dan een literaire vertaling van een deel uit een boek van Boccalini Ragguagli di Parmaso, leidt deze waarschijnlijkheid bijna tot een overtuiging. Andreae was een groot bewonderaar van deze auteur en nam ook diens stijl over in zijn *Mythologia Christiana*. Het is daarom duidelijk dat hij ook de bovengenoemde vertaling maakte en die aan zijn *Fama Fraternitatis* toevoegde. Beide geschriften zijn feitelijk elkaars complement. In de Generelle Reformation worden de zelfverklaarde politieke verbeteraars belachelijk gemaakt. In de *Fama* krijgen de mystieke dromers, denkbeeldige theosofen, beweerde goudmakers en veronderstelde ontdekkers van universele geneesmiddelen er van langs. Er is geen redelijke twijfel over of dit Andreae's doel was. Bovendien bevestigde zijn grote vriend professor Besoldt in Tübingen het, met de woorden dat het karakter van beide boeken helder genoeg was, en dat het zeer vreemd was dat zo veel intelligente mensen bij de neus waren genomen en hun betekenis misvatten. Andreae zelf gaf, zonder zich overigens als hun auteur te presenteren, ook commentaar, in zoverre dat het geheel een satire en een fabel zou zijn. In zijn Confessie zegt hij namelijk: *risisse semper Rosicrucianam fabulum et curiositatis fraterculos fuisse in sectatum*(2)[85], en in zijn verhandeling *Turris Babel, seu judiciorum de Fraternitatae Rosaccae crucis chaos*, spreekt hij nog openlijker over dit onderwerp. Met laatstgenoemde publicatie lijkt hij beoogd te hebben, dat degenen die bedwelmd waren geraakt doordat zij de eerdere publicaties hadden misverstaan, weer nuchter werden, want hij roept uit: "Luister, gij stervelingen! Gij zult vergeefs wachten op de komst van die broederschap; de komedie is afgelopen. De *Fama* heeft het spel gespeeld; de *Fama* is ermee gestopt", et cetera. Toch waren er

[85] "Ik lachte altijd om de Rozekruisersfabel en veroordeelde de kleine nieuwsgierige Broeders."

nog velen die niet met deze uitleg tevreden waren en geloofden dat het Andreae's bedoeling was geweest, dat dankzij zijn *Fama* een geheim gezelschap van wetenschappers uit die dagen zou worden opgericht. Andreae echter was te verstandig om zo'n absurditeit te ondernemen en een beroep te doen op de onredelijkste personen van zijn tijdperk om een redelijk gezelschap te formeren.

De vraag waarom hij de naam Rozekruisers zou hebben gekozen voor zijn denkbeeldige gezelschap, is niet moeilijk te beantwoorden. Lang voordat een Rozekruisersorganisatie bekend was, waren het kruis en de roos reeds geliefde symbolen onder de alchemisten en theosofen. Bovendien had hij - net als Luther - in zijn eigen wapen een kruis met vier rozen; een omstandigheid die hem waarschijnlijk tot de keuze van die naam bracht.

Mogelijk wordt er zeer zelden een fabel of fictief werk bedacht dat niet op enig feit gebaseerd is, hoezeer zulke feiten ook los mogen staan van het onderwerp. Een werk getiteld *Sphinx Rosesa*, gedrukt in 1816, doet het zeer aannemelijk voorkomen, dat de schrijver van de *Fama Fraternitatis*, toen hij het verhaal van Christian Rosencreutz en diens drie broers bedacht, waarvan het aantal later met nog vier werd verhoogd, bepaalde originelen in gedachte had, die als prototypen dienden om zijn verhalen mee op te bouwen. De auteur van de *Sphinx* zegt, dat het idee van het formeren van een gezelschap voor de algehele reformatie van de mensheid voortkwam uit het succes van de reformatie door Luther. Ook, dat de ridder, Christian Rosencreutz, in werkelijkheid niemand minder dan een zekere Andreas van Carolstadt was, een avonturier die heel veel had gereisd, maar nooit in Palestina was geweest. Hij maakte zich zo ongeliefd bij de priesters van zijn tijd, die hij hoopte te hervormen, dat zij na zijn dood de volgende tekst op zijn graf aanbrachten: *Carolstadius Pestis Ecclesiae venonissima,*

tandem a Daibolo occisus est. Dit betekent: "Hier ligt Carolstadt, die een giftige pest was voor de Kerk totdat de duivel hem uiteindelijk doodde." De drie veronderstelde kornuiten van Rosencreutz waren de vrienden van Carolstadt, de hervormer Zwingli, Oecolompadius en Bucerus. De vier anderen, waarvan wordt aangenomen dat zij er later aan werden toegevoegd, waren waarschijnlijk Nicalaus Palargus, Marcus Stubner, Martin Cellurius en tot slot Thomas Münster. Van al deze personen was min of meer bekend, dat zij wilden helpen de Kerk te hervormen.

Toen de mensen aangestoken werden door het denkbeeld dat zij Rozekruisers zouden worden en men geen werkelijke organisatie van adepten kon vinden, organiseerden zij Rozekruisersgroeperingen zonder ware adepten, en zo werden vele zogenaamde Rozekruisersorganisaties in het leven geroepen. Een van deze organisaties werd in 1623 door Christian Rose gesticht, die hoofdzetels heeft gehad in Den Haag, Amsterdam, Neurenberg, Mantua, Venetië, Hamburg, Dantzig en Erfurt. De leden hulden zich in het zwart en droegen op hun bijeenkomsten blauwe linten met een gouden bloemenkrans en een roos. Als herkenningsteken droegen de broeders een zwart zijden koord in het bovenste knoopsgat. De neofieten kregen dit ornament nadat zij onder ede hadden verklaard, dat zij liever door zo'n koord zouden worden gewurgd dan de geheimen te onthullen die zij verondersteld werden te bezitten. Zij hadden ook een ander teken, bestaande uit de tonsuur[86], zoals die heden ten dage in gebruik is bij de rooms-katholieke geestelijken, namelijk een kleine ronde geschoren plek boven op het hoofd. Dit gebruik stamt waarschijnlijk van de boeddhistische priesters, die hun hele hoofd kaalschoren. Vandaar dat velen van hen een pruik droegen, om niet herkend te worden als behorende tot de broederschap. Zij leidden een zeer rustig leven en waren vrome mensen. Op alle hoogtijdagen verlieten zij zeer

[86] Dit gebruik is door paus Paulus VI op 1 januari 1973 bij decreet afgeschaft.

vroeg - bij het opgaan der zon - hun woning, gingen dan de stadspoort uit en wendden zich naar het oosten. Als dan een der anderen verscheen, of wanneer zij elkaar ontmoetten op een andere plek, zouden zij zeggen: *Ave Frater!*[87], waarop de ander zou antwoorden met *Rosae et Aureae*[88]. Daarop zei de eerste dan weer: *Crucis*. Samen zeiden zij dan: *Benedictus Deus Dominus noster, qui nobis dedit Signum!*[89] Ook hadden zij ten behoeve van een legitimatie een omvangrijk document waarop de Imperator[90] een grootzegel had bevestigd.(3)

Er was nog een Rozekruisersgezelschap, opgericht in Parijs in het jaar 1660, door een apotheker genaamd Jacob Rose. Dit gezelschap werd ontbonden in 1674, als gevolg van de beruchte kwestie rond een grootschalige vergiftiging door de als slecht bekendstaande markies van Brinviller.

Wij zijn natuurlijk niet in de positie om te bevestigen of zich onder de leden van deze Rozekruisersgroeperingen nu wel of niet werkelijke adepten en authentieke alchemisten bevonden. Wij zijn al blij met de wetenschap dat adepten bestaan en dat alchemie een feit is. Wij weten echter niet of zij iets van doen hadden met deze orden. Dat kan ons echter niet zoveel schelen, omdat het nu in het geheel niet meer uitmaakt. Het enige wat wij met betrekking tot deze materie met zekerheid weten, is dat er in die tijd personen waren die over een buitengewone hoeveelheid occulte kennis beschikten, zoals wordt aangetoond door de boeken die zij hebben nagelaten. Maar of deze personen al dan niet tot enige georganiseerde groepering behoorden, is volstrekt zinloos om te weten.

---

[87] "Gegroet, Broeder."
[88] "van het Roze- en Gouden..."
[89] "Gezegend zij de Heer onze God, die ons dit teken heeft gegeven." De auteur geeft abusievelijk *que* in plaats van *qui*.
[90] Titel van de hoogste gezagsdrager van de Orde, in elk geval binnen de A.M.O.R.C.

Gedurende zijn leven was Theophrastus Paracelsus het intellectuele centrum dat aantrekking uitoefende op alchemisten, occultisten, mystici, hervormers en Rozekruisers, maar er is geen aanwijzing dat hij lid was van een gezelschap van mannen die zichzelf Rozekruisers noemden. Zo is er ook geen aanwijzing dat er na de tijd van Paracelsus ooit een georganiseerd gezelschap van ware adepten heeft bestaan die zichzelf de 'Rozekruisers Sociëteit' noemden. Enkele van de grootste geesten van die tijd hielden zich met occult onderzoek bezig en waren van nature door banden van sympathie tot elkaar aangetrokken. Doch hoezeer zij ook in de geest verenigd zullen zijn geweest (in de tempel van de Heilige Geest), is er geen aanwijzing dat zij een georganiseerd gezelschap hadden op het zichtbare vlak, noch zouden werkelijke adepten iets anders nodig hebben dan spirituele herkenningstekens.

Een boek dat in 1714 werd gedrukt en geschreven werd door Sincerus Renatus[91], bevat de gedenkwaardige informatie dat de Meesters van de Rozekruisers een aantal jaren daarvoor naar India waren gegaan en dat niemand van hen op dit moment in Europa verbleef. Dit is in het geheel niet onwaarschijnlijk, want de morele atmosfeer in Europa is op dat moment niet zeer toegankelijk voor spirituele ontwikkeling, noch zeer uitnodigend jegens hen die in stoffelijke vorm reïncarneren terwijl zij op het pad van Licht voortgaan.

Aangezien alle naspeuringen naar een werkelijk bestaand Rozekruisersgenootschap dat uit ware adepten bestond vanzelfsprekend vergeefs waren, nam de opwinding die door de *Fama Fraternitatis* was veroorzaakt, geleidelijk af. Er werd niet veel meer over gezegd of geschreven, tot ongeveer tussen de jaren 1756 en 1768, toen de vrijmetselaars een nieuwe graad

---

91 Sincerus Renatus, ofwel Sigmund Richter. De auteur geeft abusievelijk "Sinecrus Renatus."

instelden, genaamd de Ridders van het Rozekruis, of de orde van de Rose-Croix, of de Ridders van de Adelaar en de Pelikaan. Maar onder deze ridders zouden wij vergeefs zoeken naar een echte adept, of naar iemand die occulte kennis of kracht bezat. Want net zoals onze moderne kerken de sleutel zijn kwijtgeraakt op de geheimen die ooit aan hun hoederschap waren toevertrouwd, en gedegenereerd zijn tot plaatsen voor sociale ontmoeting en religieus tijdverdrijf, zo zijn ook onze moderne vrijmetselaars al lang geleden het Woord kwijtgeraakt, en zullen zij het niet terugvinden totdat zij onder het oppervlak van de uiterlijke ceremoniën duiken en er in hun eigen hart naar zoeken.

De belangrijkste boeken die zijn geschreven in de tijd van de controverse over de Rozekruisers, waren de volgende[92].

Geschriften ter verdediging van de Rozekruisers

- Fama Fraternitatis[93], of de ontdekking van de lofwaardige Orde van het Rozekruis, Anonymus, Frankfurt, 1615.
- Confessio[94], ofwel Belijdenis van de Broederschap van het Rozekruis, Anonymus, Frankfurt, 1615.
- Opinie[95] betreffende de lofwaardige Orde van het Rozekruis, Adam Bruxius, M.D., 1616.
- Boodschap[96] aan de Filosofische Broederschap van het Rozekruis, Valentin Tschirnessus, Goerlitz.

---

92 De auteur gaf de verkorte titels in het Engels, als vertalingen uit het Duits. Ik heb waar mogelijk de oorspronkelijke titels aangegeven, inclusief de subtitels. Soms is de brontaal onbekend.

93 'Fama fraternitatis Roseae Crucis oder Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer'.

94 'Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae'.

95 'Urtheil oder Meinung von dem Hochlovlichen Orden der Bruderschafft des Rosenkreuzes'.

- Thesaurus Fidei[97], of waarschuwing aan de neofieten van de Broederschap van het Rozekruis, 1619.
- Fons Gratiae[98], Irenaeus Agnostus, C.W., 1619.
- Raptus Philosophicus[99], of Filosofische Onthullingen voor de Broederschap van het R.C., Rhodophilus Stansophorus, 1619.
- Silentium Post Clamores[100]. Een apologie, respectievelijk verdediging, R.M.F.[101], 1617.
- Frater[102] Crucis Rosacae, of Wat voor soort mensen zijn de Rozekruisers?, M.A.O.F.W., 1617.
- Speculum Constantiae[103]. Beroep op de nieuwe leden van de R.C. Society, Trenaeus Agnostus, C.W. 1618.

---

96 De auteur noemt geen jaartal. 'Assertio oder Bestetigung der Fraternitet R. C., welche man des Rosen-Creutzes nennet: item schnelle Botschafft an d. philosoph. Fraternitet vom Rosen Creutz', Dantzig, 1617.

97 'Thesaurus fidei, das ist, Ein notwendiger Bericht vnnd Verwarnung an die Novitios, oder junge angehende Discipel, welche von der hochlöblichen gesegneten Fraternitet desz Rosen Creutzes auff- vnd angenommen: Daß sie im Glauben gegen Gott, Liebe dem Nechsten, Gedult, vnnd Sanfftmut der Fraternitet biß ans Ende verharren'. In deze titel komt 'vnnd' naast 'vnd' voor. Hartmann noemt de auteur niet. Volgens bepaalde bronnen zou het Irenaeus Agnostus zijn (de auteur geeft overal "Trenaeus"); doch in dit verband wordt ook de naam Friedrich Grick genoemd.

98 'Fons gratiae, das ist, kurtzer Bericht, wenn der jenigen so von der Fraternitat dess Rosen-Creutz, auffgenommen, Volliae perfection anfangen solle', Neurenberg. 'Bron van Genade'.

99 'Raptus philosophicus: d. i. Philosophische Offenbarungen, ganz simpel u. einfältig gestellet'.

100 'Silentium post clamores, hoch ist, Tractatus aplogeticus quo causae non solum clamorum, seu Revelationum Fraternitatis Germanicae de R.C. sed & silentii, seu non reddite ad singulorum vota reponsionis, vna cum male volorum refutatione traduntuir & demonstrantur'.

101 De auteur geeft abusievelijk "R.M.F." Dit zijn echter de initialen van de vertaler van het werk. De auteur van *Silentium* is Michael Maier.

102 De auteur geeft "Prater", hetgeen op een scanfout zal berusten.

103 'Speculum constantiae, das ist, Eine nohtwendige Vermahnung an die jenige, so ihre Namen bereits bey der heiligen gebenedeiten Fraternitet dess Rosencreutzes angegeben dass sie sich durch etlicher böse verkehrte Schrifften nicht jrrlassen machen, sondern vest halten vnd getrost stehn bleiben sollen : mehrertheils auff den Tractat dessen Tittel, Speck auff der Fall

- Themis Aurea[104]. De Wetten en Richtlijnen van de lofwaardige Broederschap van het R.C., Michael Maier, Imp. Cons. Corn. Ey. Ex., 1618.
- Tintinnabulum Sophorum[105], of De ontdekking van de gezegende broederschap van de Orde van het R.C., Irenaeus Agnostus[106], 1619.
- Frater[107] Non Frater, Aansporingen voor de volgelingen van het R.C., Irenaeus Agnostus[108], 1619.
- Prodomus Rhodo-Stauroticus[109], Aanwijzingen voor de uitoefening der Alchemie, 1620.

[et]c., so wider diese Fraternitet aussgangen gerichtet auss sonderbahrem Geheiss vnnd Befelch hochgedachter Gesellschafft ad S.S. verfertiget durch ihren vnwirdigen Notarium Germanicum, Irenaeum Agnostum C.W.'

[104] 'Themis Avrea, hoc est, de legibvs Fraternitatis R.C. Tractatus, Suo Earvm cvm rei veritate conuenientia, vtilitas publica & priuata, nec non causae necessariae, euoluuntur & demonstrantvr'.

[105] 'Tintinnabulum Sophorum, oder fernere gründliche entdeckung der gotseligen gesegneten Brüderschafft deβ löblichen Ordens deβ Rosencreuzes / daβ / was sie bishero in die Welt ausgeben / in der Wahrheit sich also verhalte / auch daran ihre erwehkte / frome discipul keines wegs im geringsten nicht zweiffeln sollen.' 'Klokje der wijsheid'. De auteur geeft abusievelijk 'Tintinabulum Sapnorum'.

[106] Bedoeld zal zijn: Irenaeus Agnostus. Betreft een pseudoniem van Gotthardus Arthusius, (co-)rector gymnasium Frankfurt-am-Main. Publiceerde tussen 1617 en 1620 veel over de Rozekruisers.

[107] 'Frater Non Frater, Das ist: Eine Hochnotdürfftige Verwarnung an die Gottselige/ fromme Discipul der H. gebenedeyten Societet des Rosencreutzes'. De auteur geeft foutief "Prater Non frater." In hetzelfde jaar werd echter nog een qua hoofdtitel gelijknamig werk uitgegeven, te weten: 'Frater Non Frater, Das ist: Eine Hochnotdürfftige Verwarnung an die Gottselige, fromme Discipul der H. gebenedeyten Societet des Rosencreutzes: Das sie sich für den falschen Brüdern, vnnd Propheten fleissig vorsehen so vnter dem Namen vnd Deckmantel wolermelter Gesellschafft ad S. S. in der Welt herumb streichen: Neben andeutung gewisser kennzeichen vnd gemerck, dardurch ein falscher von einem warhafften Rosencreutzer ohnfelbar, vnd sicherlich zuvnderscheiden, vnd abzune[m]en.' De auteur daarvan is Friedrich Grick.

[108] De auteur vermeldt Agnostus niet.

[109] 'Prodromus Rhodo-Stauroticus, parergi philosophici. Dat ist: Vortrab und Entdeckung, derer hocherleuchten, gottseligen, und weitberühmten

- Colloquium Rhodo-Stauroticum[110]. Een verhandeling betreffende de Broederschap van het R.C., 1621.
- Rosencreuti. Ch. Chemisch Huwelijk[111], 1459? (1781).

Geschriften als aanval op de Rozekruisers
- Goedbedoeld Advies[112] betreffende de Fama en Confessio van de R.C., And. Libavius M.D., P.C.; Sae. Theolog. en Philosoph., 1616.
- Sphinx Rosceea[113]. Bedenkingen met betrekking tot de geheimenissen van het R.C., Christophorus Nigrimus Philomusus en Theologus, 1618.
- De Nieuwe Arabische en Moorse Broederschap, Eusebius Christianus, een drager van het houten kruis.
- Speculum Ambitionis[114], of Een Spiegel voor Ambitie, waarin men kan zien hoe de duivel allerlei soorten nieuwe orden in het leven heeft geroepen. Een afwijzing van de leerstellingen van die nieuwe sekte, Rozekruisers genaamd, Joh. Hintner, 1620.

Brüderschafft vom Rosen Creutz'. Vermoedelijk is ook dit werk van Irenaeus Agnostus.

110 'Colloquim Rhodo-Stauroticum, das 1st Gesprach dreyer Personen an der vor wenig Jahren durch die Fatnam et Confessionem etlicher massen geoffenbarten Fraternitet des Rosen Creuzes', A.W.B.D.S.F.

111 'Chymische Hochzeit. Algemeine und General Reformation der ganzen weiten Welt. Beneben der Fama und Confessio Fraternitatis der Loblichen Ordens des Rosencreuszes.' Symbolische auteur Christiani Rosencreutz.

112 'Wohlmeinendes Bedenken von der Fama und Confession der Brüderschafft des Rosen-Creutzes'.

113 'De auteur geeft *Sphinx Rosceea*. Christ. NIGRINI, Sphinx Rosacea, darinnen des Rosen-Creutzes ordens Anfanger und Aurores, Glaubens Bekantnis, mysteria und Caracteres entdecket Werden', Frankfurt, 1619.

114 'Speculum Ambitionis, Das ist, Spiegel des Ehrgeitzes. In welchem zu sehen, Wie der Teufel von anfang der Welt durch diß Laster die gröste Abgötterey, Ketzerey, Rotten Secten, und allerley erdichte Newe Orden zuwege bracht hat ... Auff etliche außgesprengte Schrifften der Newerstandenen Sect Fratres Rosatae Crucis genant, zur Refutation angestellt ... Durch Johannem Hintnem Trefurtensem Historicum.'

- Tomfoolery Discovered, of christelijke afwijzing van de zogenaamde Broeders van het Rozekruis, aantonend dat deze mensen niet van God zijn, maar van de duivel. Een tijdige waarschuwing aan alle vrome christenen!, Joh. Silvert Aegl, 1617.

De belangrijkere moderne boeken[115] over het Rozekruiserschap zijn:

- Bijdragen aan de geschiedenis van de Rozekruisers[116], Semler.
- Oorsprong van de R.C., Bouterwek[117].
- De ware oorsprong van Rozekruisers en Vrijmetselaars[118], Von Murr.
- Oorsprong en geschiedenis van de R.C.[119], Buhle.
- Opmerkingen over de geschiedenis van de Rozekruisers en Vrijmetselaars[120], Nicolai.

---

115 De auteur geeft deze opsomming zonder overgang onder de paragraaf die de vijandige geschriften behandelt. Het lijkt hier echter om een daarvan losstaande inventarisatie te gaan, zeker gezien de illustere namen en titels die hier de revu passeren. De werken van Boehme, Fludd en ook het citeerde werk over de Geheime Symbolen bijvoorbeeld, zijn in dit opzicht boven elke verdenking verheven. De auteur houdt in de paragrafen pro en contra de Rozekruisers de volgorde titel, auteur aan. In deze nieuwe paragraaf echter draait hij die volgorde om. Omwille van de uniformiteit heb ik de volgorde titel, auteur aangehouden.

116 'Unparteiische Samlungen zur historie der Rosenkreuzer', 1788. Johann Salomo Semler, 1725-1791.

117 De Universiteit Bielefeld vermeldt een werk getiteld 'Erinnerung an die Naturphilosophie einiger Aerzte, Kabbalisten und Rosencreuzer aus den vorigen Jahrhunderten', maar geeft als auteur 'onbekend'. Niettemin staat het werk gecatalogiseerd bij werken van ene F. Bouterwek [= Friedrich, 1766-1828], aan wie het dus kennelijk wel kan worden toegeschreven. Gezien het onderwerp lijkt hij ook de schrijver van het door Hartmann vermelde werk.

118 De auteur geeft "Murr." 'Ueber den wahren Ursprung der Rosen-Kreuzer und des Freymaurer-ordens: nebst einem Anhange zur Geschichte der Tempelherren', Seidel Verlag, 1803. Christoph Gottlieb von Murr, 1733-1811.

119 'Ueber den Ursprung un die vornehmsten Schicksale der Orden der Rosencreuzer und Freymaurer'. Johann Gottlieb Buhle, 1763-1821.

- Een artikel in de Duitse Merkur[121] van maart 1782, herdrukt in Herders Filosofie en Geschiedenis, deel 15, pagina 258. Herder.
- Geschiedenis van de kerken en ketter[122], deel ii., boek xvii, hoofdstuk 18. Arnold.
- Joh. Valentin Andreae en zijn tijdperk[123], Berlijn, 1819. Hoβbach.

Er zijn talloze boeken over alchemie, theosofie en occulte wetenschap, geschreven door mensen die werden verondersteld Rozekruiser te zijn, doch zij geven geen verslag van de geschiedenis van dezen. De prominentste zijn de werken van Theophrastus Paracelsus; Jacob Boehme; Cornelius Agrippa van Nettesheim; Robert Fludd's *Summum Bonum*; John Arndt, *Silentium Dei* en 'Wahres Christentum'; Simon Studion, *Naometria*; Eirenaeus[124] Philalethes, *Lumen de Lumine*[125] , en talloze andere die onder deze categorie geschaard mogen worden. Het interessantste is wellicht het geïllustreerde werk

[120] 'Einige Bemerkungen über den Ursprung und die Geschichte der Rosenkreuzer und Freymaurer: Veranlaßt durch d. sog. historisch-krit. Untersuchung d. Hofraths [Jh. Gli.] Buhle über diesen Gegenstand'. Friedrich Nicolai, Berlijn, 1806.

[121] 'Briefe über Tempelherrn, Freimäurer und Rosenkreuzer / Eine Fortsetzung der historischen Zweifel über des herrn Nicolai Buch von den Beschuldigungen des Tempels herrnordens und seinem Geheimnis'. Johann Gottfried Herder. Universiteit Bielefeld, artikel in Der Teutsche Merkur, 2e kwartaal 1782, p. 46-83.

[122] 'Unparteyische Kirchen- und Ketzer-Historie, vom Anfang des Neuen Testaments bis auf das Jahr Christi 1688', Fritsch, Leipzig und Frankfurt am Main, 1699, Gottfried Arnold (piëtist), 1666-1714. In Nederland uitgegeven als 'Historie der kerken en ketteren van den beginne des Nieuwen Testaments tot aan het jaar onses Heeren 1688 ... In het Neederduyts vertaald'. Romeyn de Hooghe, Amsterdam, 1701.

[123] De auteur geeft "Rosbach." 'Johann Valentin Andreae und sein Zeitalter dargestellt'. Wilhelm Hoßbach, Berlijn, 1819.

[124] De auteur geeft "Trenaeus." Het betreft Eirenaeus Philalethes, pseudoniem voor Thomas Vaughn, 1622-1666. Vaughn was van grote invloed op de alchemistische geschriften van Isaac Newton en beïnvloedde ook Leibnitz.

[125] De auteur geeft abusievelijk "Lumen de Lumina."

dat nu niet meer in druk te krijgen is en zeer zeldzaam is geworden, getiteld 'De Geheime Symbolen van de Rozekruisers van de 16e en 17e Eeuw'(4), waarop een groot deel van de informatie in dit huidige deel berust.

(ad 1.) Dr. Johann Valentinus[126] Andreae werd op 17 augustus 1586 in Herrenberg, Württemberg geboren. Hij stief als abt van Adelsberg, op 27 juni 1654 in Stuttgart. Hij sprak verscheidene talen en was goed onderlegd in theologie, wiskunde, geschiedenis en de natuurwetenschappen. Hij had een edele geest, was erop gericht goed te doen en had een originele karakter. Heder beschrijft hem als een roos onder de doornen.

(ad 2.) Andreae's autobiografie. Weismann, hist. eccl. P. ii, p. 936.

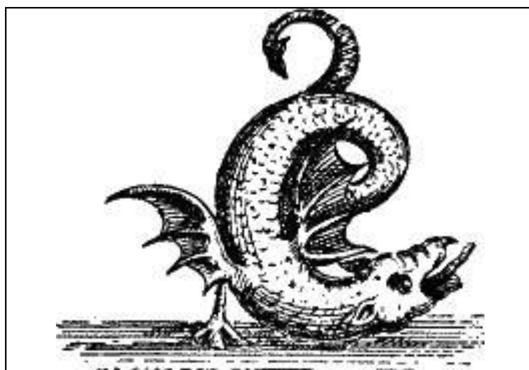
(ad 3.) Uittreksel uit de "Sphinx". Deel I, nr. 1.

(ad 4.) Dit boek is herdrukt[127] en uitgegeven met de facsimile's van de afbeeldingen door The Aries Press, Chicago, 111.

---

[126] De auteur geeft abusievelijk "Yelentin."

[127] Deze voetnoot kan dus niet van de auteur afkomstig zijn. Het is onduidelijk wie hem heeft toegevoegd.

Vade retro satanas. Numquam mihi sua de vana. Sunt mala quae libas. Ipse venena bibas[128].

[128] "Ga terug, Satan. Verleid mij nooit met ijdele dingen. Wat gij mij aanbiedt, is slecht. Drink het gif zelf maar." Frasen uit een exorcisme (duiveluitbanning). Voor het eerst vermeld in 1415.

HOOFDSTUK VI - Pseudo-Rozekruisers, bedriegers en dwazen

Mystiek gedurende de middeleeuwen; geheime genootschappen; Schroepfer; Woellner en Bischofswerder; politieke invloeden; de Jezuïeten en de Illuminati; Weishaupt; koning Frederik Willem II

Het paradijs van de dwaas is de wereld van de zelfgeschapen illusies. De onderliggende, eeuwige waarheid onderkent hij niet.

De duivel is het omgekeerde van God[129]. Misleiding is de omgekeerde waarheid. De geest brengt de vorm voort die zijn ware evenbeeld moet zijn. Toch zal de vorm niet altijd de ware eigenschappen van de geest weergeven. Zo schijnt de zon op de aarde en brengen haar stralen heilzame en giftige planten voort. De geest van Christus rust voor eeuwig in Zijn glorie, zelfs als duizend zogenaamde christelijke sekten Hem op de verkeerde wijze zodanig vertegenwoordigen, dat Zijn evenbeeld er niet meer in herkend kan worden. Zo ook bestaan de ware Broeders van het Gouden Rozekruis nog steeds, zelfs als de naam van hun orde misbruikt is door bedriegers en dwazen.

In de tijd waarin het idee van Rozekruisersgezelschappen populair werd, floreerden tal van orden. Kloosters, conventen en religieuze orden waren de plaag van het land. In sommige plaatsen was de katholieke geestelijkheid, en in andere de protestantse almachtig. Het werk van de grote reformatie was nog maar net van start gegaan en vrijheid van denken en spreken was nauwelijks bekend. De protestantse geestelijkheid was niet minder intolerant dan de katholieke die hun

[129] Hartmann refereert hier aan een oud magisch gezegde, te weten *Demon est Deus inversus*. Hiermee wordt bedoeld, dat goed en kwaad in de schepping elkaars complementen zijn.

voorafging. Op sommige plekken was deze nog steeds in het bezit van alle autoriteit die zij ten tijde van de inquisitie bezat.

Als gevolg van de macht van de Kerk over de burgers in het land - een macht die zeer vaak werd misbruikt -, werd het noodzakelijk geheime genootschappen en plaatsen te hebben waar de leden elkaar in het geheim konden ontmoeten en hun meningen uitwisselen zonder door spionnen en verraders te worden afgeluisterd. Geheime orden van allerlei soort bestonden dan ook in groten getale. De belangrijkste waren de vrijmetselaars, een orde die, te danken aan de kracht van hun beginselen, nog steeds bestaat. In die tijd was de vrijmetselarij niet wat zij tegenwoordig is. Een schrijver van toen informeert ons, in een werk dat in 1666 werd gepubliceerd, dat het noch een politiek, noch een christelijk instituut was, doch een waarlijk geheime organisatie, die mannen toeliet die zeer graag de onschatbare verworvenheid van vrijheid van geweten wilden verwerven en aan kerkelijke vervolging wilden ontkomen.

Het aura van geheimzinnigheid dat rond de maçonnieke loges hing, was echter ook zeer aantrekkelijk voor allen met een mystieke inslag. Toen op een gegeven moment over het doen en laten van de vrijmetselaars vreemde geruchten de ronde begonnen te doen, fluisterden de onwetenden wilde verhalen onder elkaar. De geestelijken van die tijd hielpen deze verhalen op gang te komen, rond te gaan en te overdrijven, net als tegenwoordig het geval is. Men beschuldigde de vrijmetselaars van het bedrijven van zwarte magie en toverkunst, en sommigen betichtten hen zelfs van het samenspannen met duivels.

Al deze dingen leidden ertoe, dat de maçonnieke loges niet alleen aantrekkingskracht uitoefenden op hen die verlangden naar vrijheid van meningsuiting, maar ook op degenen die kennis wilden nemen van verboden geheimen. Bovendien

poogden allerlei soorten avonturiers toegelaten te worden. Soms slaagden zij daarin. Veel maçonnieke broeders begonnen zich toe te leggen op het bestuderen en toepassen van de alchemie. Bepaalde verslagen bewijzen, dat in de loges somtijds alchemistische experimenten met succes werden uitgevoerd. Maar in het algemeen gesproken, verging het degenen die tot een loge toetraden opdat aan hen bepaalde zeer belangrijke geheimen onthuld zouden worden, vroeger net zoals nu: ze werden zwaar teleurgesteld. Want behalve de uiterlijke ceremoniën en tekens, waarvan zij hadden gezworen dat zij die nimmer zouden onthullen en die verder van geen belang waren, kregen zij geen enkele informatie die de moeite van het onthullen waard zou zijn geweest. Zij gingen van de ene naar de andere graad, betaalden grote sommen gelds om tot de hogere graden te worden toegelaten, terwijl er nog steeds geen onthullingen werden gedaan. Het enige wat zij bij die gelegenheden leerden, was weer een ander soort ceremonie; kennis die nauwelijks het geld waard was dat zij ervoor hadden neergeteld.

Daarom wekt het geen verbazing, dat toen de Rozekruisers-manie uitbrak en de meer overdreven verslagen over de grote krachten van die orde overal geloofd werden, de vrijmetselaars hun rangen openden voor iedereen van wie men aannam dat hij Rozekruiser was. En als zo iemand erin slaagde zijn Broeders te laten geloven dat hij inderdaad zulk een bevoorrecht mens was, won hij in de loge ogenblikkelijk veel aan invloed. Deze omstandigheden openden de deur van de maçonnieke loges voor een groot aantal rondtrekkende avonturiers, vagebonden, charlatans en zwendelaars[130]. Vooral de katholieken en ook de

---

130 "Es sind auch ettliche Betrieger / welche sich der Fraternitet zu einem Deckmantel / gebrauchen / andere umbs Geld zubetriegen / unnd sich auβ der Gesellschafft Anzahl zusein / vorgeben / unnd also ihren Betrug uňböse Stücke begehen / welche dann als Betrieger / Diebe / oder Mörder mit gebührender Straaffe sollen angesehen werden." 'Er zijn ook ettelijke

protestantse 'Jezuïeten' zagen meteen hun kans schoon en poogden toelating tot de loges te krijgen onder de dekmantel van de Rozekruisers.

Zij beweerden in contact te staan met bepaalde onbekende superieuren, grootpatriarchen van Jeruzalem of onzichtbare wezens, wier opdrachten zonder vragen uitgevoerd moesten worden, maar wier namen niet mochten worden onthuld. Om dat soort verzonnen opdrachten effectiever te maken, produceerden zij brieven en documenten die ogenschijnlijk van deze superieuren afkomstig waren, maar die zij zelf hadden geschreven en verzegeld. Bij bepaalde gelegenheden volbrachten zij snelle trucs, produceerden in scène gezette verschijningen van geesten en overleden personen, met de bedoeling de leden van de loge een rad voor ogen te draaien en hun te doen geloven dat zij bovennatuurlijke gaven hadden. Zo maakten zij de vrijmetselarij tot hun instrument en gebruikten de macht die zij verwierven, voor het bevorderen van hun eigen belangen. Men zou hele boekdelen kunnen vullen met amusante verslagen van de verrichtingen van de pseudo-Rozekruisers, maar wij hebben slechts ruimte voor een aantal voorbeelden. Daarom zullen wij tot dat doel die nemen, waarvan de invloed in de geschiedenis van aanzienlijk belang was.

Een van de avonturiers, van wie het nog steeds twijfelachtig is of hij nu wel of niet over occulte krachten beschikte, was een zekere Schroepfer, een bankroete herbergier in Leipzig. Hij leek als enig doel te hebben, zo veel mogelijk geld te verdienen en dat net zo snel uit te geven als hij het had verworven. Hij nam

---

bedriegers die de Broederschap voor zich als een dekmantel gebruiken; andere die haar geld afhandig willen maken en het doen voorkomen dat zij uit hun gelederen komen, en ook de zaak bedriegen en kwade zaken begaan, zodat men ze als bedriegers, dieven of moordenaars van een passende straf zou moeten voorzien'. Michael Maier, *Silentium Post Clamores*, pp. 173, 174, Frankfurt, 1617.

de naam 'Von Steinbach' aan en pretendeerde een Frans kolonel te zijn. De hertog van Orleans zou hem als geheim ambassadeur hebben aangesteld, met de opdracht de vrijmetselarij te hervormen en een verbintenis met de Jezuïeten tot stand te brengen, die in die tijd verdreven werden. Deze Jezuïeten beschikten volgens hem over enorme schatten, die zij aan hem hadden toevertrouwd. Zijn bedoeling was echter, dit geld aan te wenden ten bate van het land. Iedereen die er een deel van wilde verwerven, moest te biecht gaan en zijn leven beteren.

Het is welhaast onvoorstelbaar dat iemand die bij zijn volle verstand is, zulke nonsens zou geloven. Feit is echter, dat wanneer het vooruitzicht op het binnenhalen van geld aanwezig is, de meeste mensen klaar staan om zowat van alles te geloven. Schroepfer bezat het wonderbaarlijke vermogen om het vertrouwen te winnen van degenen die zich in zijn buurt bevonden. Ook had hij enige kennis van de chemie, wat hem een wetenschappelijk aureool verleende. Zo kwam het, dat zelfs bepaalde mensen met een hoge maatschappelijke positie aan zijn beweringen geloof hechtten.

Om volledig macht te krijgen over zijn slachtoffers, deponeerde hij een verzegeld pakket in een bank in Frankfurt, dat aan hem teruggezonden moest worden zodra hij dat mocht verlangen. Dit pakket zou verscheidene miljoenen in bankbiljetten bevatten, maar het bevatte, zoals men kon verwachten, niets anders dan bruin papier. Op basis van dat vermeende deposito, waarop men toen niet de hand kon leggen, leende hij grote sommen gelds. Hij verwierf zelfs het vertrouwen van de hertog van Cairland, in wiens aanwezigheid hij in het paleis de verschijning van de ridder van Saxe deed plaatsvinden. Een ooggetuige beschrijft deze scène als volgt[131]. Het grote vertrek waarin de geest moest

[131] Vanaf dit punt citeert de auteur diverse passages uit een onbekend werk waarbinnen dialogen plaatsvinden, en wisselt dat af met zijn eigen commentaar. Aangezien hij niet vermeldt waaruit hij citeert, zijn in deze

verschijnen, had de vorm van een theater en was voorheen gebruikt om er besloten spelen en opera's te houden. De waarnemers zaten in een halve cirkel en kregen de strikte opdracht onder geen enkele omstandigheid hun zetel te verlaten, noch het apparaat aan te raken of te onderzoek dat voor de geestenbezwering werd ingezet, op straffe van de vreselijkste gevolgen. Voorts moesten zij zweren dat zij achteraf niet zouden onthullen wat zij hadden gezien.

De hertog, zijn minister Von Wurmb en andere hoogwaardigheidsbekleders waren aanwezig. Schroepfer verscheen, knikte het gezelschap toe en besteeg op hooghartige wijze het platform. De hertog had aangegeven dat hij de ridder van Saxe wilde zien verschijnen en Schroepfer stemde hiermee in. Plotseling gingen alle kaarsen in het vertrek tegelijk uit. Alle aanwezigen waren op slag door schrik overrompeld. Tezelfdertijd vulde een verlammende rook van de wierook die Schroepfer aan het branden was, het vertrek. Geleidelijk aan begon het licht op te trekken op het platform, terwijl de plek waar de toeschouwers zaten in het donker gehuld bleef. Een blauwachtig soort licht bescheen hun gezichten, waardoor zij allen een spookachtige aanblik boden. Geleidelijk aan werd op de achtergrond van het toneel een wolk zichtbaar. Eerst was het slechts een soort dunne mist, maar die begon langzaam dikker te worden. Geleidelijk nam de mist de omtrekken van een mens aan. De kenmerken daarvan werden duidelijker; men kon het gezicht zien en herkennen. Daar stond het levende evenbeeld van de ridder van Saxe.

De hertog, die zijn dode familielid daar voor zich zag staan, slaakte een verschrikte kreet. De verschijning hief zijn arm op. Iedereen was als aan de grond genageld, niemand durfde te spreken. Er werden diepe zuchten geslaakt. Toen begon de

---

vertaling de aanhalingstekens alleen gehandhaafd bij de uitspraken van de hoofdpersonen.

geest met holle stem te spreken, zich erover beklagend dat hij in het graf in zijn slaap was gestoord. De hertog leek een flauwte nabij, maar omdat hij een moedig man was, vermande hij zich en kwam overeind. Een moment lang leek het, dat zijn rede de overhand nam over bijgeloof. Hij legde zijn hand op zijn zwaard en riep uit: "Illusie van de hel! Ga terug naar de plaats waar u vandaan ben gekomen!" Op dat moment viel het zwaard uit zijn hand, alsof hij plotseling verlamd was. De verschijning was verdwenen en het vertrek was donker.

Plotseling begonnen de kaarsen weer te branden, net zo snel als zij gedoofd waren. Allen zagen wij de illusionist in zijn lange gewaad van zwart fluweel. Hij zag er nog bleker uit dan gewoonlijk. Het zweet stond op zijn voorhoofd en hij leek op iemand die zojuist aan een groot gevaar was ontsnapt. Toen hij zich hernomen had, keerde hij zich om naar de hertog en vermaande hem. "Uw excellentie", zei Schroepfer, "mag zichzelf feliciteren met het feit dat wij niet allen gedood zijn. Slechts de krachtigste machinaties van mijn kant hebben de verschijning ervan kunnen weerhouden dat hij ons allen heeft gedood. Dit was het vreselijkste uur uit mijn gehele leven." De hertog bood zijn excuses aan en vroeg tot slot om vergeving. Hij beloofde gehoorzamer te zijn bij een toekomstige gelegenheid.

Er waren zeer veel mensen van wie Schroepfer geld had geleend. Soms ging het om grote sommen. Zij werden allen ongedurig en wilden betaald worden. Schroepfer was gedwongen het pakketje van de bank tevoorschijn te brengen. Men bevond dat het waardeloos was. Zelfs dat was echter nog niet genoeg om het vertrouwen van zijn gedupeerden teniet te doen. Zij hielden zich voor, dat hij een hoge Rozekruisersadept was, die slechts hun geloof op de proef stelde. Zij zeiden: "Kunnen wij in onze onwetendheid het hart van de Meester doorgronden en zijn bedoelingen kennen? Misschien neemt hij

onze aardse mammon weg en geeft hij ons ervoor in de plaats de onvergankelijke Steen der Filosofen." Op het laatst was de maat echter vol. De crediteuren weigerden nog langer aan het lijntje te worden gehouden met loze beloften. Zij wilden hun geld terug. Daarom benoemden zij uit hun midden een delegatie en zonden die naar Leipzig, waar Schroepfer naar toe was gegaan om aan hun aandringen te ontkomen. Toen zij zijn kamer betraden, heette hij hen op zelfverzekerde wijze vriendelijk welkom.

"Mij was al verteld dat u zou komen", zei hij, "en ik heb op u gewacht." Zij antwoordden: "Dan weet u ook, dat wij zijn gekomen met de bedoeling dat onze financiële aangelegenheden nu worden geregeld." "Wat!," riep Schroepfer uit, verbazing voorwendend, "twijfelt u aan me?" "Ik niet," zei degene die aangesproken was, "maar enkele van mijn vrienden wel." "En u, mijnheer?", vroeg Schroepfer, terwijl hij zich tot een der anderen wendde en zijn ogen op hem gevestigd hield. Degene die aangesproken was, trilde en begon te stamelen en zich te verontschuldigen. Maar Schroepfer, wiens gelaat een triomfantelijke glimlach aannam, vervolgde: "O, u kleingelovigen! U bent erger dan de ongelovige Thomas, opstandiger dan Petrus, die zijn Meester drie keer verloochende. Ik heb voor u de poorten van de geestenwereld geopend en u zijn bewoners getoond en toch twijfelt u aan mijn macht. Ik wilde u het binnenste heiligdom binnenleiden en u allen rijker maken dan alle koningen dezer aarde. Doch u hebt de test die u is opgelegd niet doorstaan. Schande over u! Zonder geloof en vertrouwen kan geen enkel wonder worden verricht. Twijfel is de grootste zonder dezer wereld." "'Genade, grote Meester!", riep een van hen uit, "Straf niet de onschuldigen met de schuldigen. Ik heb niet getwijfeld." "Dat weet ik", antwoordde Schroepfer, "en omwille van slechts één rechtvaardig man zal ik allen hun zonden vergeven. De mammon naar wie uw zondige harten hunkeren, zult u ontvangen. Wat ik beloofd heb, zal geschieden.

Doch het zou voor u beter zijn geweest wanneer u de verborgen wijsheid had gekozen, in plaats van de bezittingen die vergankelijk zijn."

Toen begonnen zij hem om vergeving te smeken. Tenslotte werd hij minder streng en vergaf hij hun hun twijfels. Hij beloofde niet alleen, dat hij hun alle geheimen van de ware Rozekruisers zou onthullen, maar stelde ook een bepaalde dag vast voor het terugbetalen van zijn schuld. De onthullingen over de geheimen kwamen nooit, maar de dag die was vastgesteld voor het betalen van de schulden brak aan. Op de avond welke die gebeurtenisvolle dag voorafging, nodigde Schroepfer al zijn schuldeisers uit bij hem thuis. Het souper dat werd geserveerd, was uitstekend; de wijn was van eerste kwaliteit. Schroepfer zat op zijn praatstoel, was veel spraakzamer dan gewoonlijk en amuseerde zijn gasten met bepaalde slimme, vingervlugge trucs, terwijl hij dat natuurlijk allemaal aan de geesten toeschreef. Het was na de klok van twaalven en de gasten maakten zich gereed om naar hun woningen te vertrekken, maar de gastheer maakte bezwaar.

"Ik laat u niet gaan", zei hij, "U mag allemaal blijven slapen en in de ochtend, nog voor zonsopgang, zal ik u iets geheel nieuws laten zien. Tot nu toe heb ik u dode mensen laten zien die ik in het leven heb teruggeroepen, maar deze ochtend zal ik u een levende man laten zien waarvan u gaat geloven dat hij dood is." Daarna nam hij zijn glas op dat met wijn was gevuld en liet het klinken door het in contact te brengen met de glazen die de anderen vasthielden, de een na de ander. Toen hij de laatste naderde, brak zijn glas in stukken. "Wat betekent dit?", vroeg een van hen. "Het lot der mensheid", antwoordde Schroepfer. "De wijn des levens is ontsnapt, het vat is in stukken gebroken. Ik ben zo vermoeid dat ik eraan kan sterven."

Hij viel in slaap en de gasten volgden zijn voorbeeld. Zo goed en zo kwaad als dat ging, sliepen zij in leunstoelen en op canapés. Vroeg in de ochtend begon Schroepfer hen te wekken. Hij vertelde hun dat het tijd was om te gaan. Allen gingen samen de stad uit naar een vrijwel verlaten plek die het 'Rozenthal' werd genoemd. Schroepfer was zwijgzaam en leek zeer ernstig te zijn. Toen men op de plaats van bestemming was aangekomen, beval hij zijn metgezellen te blijven waar hij hen had neergezet. "Beweeg u niet," zei hij, "tot ik u roep om mij te helpen met het naar boven halen van de begraven schat. Ik ga nu die groeve in, waar gij spoedig een prachtige verschijning zult zien." Met een satirische glimlach op zijn bleke gezicht draaide hij zich om en verdween in de bosjes. Spoedig klonk daar vandaan een geluid alsof er een pistool was afgeschoten. Ze dachten dat het wellicht door een jager was afgevuurd en besteedden er verder geen aandacht aan.

Zij wachtten. Kwartier na kwartier verstreek en er gebeurde niets. Zij durfden hun plek niet te verlaten, omdat zij vreesden door hun ongehoorzaamheid de toorn van de magiër op te roepen. De mist van de ochtend was in een motregen overgegaan, wat hun toestand zeer oncomfortabel maakte. Ze werden ongeduldig en overlegden onder elkaar wat te doen. Terwijl zij het onderwerp bediscussieerden, waarbij de een voorstelde om Schroepfer de bosjes in te volgen en anderen tegenwerpingen hadden, met de woorden dat zij door dat te doen zijn aanroepingen konden verstoren, of hem ten minste een welkom excuus zouden geven dat hij de schat niet kon bergen, verscheen er een vreemdeling. Zijn verschijnen was zo plotseling, dat het welhaast een wonder leek.

"Ik weet", zei de vreemdeling, "op wie u zit te wachten. Schroepfer zal niet komen. Hij is dood." "U liegt", riep een uit het gezelschap, die zeer ontstemd was over deze inmenging. In plaats van te antwoorden, gaf de vreemdeling een bepaald

geheim teken, dat bewees dat hij een van de superieuren was van een hoge maçonnieke orde. Alle aanwezigen bogen respectvol. "Volg mij", zei hij, "en u zult zien dat ik de waarheid sprak." Zij volgden hem het struikgewas in en daar troffen zij de magiër dood aan op een grasveldje. Hij hield een pistool in zijn hand. De kogel had zijn hart doorboord. Zo kwam een man aan zijn einde die, hoewel hij een bedrieger was, niettemin in het bezit van bepaalde occulte kennis kan zijn geweest, maar niet de kracht had om de verleidingen van de zintuigen te weerstaan en zijn gaven misbruikte ter verheerlijking van zijn eigen persoon.

Johann Christoph Woellner was de zoon van een protestantse geestelijke, die verblijf hield bij Spandau en prediker werd van de evangelische gemeenschap van Grossbehnitz bij Berlijn. Terwijl hij in zijn ambt was, slaagde hij erin de dochter van zijn meerdere, de generaal Itzenplitz te verleiden. De familie stemde uiteindelijk toe in een huwelijk dat zij niet konden tegenhouden. De affaire was nog schandaleuzer vanwege het alom bekende feit dat Woellner met de moeder van het meisje naar bed was geweest, voordat hij haar huwde. Door zijn huwelijk verwierf hij een aanzienlijk vermogen. Hij was zeer geneigd tot de mystiek en werd al gauw een van de actiefste en prominentste leden van de Rozekruisers. Zijn naam in de loge was Chrysophron. Dankzij de invloed van zijn vrienden verkreeg hij een invloedrijke positie, die hij aanwendde voor zijn eigen zelfzuchtige belangen. Tot slot verwierf hij een positie aan het Pruisische hof.

Uiterlijk kwam hij heel bescheiden en mak over, terwijl zijn bedrog en ambitie tezelfdertijd grenzeloos waren. Hij schuwde geen enkel middel als hij er zijn doel mee kon bereiken. Zijn lage voorhoofd duidde op iemand met zeer beperkte intelligentie, maar een grote mate van sluwheid. Zijn kleine ogen waren voortdurend neerwaarts gericht. Zijn manieren

waren die van een schijnheilige dandy. Gelijkgestemde zielen vinden elkaar en daardoor kwam hij op zeer goede voet te staan met Bischofswerder, een andere pseudo-Rozekruiser, die minister van Staat was en favoriet van koning Frederik Willem II van Pruisen. Samen met zijn vriend werkte hij aan het vernietigen van de religieuze vrijheid van het volk, en wij zullen hem verderop nog bespreken.

Iemand van dezelfde soort was de pastoor Johann August Stark, een evangelistisch prediker, doch in het geheim katholiek en banden hebbend met de Jezuïeten. Hij was buitengewoon hypocriet. Nog erger, doch veel absurder, was zijn leerling, de pseudo-Rozekruiser Mayer, een zeer excentriek karakter en groot fanaticus. Hij hinkte, was kaal, loenste en maakte een zeer onappetijtelijke indruk. Een brede borstkas met een immens waterhoofd erop, rustte op dunne, zwakke benen. Hij droeg doorgaans een zwarte broek met vest en een oranjekleurige jas. Terwijl hij preekte, schoot hij vanaf de kansel met een pistool op een man die tijdens de preek sliep en verwondde hem, terwijl hij uitriep: "Ik zal je wakker maken!" Hij deed aan tal van religies. 's Morgens ging hij naar de heilige mis, vervolgens preekte hij in de protestantse kerk, bracht de middag door in de Joodse synagoge of met de mennonieten, en 's avonds ging hij naar de vrijmetselaarsloge.

Dit waren een paar van de typerende 'Rozekruisers' die de vrijmetselaarsloges uit die tijd vergiftigden. Het is een wonder dat zij de vrijmetselarij niet hebben vernietigd. Sommigen onder hen waren bedriegers, anderen gedupeerden, en niet weinigen overheersten de door hen gedupeerden, terwijl zij tezelfdertijd de dupe waren van weer anderen. Deze warboel van onverenigbare elementen, te weten vrijdenkers, piëtisten, redelijke mannen en bijgelovige dwazen, moest wel een scheiding binnen de loges teweegbrengen en zo werden zij vanzelf in twee delen gesplitst, waarvan het ene vooruitgang en

tolerantie vertegenwoordigde, en het andere intolerantie en bijgeloof. Onder die laatste groep viel de 'Sociëteit van het Kruis'[132], waarvan de leden bij hun installatie de volgende eed moesten afleggen: "In de naam van de gekruisigde zweer ik, alle banden te verbreken die mij binden aan mijn vader, moeder, broers, zusters, vrouw, familieleden, vrienden, geliefden, koning, weldoeners of enig ander mens aan wie ik mocht hebben gezworen dat ik hem zal gehoorzamen, opdat ik geheel en alleen Christus moge toebehoren."

De kroonprins, naderhand koning Frederik Willem II van Pruisen[133], was zelf lid van een vrijmetselaarsloge en groot bewonderaar van Woellner en Bischofswerder, die een verdorven invloed op hem uitoefenden. Telkens wanneer de onfortuinlijke prins overvallen dreigde te worden door twijfel omtrent de bovennatuurlijke krachten van zijn vrienden, kalmeerden zij hem door de geest van de een of andere overleden vriend voor hem te doen verschijnen. Dat was helemaal niet zo moeilijk te volbrengen, omdat zij in het bezit waren van alle parafernalia die nodig waren om trucs uit te halen, zoals magische lantaarns, elektrische batterijen[134], et cetera. Ze liepen geen risico om bij deze trucs door de mand te vallen, aangezien de toeschouwers binnen een bepaalde magische cirkel moesten blijven, die zij niet mochten verlaten. Er werd altijd bij verteld, dat ongehoorzaamheid aan de bevelen

---

[132] Het is onduidelijk op welke organisatie de auteur doelt, aangezien er talrijke groeperingen zijn die 'Society of the Cross' op de een of andere manier in hun naam hebben verwerkt.

[133] Frederik Willem II van Pruisen, 1712-1786.

[134] Hoewel een magische lantaarn in de tijd van Frederik van Pruisen zeker denkbaar was, aangezien die reeds in de 16e eeuw toepassing vond, is het gebruik van elektrische batterijen - zoals de auteur aanhaalt - ronduit onwaarschijnlijk. De Leidsche Fles, als voorloper van de Zuil van Volta, werd pas uitgevonden in 1745, toen Frederik reeds 33 jaar oud was, terwijl de Zuil van Volta, als echte voorloper van de batterij, pas in 1800 werd geconstrueerd.

van de magiër meteen de ernstigste gevolgen zou hebben, of wellicht voor iedereen fataal zou aflopen.

De grootste vijanden van de zogenaamde Rozekruisers waren de Illuminati, een geheime organisatie die zich over heel Duitsland uitstrekte. Aan het hoofd ervan stond de raadsman Weishaupt, voorheen professor aan de Universiteit van Ingolstadt in Beieren. In zijn jeugd was hij opgevoed in een Jezuïetenklooster, maar werd later een bittere vijand van die orde. Hij wilde het volk bevrijden van de banden der intolerantie door zijn kosmopolitische ideeën te verbreiden. Hij stichtte de orde der Illuminati, waarbij hij gebruikmaakte van de reeds bestaande maçonnieke symbolen en formules. Hij kondigde af, dat het doel van zijn orde niet was gelegen in het bestrijden van de Kerk of de staat, maar dat de orde van plan was te werken aan de morele verbetering van de mensheid, goed te doen, het kwade te voorkomen en nuttige kennis te verspreiden naar alle delen van de wereld. De noodzakelijke vereisten om lid te worden van zijn orde beschrijft hij als volgt.

"Wie niet doof is voor de stem van het lijden, wiens hart openstaat voor liefdadigheid, en de broeder en vriend is van de onfortuinlijke, is onze broeder. Hij behoort alle schepselen lief te hebben en zelfs een worm geen pijn te doen. Hij behoort standvastig te zijn in tegenspoed, onvermoeibaar goed te doen, moedig te zijn bij het overwinnen van moeilijkheden. Hij moet niet met verachting neerkijken op de zwakken. Hij moet boven alle zelfzuchtige en persoonlijke afwegingen staan, en gedreven om de mensheid tot voordeel te zijn. Hij moet luiheid uit de weg gaan en geen enkele kennis beneden zijn waardigheid achten om te onderzoeken. Doch het voornaamste doel in zijn leven moet het bereiken van zelfkennis zijn. Hij die hecht aan deugd en waarheid omwille van dezen zelf, hecht niet aan het applaus van de gewone man. Wie het aandurft datgene te doen

wat zijn eigen hart hem beveelt te doen, is geschikt om lid van onze orde te worden."

Net als alle geheime orden, bezat ook die van hem de betovering die altijd datgene omringt wat geheimzinnig is. Zij had drie graden. De eerste bestond uit de neofieten en de minervalen. Nadat hij een examen had behaald, werd de kandidaat in een hogere graad geaccepteerd, die bestond uit een lagere en de hogere graad van de Illuminati. Tot slot volgde dan de hoogste graad, die van priester. Volgens de denkbeelden van Weishaupt was het belangrijkste doel van ware religie het verheffen van de mens tot een hoger begrip van zijn ware aard en bestemming. Daardoor zou hij deze hogere staat van menselijke waardigheid kunnen verwerkelijken. Dit kon niet onder dwang bereikt worden, doch slechts door het verbreiden van kennis en het achterwege laten van fouten en bijgeloof. Hij dacht, dat wanneer de mensen zich eenmaal realiseren dat deugd noodzakelijk is en allen door broederlijke liefde verenigd zijn, immoraliteit, ondeugd, vernedering en armoede niet langer zouden bestaan en de mensen hun eigen heersers en gidsen zouden zijn. Verder poogde hij te bewijzen dat het ware (esoterische) christendom geen populaire religie was, of een religie voor de gewone bevolking, doch dat het een filosofisch systeem was, uitgedrukt in symbolen en slechts bevattelijk voor hen die ver genoeg waren gevorderd om erin te worden onderricht. Het was de plicht van de Illuminati de esoterische kant van de religieuze systemen te bestuderen en te trachten hun betekenis te begrijpen.

De hoogste rang in de hoogste graad was die van regent. De regenten waren de superieuren van de orde. Alleen de nuttigste en deugdzaamste leden werden tot die rang toegelaten, nadat zij door lange en zware beproevingen waren gegaan.(1)

Al spoedig werden de Illuminati het voorwerp van angst en verdenking bij de regeringen, vooral in Beieren. Een protestantse geestelijke, Lange, werd onfortuinlijk genoeg gedood door de bliksem. Toen zijn lichaam door de autoriteiten werd onderzocht, vonden zij papieren die op de orde betrekking hadden en een lijst van haar prominente leden. Dit was het signaal voor een wijd verbreide inquisitie en vervolging. Vele der edelste en prominentste personen werden gevangen gezet of verbannen; anderen vluchtten. Er werd een prijs gezet op het hoofd van Weishaupt, die echter naar Gotha ontsnapte, waar hij asiel vond.(2)

Toch bleef de orde van de Illuminati nog steeds bestaan. Tussen hen en de Rozekruisers bestond dezelfde animositeit als nu tussen de liberalen en de ultramontanen[135], of tussen de progressionisten en conservatieven. Elke partij viel de andere af en elke partij had daarvoor wel de een of andere goede reden, want de Rozekruisers poogden de mensen nog verder de duisternis en het bijgeloof in te duwen, terwijl de Illuminati de mensen een licht gaven dat zij niet begrepen. Door de autoriteit van het priesterschap - dat de mensen via angst regeerde - te ondermijnen, ondermijnden zij ook de autoriteit van de wet, die de mensen moet regeren zolang zij dat zelf niet kunnen.

Koning Frederik de Grote had niets op met deze religieuze twisten. In zijn gebieden was iedereen vrij om de godsdienst aan te hangen die hem het beste paste. Alle inspanningen van de Rozekruisers waren er daarom op gericht hun eigen macht over de kroonprins te bestendigen en daarin boekten zij succes. De kroonprins was een goedhartige, doch vrij beperkte man, wiens kracht tot op zekere hoogte uitgeput was door te veel sensueel genot. Hij leed vaak aan aanvallen van depressie en zat te broedden over de dingen uit het verleden waarover hij spijt had. Hij had wat troost en bijstand nodig. Zo nu en dan probeerde hij

[135] De pausgerichte leer volgend.

die te vinden in de armen van de hertogin van Lichtenau. Op andere momenten in die van de piëtisten en 'Rozekruisers' Bischofswerder en Woellner.

Deze 'Rozekruisers' gebruikten al de hun ter beschikking staande middelen om macht te verwerven. Zij belasterden Frederik de Grote en zagen in hem hun grootste vijand, omdat zij door zijn liberale maatregelen hun bekrompen ideeën en intolerantie niet aan de mensen konden opdringen. Zij maakten de goedgelovige kroonprins bang, door hem op overdreven wijze de ernstige gevolgen van het verbreiden van onreligieuze leerstellingen te schilderen. Zij stelden voor, de inquisitie nieuw leven in te blazen in protestantse vorm.

Frederik de Grote stierf. Frederik Willem II werd koning, doch Bischofswerder en Woellner en de maîtresse van de koning heersten over hem. Een van de eerste succesvolle pogingen van Frederik was het grotendeels herstellen van de macht van Rome in protestants Duitsland. Woellner werd minister van het religieuze departement. Spoedig volgde de uitgifte van het beruchte 'religieuze edict' van 9 juli 1788. In dit edict werd iedereen op last van de koning ervoor gewaarschuwd om zijn eigen rede ondergeschikt te maken aan de dogma's van de Kerk. Zij die tegen deze order zouden ingaan, bedreigde men met het verlies van de ambten die zij bekleedden en met gevangenschap. Het werd iedereen grootmoedig toegestaan te geloven wat hij graag wilde, maar het edict verbood streng elke meningsuiting met betrekking tot religieuze aangelegenheden, wanneer deze mening niet door de Kerk werd gesanctioneerd. Doch iemand die het zou wagen een geestelijke belachelijk te maken, dreigde men met de zwaarste straf. Tezelfdertijd werd censuur ingevoerd, zodat niets gedrukt en gepubliceerd kon worden zonder eerst aan de kerkelijke autoriteiten ter goedkeuring te zijn voorgelegd.

De opwinding die door dit schaamteloze edict werd veroorzaakt, was vreselijk. De Illuminati, geleid door de boekhandelaar Nicolay in Berlijn, protesteerden ertegen, doch hun geschriften werden geconfisceerd. Woellner omgaf zich met 'Rozekruisers' en piëtisten. Men stelde een spirituele onderzoeksraad in, die iedere kandidaat voor een ambt onderzocht met betrekking tot deze religieuze stellingname voordat hij kon worden aangesteld. Zij onderzochten alle geestelijken en onderwijzers en sloten iedereen buiten die geen hypocriet was en durfde te zeggen wat hij dacht. Zij publiceerden een bedroevend slechte catechismus in slecht Latijn, waarin werd beschreven wat iemand moest geloven voordat hij het examen kon doorstaan. Men introduceerde piëtistische scholen en gezangboeken en al het mogelijke werd gedaan om de mensen nog dommer te maken dan zij al waren.

De schande die de naam Rozekruiser door deze pseudo-Rozekruisers ten deel viel, was zo groot, dat het publiek in Duitsland zelfs vandaag de dag nog alles wat met het Rozekruiserschap in verband wordt gebracht, gelijkschakelt aan intolerantie, piëtisme, schijnheiligheid, bedrog, animalisme[136] en absurdisme.

> (ad 1.) Zie Weishaupt, 'Intercourse with Man'[137].
>
> (ad 2.) Dit vond plaats in het jaar 1758, onder de regering van Maximiliaan Jozef, die De Geliefde werd genoemd vanwege zijn goedheid. De leerstellingen van Weishaupt waren niet anders dan die van Christus. Ze

---

[136] Bestaande uit het vereren van heilige dieren.
[137] Een originele titel van dit werk viel niet te achterhalen. Mogelijk vergist de auteur zich hier, en duidt hij op het werk 'Über den Umgang mit Menschen' van Adolph Franz Freiherr Knigge, die zich in 1780 bij de Illuminati aansloot. Hij werd een prominent lid, maar raakte met Weishaupt gebrouilleerd.

sloten echter niet aan op de persoonlijke belangen van autocratische, christelijke priesters, die altijd de ware vijanden zijn geweest van de waarheid en het licht, en de dienaren van duisternis en het kwaad.

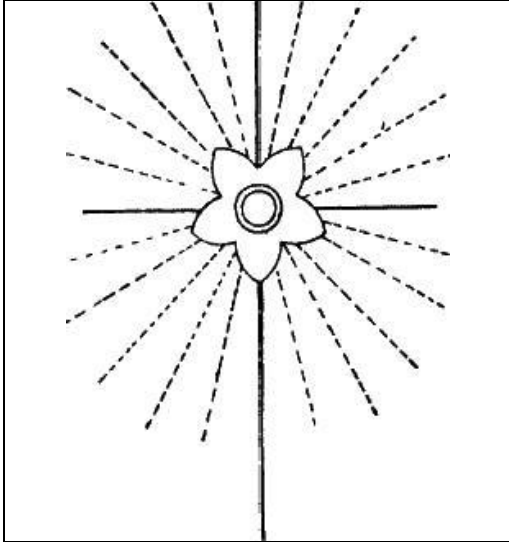
APPENDIX

De beginselen van de yoga-filosofie van de Rozekruisers en alchemisten.

De volgende pagina's waren oorspronkelijk bestemd om de basis te vormen van een afzonderlijk werk, getiteld 'Een sleutel tot de geheime symbolen der Rozekruisers'. Omdat het idee voor het uitbrengen van een dergelijk boek op dit moment verlaten is, zijn ze toegevoegd als een passende appendix bij de voorgaande historische aantekeningen.

Men zal ontdekken dat de leerstellingen die erin naar voren worden gebracht, de diepste geheimen bevatten, vooral met betrekking tot de 'wederopstanding des vlezes'. Zij tonen aan, dat het stoffelijk lichaam noch een nutteloos, noch een verachtelijk iets is, en dat de stof net zo noodzakelijk is voor de geest als de geest voor de stof. Zonder de aanwezigheid van een levend lichaam zou wederopstanding niet kunnen plaatsvinden. Ook zou de geest geen enkel relatief bestaan kunnen hebben zonder de aanwezigheid van een stoffelijke vorm. De staat van nirwana kan niet worden bereikt door er alleen maar over te dromen. Voordat de mens boven alles kan uitstijgen, moet hij datgene hebben bereikt waarboven hij verlangt uit te stijgen. De verheerlijkte geest stijgt slechts op van de ziel die in het vleselijk lichaam is wederopgestaan.

Praesentia muniamur ejus in obitu[138] *nostro*[139]

Ex Deo nascimur, in Jesu morimur, Reviviscimus per Spiritum Sanctum[140].

---

[138] De auteur geeft *obttu*.

[139] Deze woorden vormen een bezweringsformule die in verband wordt gebracht met St.-Benedictus van Nursea. Oudste vindplaats: in een manuscript van 1415, in de vorm van een Benedictus met staf en tekstrol. Op beide komen deze woorden voor. In 1880 werd een jubileummedaille geslagen met dezelfde tekst. Opmerkelijk: op de achterzijde staan de initialen van de bezwering *Vade retro Satana. Nunquam suade mihi vana. Sunt mala quae libas. Ipse venena bibas*, door de auteur vermeld in H. III, slot.

[140] Fama Fraternitatis. "Uit God worden wij geboren, in Jezus sterven wij, door de Heilige Geest herrijzen wij."

HOOFDSTUK VII - In de Pronaos van de Tempel van het Rozekruis

Het kruis en de roos; de regels van de Rozekruisers; de verplichtingen van een Rozekruiser; de geheime kenmerken der Rozekruisers; Rozekruisersjuwelen; Rozekruiserssymbolen; tekens van het hart van de hemelse moeder; tekens betrekking hebbend op het goddelijk kind

Ons heil is het leven van Christus in ons.

De plaats of staat waarin de ware Rozekruiser leeft, is veel te verheven en glorieus om in woorden te kunnen worden beschreven. Wanneer wij het voorportaal van de tempel van het ware Rozekruis betreden, gaan wij een gebied binnen van een onvermengde zaligheid en geluk. Er is een uitstralen van bovenaards licht, waar al het ingespannen denken en inzetten van de verbeeldingskracht met het doel logische gevolgtrekkingen te maken over het onbekende, wegvallen, want in dat licht is het gebied van zuivere kennis. Daar te leven, is waarnemen, en waarnemen is kennen. In dat paradijs van hemels bewustzijn kan niets onzuivers binnentreden. Daar is geen ruimte voor het aardse vlees en bloed, doch de spirituele wezens die dat gebied bewonen, zijn gemaakt van het vlees en lichaam van Christus, met andere woorden: van de substantie van de spirituele ziel.

In haar 'De Sleutel tot de Theosofie' zegt H.P. Blavatsky, dat er wezens zijn die een staat van spiritueel bewustzijn hebben bereikt dat hun de bevoegdheid verschaft om de staat van nirwana binnen te treden. Niettemin blijven zij uit mededogen met de mensheid nog steeds bewoners van deze aarde waarbij zij, onzichtbaar voor sterfelijke ogen, verblijven op het astrale gebied van onze planeet. Zij beschrijft de ware orde van het Gouden Rozekruis als een spirituele broederschap. Wanneer een

van deze superieure wezens, om wat voor reden dan ook, in een menselijk lichaam op deze planeet incarneert, is er een ware Rozekruiser in zichtbare vorm op deze aarde.

De geschiedenis van die broederschap is de geschiedenis van de evolutie van de wereld en van de spirituele regeneratie van de ziel en het menselijk lichaam. Want hoewel elk van deze individuele wezens zijn eigen aardse geschiedenis en ervaringen had, terwijl hij op deze planeet door vele incarnaties ging, is de geschiedenis van hen allen op essentiële punten gelijk en bestaat die uit het overwinnen van het lagere en de ontplooiing van het hogere. Zij moesten allen het kruis van het lijden dragen voordat zij met de overwinning bekroond konden worden. Allen moesten zij hun zelfzuchtige en persoonlijke wil kruisigen en sterven aan alles wat de ziel naar de sfeer van aardse verlangens en illusies toetrekt, voordat zij de spirituele eigenschappen van hun ziel konden ontvouwen, zoals de roos waarvan de bladeren ontvouwd worden door de stralen van de opkomende zon.

De regels der Rozekruisers

1. Heb God lief boven alles.
- God liefhebben, betekent wijsheid en waarheid liefhebben. Wij kunnen God op geen enkele andere wijze liefhebben dan door gehoorzaam te zijn aan de goddelijke wet. Die gehoorzaamheid gewetensvol te kunnen uitoefenen, vereist kennis van de wet, wat slechts door toepassing kan worden bereikt.

2. Wijd uw tijd aan uw spirituele vooruitgang.
- Zoals de zon, zonder zijn plek aan de hemel te verlaten, zijn stralen naar de aarde kan sturen om op het zuivere en onzuivere te schijnen en zelfs de kleinste stoffelijke voorwerpen met zijn licht te verlichten, zo kan ook de geest van de mens zijn

mentale stralen de stof inzenden om kennis van alle aardse dingen te verwerven. Doch het is niet nodig dat de geest daardoor zijn eigen goddelijke zelfbewustzijn verliest, en zelf door de voorwerpen van zijn aandacht wordt geabsorbeerd.

3. Wees volstrekt onzelfzuchtig.
- Spirituele kennis begint slechts waar alle gevoel omtrent zichzelf ophoudt. Waar het drogbeeld eindigt waardoor de mens zich inbeeldt dat hij een afgescheiden en van anderen geïsoleerd wezen is, daar begint hij te beseffen dat zijn ware staat een allesomvattende, universele, goddelijke, zelfbewuste kracht is.

4. Wees gematigd, bescheiden, energiek en zwijgzaam.
- De deur naar de innerlijke tempel wordt tevredenheid genoemd. Een dier kan er echter niet binnentreden; alleen hij, die recht overeind loopt en zich bewust is van zijn ware waardigheid als menselijk wezen. Zonder energie kan niets worden volbracht. Slechts in de stilte, wanneer alle gedachten en verlangens tot rust zijn gekomen, kunnen de goddelijke harmonieën tot het innerlijk oor doordringen.

5. Leer de oorsprong kennen van de metalen die gij zelf bevat.
- Onwetendheid is de oorzaak van het lijden. Hetgeen materieel is, moet gekruisigd worden en sterven, opdat hetgeen spiritueel is, opnieuw kan opstaan en leven.

6. Hoed u voor kwakzalvers en mensen die iets voorgeven.
- Wie beweert dat hij kennis bezit, weet niets. Alleen degene door wie het woord van wijsheid spreekt, is wijs.

7. Leef in constante bewondering voor het hoogste goed.
- De worm scharrelt voor zijn genoegen in het waardeloze en de rommel. De vrije adelaar daarentegen spreidt zijn vleugels uit en vliegt op naar de zon.

8. Leer de theorie voordat gij de praktijk probeert.
- Wie met een betrouwbare gids reist, zal veiliger zijn dan wie weigert te profiteren van andermans ervaring.

9. Beoefen liefdadigheid ten opzichte van alle wezens.
- Alle wezens zijn een in de geest, slechts van elkaar gescheiden door de illusie van de vorm. Wie liefdadig is ten opzichte van een andere vorm waarin het universele ene leven zich manifesteert, voorkomt dat hij zelf lijdt.

10. Lees de oude boeken der wijsheid.
- Boeken zijn voor de onrijpe geest, wat de moedermelk is voor de zuigeling. Wij moeten drank van anderen ontvangen totdat wij genoeg kracht en ervaring hebben bijeengegaard om af te dalen naar de levende bron in onszelf en daaruit het water der waarheid te putten.

11. Tracht hun geheime betekenis te begrijpen.
- Hetgeen buiten is, kan met het uiterlijke oog worden waargenomen, doch dat wat spiritueel is, kan slechts worden gezien met het oog van de geest.

Dit zijn de elf regels die ieder zou moeten volgen die ernaar verlangt de tempel van de Rozekruis binnen te treden. De Rozekruisers zelf hebben echter nog een twaalfde regel, een *arcanum*, waarin grote krachten rusten, maar waarvan het niet gewettigd is erover te spreken. Dit *arcanum* wordt gegeven aan een ieder die het verdient, en met behulp daarvan zal hij licht vinden in de duisternis en een hand die hem door het labyrint leidt. Dit *arcanum* kan niet in de taal van stervelingen worden weergegeven. Daarom kan het slechts worden overgedragen van hart tot hart. Geen marteling is sterk genoeg om het aan de ware Rozekruiser te ontworstelen, want zelfs als hij bereid zou zijn het te onthullen, zouden degenen die onwaardig zijn, niet in staat zijn het te ontvangen.

De verplichtingen van een Rozekruiser[141]

Zij die naar het vlees dood zijn, zullen het volgende met een exoterisch begrip lezen, doch wie in de geest leeft, zal er de innerlijke betekenis van zien, en overeenkomstig handelen. De verplichtingen van een ware Rozekruiser zijn de volgende.

1. Het lijden te verlichten en de zieken te genezen zonder enige vergoeding.
- Het medicijn dat zij geven, is waardevoller dan goud. Het is van onzichtbare aard en kan overal voor niets worden bekomen.

2. De stijl van hun kledij aan te passen aan de kleding van het land waar zij op dat moment verblijf houden.
- De kledij van de geest is de vorm die hij bewoont. Deze moet aangepast worden aan de omstandigheden van de planeet waar hij verblijft.

3. Eén keer per jaar bijeen te komen op een bepaalde plek.
- Van hen die op die plek niet bijeenkomen, zal na het verstrijken van hun aardse carrière de naam wordt geschrapt uit het boek des levens.

4. Ieder lid moet een geschikt persoon tot opvolger kiezen.
- Ieder mens is zelf de schepper van het wezen waarvan hij de persoonlijkheid aanneemt op de volgende trede van de evolutie-ladder.

5. De letters R.C. zijn het embleem van de Orde.
- Zij die waarlijk de Orde zijn binnengetreden, zullen daarvan de kenmerken op hun lichaam dragen, die niet misverstaan kunnen worden door degene die in staat is ze te herkennen.

---

[141] Deze zes wetten zijn vermeld in de *Fama Fraternitatis*.

6. Het bestaan van de Broederschap geheim te houden gedurende honderd jaar[142], te tellen vanaf het moment dat deze voor het eerst werd gevestigd.
- Verder zullen die honderd jaar niet voorbijgaan totdat de mens is ontwaakt en zich bewust is geworden van zijn eigen goddelijke aard.

De geheime kenmerken der Rozekruisers

Er zijn zestien kenmerken waaraan men een lid van de Orde der Rozekruisers kan herkennen. Hij die er slechts een paar van bezit, is niet een lid van een zeer hoge graad, want de ware Rozekruiser bezit ze alle.

1. De Rozekruiser is geduldig.
- Zijn eerste en belangrijkste overwinning is de zege over zichzelf. Het is de overwinning over de leeuw, die sommige van de beste navolgers van het heilige kruis zwaar heeft verwond. Hij wordt niet overwonnen door een felle en ondoordachte aanval die op hem wordt uitgevoerd, maar moet tot overgave worden overreed door geduld en veerkracht. De ware Rozekruiser probeert zijn vijanden te verslaan door vriendelijkheid, en hen die hem haten, door giften. Hij stapelt niet vervloekingen, maar het brandende vuur van liefde op hun hoofd. Hij vervolgt zijn vijanden niet met het zwaard of met de roede, maar laat lankmoedig het onkruid opgroeien met het koren, totdat beide volgroeid zijn en door de natuur worden gescheiden.

2. De Rozekruiser is vriendelijk.
- Hij toont zich nooit somber of melancholiek, of met een frons of neerbuigende blik op zijn gezicht. Hij handelt vriendelijk en

[142] Later is een andere periode ingevoerd.

beleefd jegens iedereen en staat altijd klaar om anderen hulp te bieden. Hoewel hij anders is dan het overgrote deel van de mensen, probeert hij zich toch steeds aan hun manier van doen, gewoonten en gedrag aan te passen, voor zover zijn waardigheid dat toelaat. Daarom is hij een aangename metgezel en weet hij hoe te converseren met de rijke, zowel als met de arme en zich onder alle lagen van de bevolking te begeven om zich zo hun respect te verwerven, want hij heeft de last van het vulgaire overwonnen.

3. De Rozekruiser kent geen afgunst.
- Voordat hij binnen de Orde wordt aanvaard, moet hij door een verschrikkelijke beproeving, door de kop van de slang der afgunst af te hakken. Dat is een zeer moeilijke opgave, omdat de slang sluw is en zich gemakkelijk in de een of andere hoek verbergt. De ware Rozekruiser is altijd tevreden met zijn lot, in de wetenschap dat dat zodanig is als hij het verdient. Hij maakt zich nooit zorgen over de voordeeltjes of rijkdom die iemand anders bezit, maar wenst iedereen altijd het beste toe. Hij weet dat hij alles zal verkrijgen wat hij verdient, en het kan hem niet schelen of iemand anders meer bezit dan hij. Hij verwacht geen gunsten, maar verdeelt zijn gunsten zonder enige partijdigheid.

4. De Rozekruiser klopt zich niet op de borst.
- Hij weet dat de mens slechts een instrument is in Gods handen, en dat hij niets nuttigs tot stand kan brengen door zijn eigen wil. Die is niets anders dan de wil van God die in de mens verdraaid werd. Hij geeft God alle lof en legt de verantwoordelijkheid bij al hetgeen sterfelijk is. Hij verkeert niet in ongeregelde haast om iets tot stand te brengen, maar wacht totdat hij zijn opdrachten krijgt van de Meester die boven en in hem verblijft. Hij is voorzichtig met wat hij bespreekt en gebruikt geen ongevoeglijke taal.

5. De Rozekruiser is niet ijdel.

- Daarmee bewijst hij, dat er iets echts in hem is en dat hij niet is als een met lucht opgeblazen ballon. Applaus of verwijten laten hem onberoerd, noch voelt hij zich gegriefd wanneer men hem tegenspreekt of hij verachting ontmoet. Hij leeft met zichzelf, geniet van de schoonheid van zijn eigen innerlijke wereld, maar hoeft niet zo nodig te koop te lopen met zijn bezittingen, noch zich op de borst te kloppen vanwege eventuele spirituele gaven die hij verkregen heeft. Hoe groter zijn gaven zijn, des te groter is zijn bescheidenheid en hoe bereidwilliger hij is om de wet te gehoorzamen.

6. De Rozekruiser is niet slordig.
- Hij probeert altijd zijn plicht te doen en te handelen overeenkomstig de orde die bij wet is vastgelegd. Uiterlijkheden doen hem niets, evenmin als ceremoniën. De wet is in zijn hart gegrift. Daarom worden al zijn gedachten en daden daardoor bepaald. Dat hij respectabel is, hangt niet samen met zijn uiterlijke verschijning, maar met zijn ware wezen. Dat kan men vergelijken met een wortel waaraan al zijn handelingen ontspringen. De innerlijke schoonheid van zijn ziel wordt weerspiegeld in zijn buitenkant en plaatst haar zegel op al zijn handelingen. Het licht dat in zijn hart woont, kan door een deskundige worden waargenomen via zijn oog. Het is de spiegel van het goddelijke beeld dat in hem is.

7. De Rozekruiser is niet ambitieus.
- Er is niets schadelijker voor spirituele ontwikkeling en uitbreiding van de ziel dan een bekrompen geest en een zelfzuchtig karakter. De ware Rozekruiser is altijd meer bedacht op het welzijn van anderen, dan op dat van zichzelf. Hij heeft geen persoonlijk belang te verdedigen of te koesteren. Hij probeert altijd goed te doen en gaat nooit een gelegenheid uit de weg die zich daartoe aandient.

8. De Rozekruiser is niet lichtgeraakt.

- Het is duidelijk dat iemand die voor het nut van het algemeen werkt, gehaat zal worden door degenen wier persoonlijke voordeel er niet mee is gediend. Zelfzuchtigheid is namelijk tegengesteld aan grootmoedigheid. De eisen van de enkelingen zijn niet altijd uitwisselbaar met de belangen van de gemeenschap. De Rozekruiser zal daarom vaak worden dwarsgezeten door bekrompen en kortzichtige lieden. De kwaadsprekers zullen hem belasteren; men zal zijn motieven verkeerd weergeven. De onwetenden zullen hem verkeerd beoordelen, de zogenaamde wijzen zullen hem kleineren, en de dwaas bespot hem. Al deze voorvallen kunnen echter het denkvermogen van de ware Rozekruiser niet opwinden of irriteren en ook de goddelijke harmonie van zijn ziel niet verstoren. Zij vertrouwen berust namelijk op het waarnemen en de kennis van de waarheid in hemzelf. De tegenwerking van duizend onwetende mensen zal hem er niet toe brengen om datgene achterwege te laten waarvan hij weet dat het edel en goed is. Hij doet het, zelfs wanneer dat het verlies van zijn fortuin of zijn leven zou inhouden. Omdat hij zijn spirituele licht rechtstreeks tot het goddelijke kan richten en daaraan gewend is, kan hij niet worden misleid door de illusies van de stof, maar houdt hij vast aan de eeuwige werkelijkheid. Omringd door engelachtige invloeden en luisterend naar hun stemmen, wordt hij niet aangedaan door het lawaai dat door de dieren wordt gemaakt. Hij leeft in het gezelschap van de edele wezens die ooit mens waren als de anderen, doch getransfigureerd zijn geworden en nu buiten het bereik zijn van het vulgaire en lage.

9. De Rozekruiser denkt niet slecht van anderen.

- Zij die slecht over anderen denken, zien voornamelijk in anderen het slechte weerspiegeld en gespiegeld dat in henzelf is. De Rozekruiser is altijd bereid in alles het goede te erkennen. Tolerantie is een deugd die de Rozekruiser opvallend onderscheidt van anderen en waaraan hij gekend kan worden. Wanneer iets twee kanten lijkt te hebben, schort hij zijn oordeel

erover op, totdat hij de aard ervan heeft onderzocht. Doch zolang zijn oordeel niet volmaakt is, neigt hij er eerder toe zich over alles een goede, in plaats van een slechte mening te vormen.

10. De Rozekruiser bemint rechtvaardigheid.
- Toch stelt hij zichzelf nooit op als rechter over de fouten van anderen, noch wenst hij voor wijs door te gaan via het corrigeren van andermans vergissingen. Hij schept geen genoegen in geroddel en maakt zich net zo min druk over de stommiteiten door anderen begaan, als hij zou doen over het brommen van een vlieg of de capriolen van een aap. Hij vindt het niet plezierig om naar het geruzie, de disputen of de wederzijdse verwijten van politici of anderen te luisteren. Hij geeft niet om de sluwheid van een vos, de verscholenheid van een krokodil of de roofzucht van een wolf, en kan er niet om lachen als met modder wordt gegooid. Zijn edele karakter verheft hem naar een sfeer die ver boven al zulke klein-zieligheden en absurditeiten verheven is. Aangezien hij boven het zintuiglijke plan is, waar de gewone stervelingen hun geluk en plezier vinden, leeft hij met degenen die niet slecht over elkaar denken, zich niet verheugen over een onrecht dat hun broeder is aangedaan, of zich vrolijk maken over diens onwetendheid en zich verheugen over zijn onfortuinlijkheden. Hij geniet het gezelschap van degenen die de waarheid beminnen en door de vrede en harmonie van de geest omringd zijn.

11. De Rozekruiser bemint de waarheid.
- Er is geen ergere duivel dan onoprechtheid en laster. Onwetendheid is niet iets bestaands, doch onoprechtheid is de substantie van het kwaad. De lasteraar verheugt zich telkens wanneer hij iets heeft gevonden waarop hij zijn leugens kan baseren en ze tot bergen laten uitgroeien. Tegengesteld hieraan is de waarheid. Die is een lichtstraal van de eeuwige bron van

het goede, die de macht heeft om de mens te transformeren in een goddelijk wezen. Daarom zoekt de Rozekruiser geen enkel ander licht dan het licht der waarheid. Hij schept niet alleen zelf vreugde in dit licht, maar ook in gezelschap van allen die goed zijn en met de goddelijke majesteit ervan vervuld zijn, ongeacht of zij op deze aarde leven of in de spirituele staat. Bovenal verheugt hij zich erin met hen die vervolgd en onderdrukt worden en onschuldig zijn, maar door de waarheid gered zullen worden.

12. De Rozekruiser weet hoe te zwijgen.
- Zij die onoprecht zijn, beminnen de waarheid niet. Wie zich dom gedragen, beminnen de wijsheid niet. De ware Rozekruiser geeft de voorkeur aan het gezelschap van hen die de waarheid kunnen waarderen, boven dat van hen die deze onder hun voeten zouden willen vertrappen. Wat hij weet, houdt hij opgesloten in zijn hart, want in de stilte ligt kracht. Zoals een minister niet overal rondgaat om aan iedereen de geheimen van de koning mee te delen, zo gaat de Rozekruiser niet bij het publiek langs om de onthullingen kenbaar te maken die aan hem zijn gedaan door de koning in hem, die edeler en wijzer is dan alle aardse koningen en prinsen, want dezen heersen slechts bij de autoriteit en macht die aan Hem ontleend is. Zijn geheimhouding valt pas weg wanneer de koning hem beveelt te spreken, want dan spreekt hij niet zelf, maar spreekt de waarheid door hem heen.

13. De Rozekruiser gelooft dat, wat hij weet.
- Hij gelooft in het onveranderlijke van de eeuwige wet, en dat iedere oorzaak een bepaald gevolg heeft. Hij weet dat de waarheid niet kan liegen en dat de beloften die de koning aan hem heeft gedaan, vervuld zullen worden, wanneer hij niet zelf hun vervulling in de weg staat. Daarom is hij ontoegankelijk voor twijfel of angst en stelt hij onvoorwaardelijk vertrouwen in

het goddelijke beginsel van de waarheid, die in zijn hart levend en bewust is geworden.

14. De Rozekruiser hoopt in standvastigheid.
- Spirituele hoop is de zekere overtuiging die voortkomt uit kennis van de wet dat waarheden die door het geloof worden onderkend, zullen groeien en vervulling vinden. Het is de kennis van het hart en zeer verschillend van de verstandelijke speculatie van het redenerende brein. Zijn vertrouwen berust op de rots van de directe waarneming en kan niet worden beschaamd. Hij weet dat in alles, hoe slecht het ook lijkt, een kiem van het goede aanwezig is. Hij hoopt, dat in de loop der evolutie die kiem zich zal ontwikkelen en het kwade aldus zal worden getransformeerd in het goede.

15. De Rozekruiser kan niet door lijden worden overwonnen.
- Hij weet, dat er geen licht is zonder schaduw, geen kwaad zonder enig goed, en dat kracht slechts groeit door tegendruk. Wanneer hij eenmaal het bestaan van het goddelijke beginsel in alles heeft onderkend, zijn uiterlijke veranderingen voor hem van weinig waarde en verdienen zij geen overmatige aandacht. Zijn hoofddoel is, vast te houden aan zijn spirituele bezittingen, en niet de kroon te verliezen die hij heeft verworven in de strijd des levens.

16. De Rozekruiser blijft altijd lid van zijn organisatie.
- Namen zijn van weinig betekenis. Het beginsel dat vooraan staat in de Rozekruisersorganisatie, is waarheid. Wie de waarheid kent en die in de praktijk toepast, is lid van de organisatie waarbinnen de waarheid praktiseert. Wanneer men alle namen zou veranderen en alle talen zou wijzigen, zou de waarheid dezelfde blijven. Wie in de waarheid leeft, blijft leven, zelfs als alle naties zouden sterven.

Dit zijn de zestien kenmerken van de ware Rozekruisers, die door een engel zijn onthuld aan een pelgrim, wiens hart door de engel is weggenomen en vervangen door een vurige kool die nu zonder ophouden brandt en gloeit met de liefde van de universele broederschap der mensheid.

De juwelen[143] *der Rozekruisers*

Het kostbaarste juweel der Rozekruisers is wijsheid, die vertegenwoordigd wordt door een zuivere diamant in het centrum van de roos. Het kruis echter is versierd met twaalf juwelen van onschatbare waarde, die alle de kracht manifesteren die in de waarheid te vinden is. Deze juwelen zijn:

1. Jaspis (donkergroen). De kracht van het actieve licht, zichzelf zevenvoudig vermenigvuldigend en zeven toestanden voortbrengend van het ene licht, dat de zeven stadia van duisternis kan verzwelgen.

2. Hyacinth (geel). Liefde, geboren uit de matrijs van Licht, zich manifesterend terwijl zij groeit en rode stralen uitzendend. Haar kracht overwint de geest van kwaadheid en geweld.

3. Chrysoliet (wit). Prinselijke wijsheid. Beschaamt hetgeen dom en ijdel is, onderdrukt het en komt overwinnend uit de strijd tevoorschijn.

4. Saffier (blauw). Waarheid die uit haar eigen kern voortkomt en groeit. Komt wankelmoedigheid en aarzeling te boven.

5. Smaragd (groen). De uitbottende lente vernietigt in haar eeuwige rechtvaardigheid de ongerechtvaardigde attributen van

[143] In het onderricht van de A.M.O.R.C. komt deze materie in het geheel niet voor.

een perverse en gedegenereerde natuur, en opent de bron van oneindige schatten.

6. Topaas (goudkleurig). Het symbool van vrede; mild en plezierig. Hoeft voor zijn bestaan niet te lijden onder onzuiverheid of verdeeldheid. Laat evenmin toe wat verdeeldheid en ruzie veroorzaakt. Heelt verscheuringen en geneest wonden.

7. Amethist (violet). Onpartijdigheid, evenwicht tussen recht en oordeel. Kan niet vervalst, verdraaid of nagemaakt worden. Weegt alle dingen in de schalen der gerechtigheid en is tegengesteld aan fraude, wreedheid of tirannie.

8. Beril (diverse kleuren). Onderworpenheid, nederigheid. Van dezelfde temperatuur als de geest: vriendelijk en goed. Toorn, koppigheid en bitterheid overwinnend.

9. Sardis[144] (lichtrood). Het hoogst magische geloof, dat doorgroeit tot macht; en angst, scepsis en bijgeloof vernietigt.

10. Chrysoprase (lichtgroen). Onzichtbare kracht; sterkte die alle tegenstand overwint en niets laat achterblijven wat mogelijk de wet zou kunnen weerstaan.

11. Sardonyx (gestreept). Triomfantelijke vreugde en blijheid die uit de eeuwige bron van geluk stromen, en alle verdriet en neerslachtigheid vernietigen (Mogen ze u zegenen!).

12. Chalcedon (gestreept[145]). De kroon der victorie, overheersing, glorie. De belangrijkste steen en het grootste wonder van allemaal. Hij zorgt ervoor dat alles God verheerlijkt.

---

[144] Rode jaspis.

[145] Maar ook effen en in tal van kleuren.

De symbolen der Rozekruisers
Tekens van het hart van de hemelse moeder
(uit het werk van Antonio Ginther, 1741).

Paraenesis[146].

[146] 'Zij toont de weg'. Hartmann geeft abusievelijk *Praenesis*. *Paraenesis* = literatuur met de opwekking een bepaald ingeslagen pad te blijven volgen.

Emblema I[147]

Emblema II[148]

[147] 'Alles in alles'.
[148] 'In uw kracht'. Ecclesiasticus, 3:15 e.a.

Emblema III

Emblema IV[149]

[149] 'De zonsopgang komt uit tranen voort'.

Emblema V[150]

Emblema VI[151]

[150] 'Bitterzoet'. *Amarum in dulce, et dulce in amarum*. Isaias, 5:20.
[151] 'In zoete geur'. Leviticus, 4:31 e.a.

Emblema VII[152]

Emblema VIII[153]

[152] 'Aanmoediging van de eerste beschroomde scheut'.
[153] 'Hij stuurt [het] leeg weg'. Naar *dimisit inanes*. Lucas, 1:53.

Emblema IX

Emblema X[154]

[154] 'Genoeg aan zichzelf en anderen'.

Emblema XI[155]

Emblema XII[156]

155 'Afdalend en opstijgend'.
156 'Hij overschaduwt wat opgegroeid is'.

Emblema XIII[157]

Emblema XIV

[157] 'Het reeds rijpe wordt verbrand'.

Emblema XV[158]

Emblema XVI[159]

158 'Zij bereidt het voor een ander'.
159 'Opdat de wijndrinker zich verheuge'.

Emblema XVII[160]

Emblema XVIII[161]

[160] 'Bitter, maar gezond'.
[161] 'Tot aan het scheiden van het leven'.

Emblema XIX[162]

Emblema XX[163]

[162] 'Welk beeld zal genoegen geven?'
[163] 'Hij bemint en straft'.

Emblema XXI[164]

Emblema XXII[165]

164 'Hij trekt aan en pijnigt'.
165 'Hij uit geen smeekbede'.

Emblema XXIII[166]

Emblema XXIV[167]

166 'Hier word ik verzorgd'.
167 'De dood zal niets scheiden'.

Emblema XXV[168]

Emblema XXVI[169]

[168] 'Zij perst alles tezamen'.
[169] 'Hij brult en verslindt'.

Emblema XXVII[170]

Emblema XXVIII[171]

[170] 'Niets kan mij redden'. Psalmen, 7:3.
[171] 'Hij verzwakt in de schaduw'.

Emblema XXIX[172]

Emblema XXX[173]

[172] 'Hij heeft er een aangeraakt en dat is hem genoeg'.
[173] 'Ze heeft zich er schoon doorheen gewurmd'.

Emblema XXXI[174]

Emblema XXXII[175]

174 'Ik duik weg en word niet bedolven'.
175 'Hij volgt wat in de woestijn is ondergegaan'.

Emblema XXXIII[176]

Emblema XXXIV[177]

[176] 'Geneesmiddel, geen gif'.
[177] 'Naar u heffen wij de ogen op'. Zacharia, 5:9.

Emblema XXXV[178]

Emblema XXXVI[179]

178 'Opdat ik niet zink'.
179 'Eén vliegt snel rond'.

Emblema XXXVII[180]

Emblema XXXVIII[181]

[180] 'Zij zullen niet worden verplaatst'. Spreuken, 10:30.
[181] 'In zuiverheid ligt waarde'. Op de tafel ligt een diamant.

Emblema XXXIX[182]

Emblema XL[183]

[182] 'Hij krijgt het voor zichzelf'.
[183] 'Ik kijk niet naar deze schaduw'.

Emblema XLI[184]

Emblema XLII[185]

[184] 'Hij heeft de achting verloren'.
[185] 'Ik doof niet uit'. Jeremia, 7:20; Spreuken, 31:18.

Emblema XLIII[186]

Emblema XLIV[187]

[186] 'Hij sterft in de schaduw van de sterren'.
[187] 'Hij barst in tranen uit'.

Emblema XLV

Emblema XLVI[188]

[188] 'Verscheurd door pijn'.

Emblema XLVII[189]

Emblema XLVIII[190]

[189] 'Hij overvleugelt iedereen'.
[190] 'Snelt op de geur toe'.

Emblema XLIX[191]

Emblema L[192]

[191] 'Hitte trekt regen aan'.
[192] 'Opdat het in de tuin opkomt'.

Emblema LI[193]

Emblema LII[194]

193 'Tranen scheppen helderheid'.
194 'Ondergedompeld, maar ik zink niet'.

Emblema LIII[195]

Emblema LIV[196]

[195] 'Hij kondigt het opkomen van de aarde aan'.
[196] 'Hij heeft de buit van de onderwereld opgetild'.

Emblema LV[197]

Emblema LVI[198]

[197] 'Zoete verfrissing'.
[198] 'Recht en oprecht'.

Emblema LVII[199]

Emblema LVIII[200]

[199] 'Zolang het heet is'.
[200] 'Hij betreurt zijn geliefde'.

Emblema LIX[201]

Emblema LX[202]

[201] 'Hij scherpt zich in de strijd'.
[202] 'Hij verlicht het diepste'.

Emblema LXI[203]

Emblema LXII[204]

[203] 'Opgeheven naar de sterren'.
[204] 'Ik verlang ernaar, te worden ontbonden'.

Emblema LXIII[205]

Emblema LXIV[206]

[205] 'Op eigen kracht opgestegen'.
[206] 'Voor een voltooide reis'.

Emblema LXV[207]

Emblema LXVI[208]

[207] 'Ere wie ere toekomt'.
[208] 'In die plaats zal ik tonen'. Psalmen, 49:23: *illic iter (...)*.

Emblema LXVII

Emblema LXVIII[209]

[209] 'Verdediging en waardigheid', te weten van het christelijk geloof.

Emblema LXIX

Emblema LXX[210]

[210] 'Zij komen op het licht af'.

Epilogus[211]

[211] 'Ik zink niet, maar kom boven'.

Tekens die verwijzen naar het goddelijk kind (uit het bovengenoemde werk)[212].

Paraenesis[213]

[212] Dit is onjuist. In het genoemde werk uit 1626, dat als thema heeft Maria als de Moeder der Smarten, wordt geen melding gemaakt van de hierna volgende 50 emblemen (waarvan overigens in de opsomming van de auteur de nummers 6 en 46 ontbreken). Ze bevinden zich wel in een ander werk van Ginther, te weten het *Speculum Amoris & Doloris,* Augsburg, 1776. Daarvan is het thema het Heilig Hart van Jezus.

[213] 'In de schaduw van uw vleugels'. Psalmen, 17:8.

Emblema I[214]

Emblema II[215]

214 "Neem en lees." Dit zijn de woorden die St.-Augustinus vernam toen hij in een tuin in Milaan vertoefde en de bijbel ter hand nam. Wat hij las, vormde een keerpunt in zijn leven en het moment van zijn bekering. Belijdenissen, 8, I, 29.

215 'Het opstijgend vuur wordt geblust'.

Emblema III[216]

Emblema IV[217]

[216] 'Uit het diepst van het vuur'.
[217] 'Hij daalt neer uit de hemel'.

Emblema V[218]

Emblema VI[219]

[218] 'Ik bedek en wacht'. Ter hoogte van dit emblema haalt de auteur de nummeringen en opschriften door elkaar. De huidige weergave is juist.
[219] 'Hij heeft het aanzien der aarde vernieuwd'.

Emblema VII[220]

Emblema VIII[221]

220 'Zie, ik ben gekomen!' Hebreeën, 10:9.
221 'Ik bouw, opdat ik tevoorschijn kom'.

Emblema IX[222]

Emblema X[223]

[222] 'In het zicht van de achtervolger'. Psalmen 55 (54):4.
[223] 'Moge alleen dit mij bevallen'.

Emblema XI[224]

Emblema XII[225]

224 'God, gij zult het niet afwijzen'. Psalmen, 50:19.
225 'Breng je in veiligheid'.

Emblema XIII[226]

Emblema XIV[227]

[226] 'Gehoorzaam tot in den dood'. Filippenzen, 2:8.
[227] 'Verwijder u, profanen!' Vergilius, Aeneis, boek VI.

Emblema XV[228]

Emblema XVI[229]

228 'Hij veroorzaakt bliksem in de regen'. Jeremia, 10:13.
229 'Boven het goede en het slechte'. Mattheüs, 5:45.

Emblema XVII[230]

Emblema XVIII[231]

[230] 'Drink, maar put mij niet uit'.
[231] 'De enige zekerheid'.

Emblema XIX[232]

Emblema XX

[232] 'Mijn last is licht'. Mattheüs, 11:30.

Emblema XXI[233]

Emblema XXII

[233] 'Eén vormt geen basis'.

Emblema XXIII[234]

Emblema XXIV[235]

234 'De waarheid verdrijft de duisternis'.
235 'Al goed doende, ging hij rond'. Handelingen, 10:38.

Emblema XXV[236]

Emblema XXVI[237]

[236] 'Voordat ik eet'. Job, 3:24.
[237] 'Vergeefse aanval'.

Emblema XXVII[238]

Emblema XXVIII[239]

[238] 'Doe het heilige heilig'.
[239] 'Hij perst om uit te persen'.

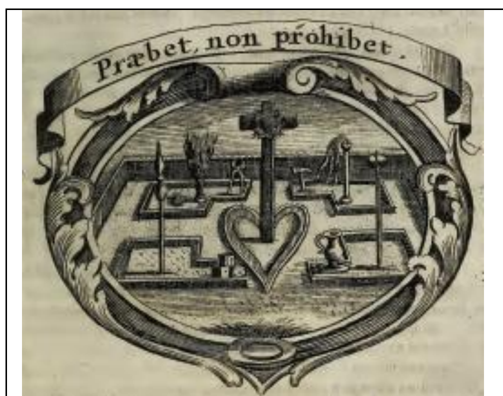

Emblema XXIX[240]

Emblema XXX[241]

240 'Hij giet overvloed uit over de wonden'.
241 'Moge hij zo lang mogelijk contact maken'.

Emblema XXXI[242]

Emblema XXXII[243]

[242] 'Hij reikt uit en houdt niets achter'.
[243] 'Zelfs tot zonsondergang'. De zonnebloem is een heliotroop, dus zich naar de zon wendend. Maleachi, 1:11 e.a.

Emblema XXXIII[244]

Emblema XXXIV[245]

244 'Uiteindelijk komt er een oplossing'.
245 'Ik hak af en wijk niet terug'.

Emblema XXXV[246]

Emblema XXXVI[247]

246 'Dragend, niet slaand'.
247 'Het slachtoffer wordt gekroond'.

Emblema XXXVII[248]

Emblema XXXVIII[249]

[248] 'Hoe zwaar is de last die hij draagt!'
[249] 'Waar vandaan de dood, daarna het leven'.

Emblema XXXIX[250]

Emblema XL[251]

250 'Een remedie voor het gewond zijn'.
251 'Hij bewatert, opdat het opkomt'.

Emblema XLI[252]

Emblema XLII[253]

252 'Keer terug tot de Heer'.
253 'De belofte van een heerlijke vrede'.

Emblema XLIII[254]

Emblema XLIV[255]

254 'Wees veilig op deze plek in de grot'.
255 'Naar het centrum'.

Emblema XLV[256]

Emblema XLVI[257]

256 'Trek mij naar u toe'. Naar Tobias, 6:4: 'Trahe eum at te', 'Trek hem naar u toe'.

257 'Opdat zij leven'.

Emblema XLVII[258]

Emblema XLVIII[259]

[258] 'Het is mij zoet om zo te sterven'.
[259] 'Het gereinigde blust het vuur'.

Emblema XLIX

Emblema L[260]

[260] 'Dan zullen wij Hem van aangezicht tot aangezicht zien'.

Epilogus

Hij die de betekenis van al deze allegorieën kan zien, heeft zijn ogen open.

Tabula Smaragdina Hermetis[261]

[261] De auteur geeft: *Tabula Smaragdina*; het werk wordt vaak zo afgekort. Het is van de hand van de legendarische Hermes Trismegistus. De auteur plaatst ook de afbeelding. Die betreft echter een zeer onnauwkeurige, met de hand nagetekende versie van het origineel, dat u hier ter vervanging afgebeeld ziet. Geheime Figuren der Rosenkreuzer (…), drittes Heft.

Verba[262] *Secretorum Hermetis*

Het is boven elke twijfel verheven zeer zeker en waar, dat hetgeen beneden is, is als hetgeen boven is[263]. Daardoor kan het wonder van slechts het ene ding worden bewerkstelligd. Alle dingen komen voort uit slechts het ene ding, door de wil en het woord van de Ene die het in zijn denkvermogen heeft geschapen. Zo komen alle dingen voort uit deze eenheid door de ordening van de natuur. Zijn vader is de zon; zijn moeder is de maan. De lucht draagt het in zijn baarmoeder; zijn voedster is de aarde. Dit ding is de oorsprong van alle volmaaktheden die in de hele wereld bestaan. Zijn kracht is uiterst volmaakt wanneer die weer tot aarde herleid is.

Scheid de aarde van het vuur, en het subtiele van hetgeen grof is. Handel voorzichtig, begripvol en bescheiden. Het stijgt van de aarde op naar de hemel, keert weer terug naar de aarde en neemt daarbij de kracht op van hetgeen boven en beneden is. Aldus zult gij de glorie van de gehele wereld verkrijgen. Werp daarom alle onwetendheid en onmacht van u af. Dit is de krachtigste kracht aller krachten, want zij overmeestert alle kleine dingen en kan door alles heendringen wat grof is. Zo werd de wereld geschapen. Hieruit komen zeldzame combinaties voort en worden wonderen van verscheidene aard tot stand gebracht.

Daarom heeft men mij Hermes Trismegistus[264] genoemd, nu ik de drie delen van de wijsheid van de gehele wereld heb verworven. Dit is wat moet worden gezegd over het meesterwerk van de alchemistische kunst[265].

---

[262] De auteur geeft foutief *Erba*.

[263] De auteur citeert hier uit de *Tabula Smaragdina*.

[264] Ook genaamd 'De Driewerf Grote'.

[265] Het slot van de *Tabula Smaragdina*, dat letterlijk luidt: *Completum est quod dixi de operatio solis*, 'Dit is wat ik had te zeggen over de werking van

de zon', is door de auteur opvallend gewijzigd in: 'Dit is wat ik had te zeggen over het meesterwerk van de alchemistische kunst'.

HOOFDSTUK VIII - Alchemie

De wetenschap en kunst der alchemie; de prima materia; de spiritus universalis; het geheime vuur; de vier alchemistische regels; de vijf dingen die in de alchemistische praktijk in acht moeten worden genomen; axiomata hermetica

Quæ sunt in superis hac inferioribus insunt; Quod monstrat coelum, id terra frequenter habet. Ignis, Aqua et Fluitans, due sunt contraria; Felix talia si jungis, sit tibi scire satis[266].

Alchemie is de wetenschap die voortkomt uit kennis van God, de Natuur en de mens. Een volmaakte kennis van een van dezen kan niet worden verkregen zonder kennis omtrent de andere twee, want deze drie zijn één en ondeelbaar. Alchemie is niet slechts een intellectuele, maar ook een spirituele wetenschap, want hetgeen tot de geest behoort, kan slechts op spirituele wijze gekend worden. Niettemin is het een wetenschap die zich met stoffelijke dingen bezighoudt, want geest en materie zijn

---

[266] In het mij ter beschikking staande origineel is deze tekst waarschijnlijk door scanfouten als volgt foutief verwoord: *Qux sunt in superis hac inferioribus insunt; Quo rnonstrat coelum, id terra frequenter habet. Ignes, Aqua et Fluitans, due sunt contraria; Felix taiia si jungis, sit tibi scire satis*. Betekenis als volgt: *Qux sunt in superia hac inferioribus insunt*: 'Wie boven is, is ook betrokken bij wat beneden is'. Dit is de aloude verwijzing naar het zo boven, zo beneden, van Hermes Trismegistus. Dit principe verwijst altijd naar de balans tussen de stoffelijke en onstoffelijke werelden, ook gesymboliseerd door de zeshoek, gevormd door twee ineengestrengelde driehoeken met respectievelijk de punt naar boven en naar beneden gericht. *Quo monstrat coelum, id terra frequenter habet*: 'Wat de hemel aanduidt, duidt vaak ook de aarde aan'. *Ignes, Aqua et Fluitans, due sunt contraria*: 'Het vuur en het stromende water zijn twee tegengestelden'. *Felix talia si jungis* [ofwel: *iungis*], *sit tibi scire satis*: 'Het is niet gunstig als deze samengaan [vertaling onzeker]. Dat gij dit afdoende mogen weten'. Gezien de uitleg verderop in dit hoofdstuk over het water en het vuur, als de lam en de leeuw, wordt hier aangegeven dat deze twee tegengestelden indien samengevoegd, op zich niets goeds voorspellen, maar onder deskundige leiding kunnen ze heel wel samen worden gebruikt, als panacee.

slechts twee tegengestelde manifestaties of polen van de Eeuwige. Alchemie is een kunst, en omdat deze net als elke andere kunst een kunstenaar vereist om haar te beoefenen, kan ook deze goddelijke wetenschap en kunst slechts worden beoefend door diegenen die de goddelijke kracht bezitten welke voor dat doel nodig is. Het is waar, dat de uitwendige manipulaties die voor het voortbrengen van bepaalde alchemistische preparaten nodig zijn, kunnen worden onderwezen aan iedereen die zijn verstand kan gebruiken, net als het geval is met een gewoon chemisch proces. Doch de resultaten die men zou bereiken, zouden zonder leven zijn, want alleen degene in wie het ware leven ontwaakt is, kan ze doen ontwaken uit hun slaap in de prima materia, en zichtbare vormen doen groeien vanuit de chaos der Natuur.

In zijn hoogste vorm houdt de alchemie zich bezig met de spirituele regeneratie van de mens, en leert hoe uit een mens een god kan worden gemaakt. Of, nauwkeuriger gezegd, hoe de voorwaarden moeten worden geschapen waaronder de mens zijn goddelijke krachten kan ontwikkelen, zodat een mens door de macht van God een god kan worden, op dezelfde wijze als een zaadje een plant wordt met behulp van de vier elementen en de werkzaamheid van het onzichtbare vijfde. De alchemie in haar meer stoffelijke gedaante onderwijst hoe mineralen, metalen, planten, dieren en mensen voortgebracht kunnen worden of tot groei gebracht vanuit hun 'zaden'. Of, met andere woorden, hoe die voortbrenging waarvoor een lange tijdsperiode nodig is terwijl de natuurwetten op hun beloop worden gelaten, bereikt kan worden in een verhoudingsgewijs zeer korte tijd wanneer deze wetten door de spirituele kennis van de mens geleid worden en van materiaal voorzien. Ik twijfel er niet in het minst aan, dat men goud langs alchemistische weg kan laten groeien, doch het vereist een alchemist om het experiment te laten slagen. Hij die door de macht van het goud

wordt aangetrokken, zal niet de spirituele kracht kunnen verwerven die nodig is om die kunst te beoefenen.

Het is niet de bedoeling om nu aan de sceptici te bewijzen dat de alchemie waar is, noch om argumenten aan te dragen op grond waarvan de ongelovigen ertoe kunnen worden overgehaald om te geloven dat die mogelijk is. Het heeft weinig nut om in iets te geloven waarover men geen kennis bezit, doch voor degenen die enige spirituele kennis van de alchemie bezitten en deze misschien in een vorige incarnatie hebben bestudeerd, kan het nuttig zijn om door dit hoofdstuk heen te wandelen, aangezien dat ertoe kan dienen dat hetgeen zij spiritueel al weten, op hun begripsvermogen wordt overgebracht.(1)

Het is een vergissing om de alchemie te verwarren met de chemie. De moderne chemie is een wetenschap die zich hoofdzakelijk bezighoudt met de uiterlijke vormen waarin de stoffelijke elementen zich manifesteren. Zij brengt nooit iets nieuws voort. Wij kunnen twee of meer chemische stoffen oneindig vaak mengen, samenstellen of uiteenrafelen en ze het aanzien geven van verschillende vormen, maar uiteindelijk zijn de substanties niet gegroeid en is er ook niet méér dan de combinatie van de substanties die in het begin zijn aangewend. De alchemie mengt niets en stelt niets samen. Zij activeert datgene wat reeds in latente toestand bestaat en brengt het tot groei. Daarom kan de alchemie beter worden vergeleken met de plantkunde of de landbouw, dan met chemie. In feite is de groei van een plant, een boom of een dier een alchemistisch proces dat bezig is in het alchemistisch laboratorium van de natuur en uitgevoerd wordt door de grote Alchemist, de kracht van God die in de natuur werkzaam is.

De aard van de alchemie wordt duidelijk uitgelegd door Johannes Tritheim[267], die zegt: "God is een onmisbaar, verborgen vuur in alle dingen, vooral in de mens. Dat vuur brengt alle dingen voort. Het heeft ze voortgebracht en zal ze in de toekomst voortbrengen, en hetgeen is voortgebracht, is in alle eeuwigheid het ware goddelijke licht. God is een vuur, doch geen enkel vuur kan branden en in de natuur kan geen licht verschijnen zonder toevoeging van lucht om de ontsteking te veroorzaken. Op dezelfde wijze moet de Heilige Geest in u handelen als een goddelijke lucht of adem, die uit het goddelijk vuur komt en het vuur in de ziel aanjaagt, zodat het licht verschijnt. Het licht moet namelijk door het vuur gevoed worden, en dit licht is liefde, blijdschap en vreugde binnen de eeuwige godheid. Dit licht is Jezus, die vanuit de eeuwigheid is geëmaneerd uit Jehova. Hij die dit licht niet in zichzelf bezit, is in het vuur zonder licht. Doch wanneer het licht in hem is, is de Christus in hem en neemt in hem vorm aan. Zulk een persoon zal dat licht kennen zoals het in de natuur bestaat.

Alle dingen zoals wij ze zien, zijn in hun innerlijk vuur en licht, waarin de kern van de geest verborgen is. Alle dingen zijn een drie-eenheid van vuur, licht en lucht. Met andere woorden, geest, de vader, is een goddelijk bovenessentieel licht. De zoon is het licht dat tot uitdrukking is gekomen. De heilige geest is een goddelijke, bovenessentiële lucht en beweging. Het vuur verblijft in het hart en zendt zijn stralen door het gehele menselijk lichaam en doet het leven, doch geen enkel licht wordt uit het vuur geboren zonder de aanwezigheid van de geest van heiligheid."

Anders gezegd, alle dingen zijn uit gedachte gemaakt en bestaan in de universele geest (het astrale licht). In alles is wilskracht latent. Als die begint te werken, kunnen de dingen

---

[267] Johann Heidenberg, ofwel Johannes Trithemius (naar zijn geboorteplaats). Abt der Benedictijnen, cryptograaf, occultist, 1462-1516.

tot ontwikkeling komen en hun krachten ontplooid worden. Dit vindt plaats onder gunstige omstandigheden, door de langzame en onbewuste actie van de universele wil die in de natuur werkzaam is. Hetzelfde kan in zeer korte tijd worden bereikt met behulp van de bewuste wil van de alchemist, doch voordat iemands wilskracht zulke wonderen in uiterlijke stoffen kan doen plaatsvinden, moet hij eerst zelfbewustzijn verwerven. Het licht dat vanuit het centrum van zijn eigen hart schijnt, moet levend en helder worden voordat het kan inwerken op de substanties waarmee de alchemist omgaat. Hij in wie het goddelijke licht van de Christus (de Atma) niet tot leven is gewekt, ligt in feite in de geest te slapen. Hij kan net zo min inwerken op spirituele zaken als iemand kan omgaan met stoffelijke substanties terwijl hij slaapt. De oppervlakkige wetenschapper en rationalist zal dit feit echter nauwelijks erkennen of bevatten. Dezen beelden zich in, dat zij volkomen wakker zijn. Daarom zijn de geheimen der alchemie voor hen een onverklaarbaar mysterie. Zij kunnen er niet anders van afkomen dan door ze te negeren of weg te lachen. In de alleroudste tijden kende men reeds de alchemie. Onder de ingewijden bij de oude brahmanen en de Egyptenaren was het geen geheim. Wanneer men de bijbel leest in het licht van de kabbala, blijkt deze de beschrijving van een alchemistisch proces te zijn. De aleph (א) vertegenwoordigt drie vurige vlammen; niettemin is het slechts één letter. In de magie betekent dit 'aoh': de vader, de ene waaraan al het andere zijn oorsprong ontleent; de alpha en evenzeer de omega; het begin en ook het einde. Zoals de lucht het vuur doet branden en licht doet uitstralen, zo ook zorgt de Heilige Geest - zonder wiens aanwezigheid niets tot stand kan worden gebracht - ervoor, dat het levende licht van de Christus tot manifestatie komt, door het goddelijk vuur binnen de ziel te voeden. Dit wordt ook aangeduid in de eerste drie letters van het woord הישאך tnaw ,פ de פ betekent 'ben', de zoon; de 'aoh' betekent de vader; en ך betekent 'ruach', of geest. Dit is dus een drie-eenheid van vader,

zoon en geest, waarvan de eigenschap wordt aangeduid met de lettergroep nignerbtroov eraw ed eid ,הישg aanduidt, want de ש is de letter die het vuur symboliseert, en de י het licht. De uitspraak van de ש is als het sissen van de vlam, doch de י komt mild vanuit het vuur voort, omdat hij ook mild en nederig in de menselijke ziel geboren is, terwijl de ה de geest symboliseert en de macht van het uitgesproken woord.

Het Lied van Salomo[268] uit het Oude Testament beschrijft het alchemistische proces[269]. In dit lied wordt het *subjectum* beschreven in Cant. i, 5; de *lilium artis* in C. ii, I; de preparatie en purificatie in C. ii, 4; het vuur in C. ii; 7, en C. iv, 16; de putrefactie in C. Hi., I; de sublimatie en destillatie in C. Hi, 6; de coagulatie en kleurverandering in C. v., 9 tot 14; de fixatie in C. ii, 11, en C. viii, 4; de multiplicatie in C. vi, 7; de augmentatie en projectie in C. vvi, 8, et cetera.

Bij dit alles moet men niet veronderstellen, dat de praktijk van de alchemie voornamelijk bestaat uit het uitoefenen van de wilskracht en de verbeelding, of dat de voortbrengselen ervan voor sterfelijke ogen voornamelijk denkbeeldig en ongrijpbaar of onzichtbaar zijn. Integendeel, men kan geen enkel alchemistisch proces voor elkaar krijgen zonder de aanwezigheid van zichtbare en tastbare stof, omdat het een spiritualisering van

---

[268] Het Hooglied, namelijk het 'Lied der liederen, van Salomo'.

[269] Het gehele alchemistische proces bestaat uit 1. calcinatie (id.), 2. oplossing (solutie), 3. scheiding (separatie), 4. conjunctie (id.), 5. verrotting (putrefactie), 6. stolling (coagulatie), 7. voeding (cibatie), 8. veredeling (sublimatie), 9. gisting (fermentatie), 10. verheffing (exaltatie), 11. vermeerdering (multiplicatie), 12. projectie (id.). Zo stelt Sir George Ripley (plm. 1415-1490) in 'The Compound of Alchymy; or, the Twelve Gates leading to the Discovery of the Philosopher's Stone'; 'De Samenstelling der Alchemie, ofwel de Twaalf Poorten die leiden tot de Ontdekking van de Steen der Filosofen', 1591. De auteur volgt een andere indeling. Bovendien beschrijft hij hier niet alleen procesonderdelen, maar ook aspecten daaruit.

materie betreft. Er is geen transformatie van materie in geest, zoals sommige mensen denken, want elk van de zeven beginselen van de eeuwige natuur is onveranderlijk en blijft altijd in zijn eigen centrum, in dezelfde zin als duisternis niet in licht kan worden omgezet, hoewel een licht kan worden aangestoken in de duisternis als gevolg waarvan de duisternis verdwijnt. Zo slaapt ook in elke stoffelijke vorm de goddelijke geest, het licht, dat tot leven en werkzaamheid kan worden gewekt en het lichaam verlicht en het doet leven en groeien. De moderne chemie draagt geen kennis van de eigenschappen van de krachten van dat licht of het bestaan ervan, en heeft geen namen om ze te beschrijven. In de bijbel zijn ze echter onder verschillende namen beschreven en ook in de nog oudere boeken uit het oosten.

Er is een zichtbare substantie en een onzichtbare; een tastbaar water en een water dat buiten het waarnemingsvermogen door de stoffelijke zintuigen ligt; een zichtbaar vuur en een onzichtbaar magisch vuur. Geen van dezen kan iets bereiken zonder de ander, want in de toepassing der alchemie moet - net als bij de regeneratie van de mens - hetgeen boven is, ertoe worden gebracht dat het het onderliggende binnendringt, zodat het lagere een hogere bestaanstoestand kan binnentreden.

De 'Prima Materia'

Wanneer wij de natuur willen leren kennen, moeten wij God leren kennen, en men kan God niet kennen zonder kennis van zijn eigen goddelijke Zelf. De spirituele substantie waarvan de uiterlijk zichtbare natuur een onvolmaakte uitdrukking en manifestatie is, wordt wel de *Prima Materia* genoemd. Het is de grondstof voor het vormen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Ze is als een water, of een kristallijnen oceaan. Wanneer wij haar vergelijken met onze grove, stoffelijke aarde,

is zij tegelijkertijd vuur, water, lucht en aarde; lichamelijk in haar essentie en niettemin onlichamelijk in verhouding tot onze lichamelijke gedaanten.

In haar bevinden zich - als chaos - de kiemen, zaden, of potenties van alle dingen die er ooit zijn geweest, en van hetgeen er in de toekomst ooit zal zijn. Zij is de ziel of het lichaam der natuur. Door middel van het magisch vuur kan ze aan alle substanties worden onttrokken en tot iets lichamelijks en zichtbaars worden omgevormd. Ze is een eenheid en niettemin een drievuldigheid gezien haar aspecten, te weten zwavel, kwik en zout. Deze drie zijn kenmerkende eigenschappen die de geest van licht karakteriseren. Niettemin verschillen zij niet van de essentie van het licht. Dit licht is de eeuwige natuur, ofwel de ziel der wereld.

De primordiale stof bevat de krachten die de mineralen, de metalen, de planten en de dieren gaan vormen, evenals alles wat ademt en een kloppend hart heeft. Zij zendt ze de vormen van de lagere werelden en alle wezens binnen. Zij handelt door hun eigen centra en leidt de vormen verder de weg op naar volmaaktheid. De vormen waarin dit levende beginsel wordt vastgelegd, worden volmaakt en blijvend, zodat zij noch roesten, noch vergaan, noch worden veranderd door blootstelling aan de lucht. Ook kunnen zulke vormen niet door water worden opgelost, noch door vuur worden vernietigd, noch opgegeten door de aardse elementen.

"Deze geest[270] kan op dezelfde wijze worden verworven als waarop hij door de sterren wordt overgebracht op de aarde. Dit geschiedt door middel van water, dat hem tot voertuig dient. Het is niet de Steen der Filosofen, maar deze kan er uit worden

[270] Mogelijk citeert de auteur hier wederom Trithemius, maar hij geeft het niet aan.

aangemaakt, door ervoor te zorgen dat hetgeen vluchtig is, wordt vastgelegd.

Ik dring er bij u op aan, dat u zeer nauwlettend toeziet op het koken van het water, en uw gedachten niet laat afdwalen naar dingen van geringere importantie. Kook het langzaam, en zuiver het, tot het de goede kleur aanneemt. In het water des levens ligt namelijk de kiem van de wijsheid. Door de kunst van het koken, wordt het water tot aarde omgevormd. De aarde moet worden veranderd in een zuivere, kristallijnen vloeistof, waaruit een uitstekend rood vuur wordt aangemaakt. Doch dit water en dit vuur, die samen tot één essentie worden opgekweekt, brengen een groot panacee voort, dat uit zachtmoedigheid en sterkte is samengesteld: lam en leeuw in één."

Het geheime vuur

In het boek 'De stem der stilte' van H.P. Blavatsky[271] wordt het geheime vuur der alchemisten beschreven als kundalini, de slangachtige, ofwel een ringvormige arbeidskracht in het lichaam van de asceet. "Het is een elektrische, vurige, occulte of fohatische[272] kracht; de grote onbezoedelde kracht die ten grondslag ligt aan alle organische en anorganisch materie." Op een andere plek zegt zij: "Het is een elektro-spirituele kracht, een scheppende kracht die, wanneer deze tot werkzaamheid wordt opgewekt, net zo gemakkelijk kan doden als kan scheppen." Dit is de reden waarom de geheimen van de alchemie niet aan de nieuwsgierigen worden onthuld, en waarom slechts aan degenen die de kracht hebben verworven om hun Zelf te beheersen, wordt verteld hoe die in de mens kan worden opgewekt.

---

[271] Met wie de auteur als theosoof nauw samenwerkte.

[272] Een term voor een absolute, kosmische energie, afkomstig uit het Mahayana- (Tibetaanse) boeddhisme.

Met betrekking tot dit 'geheime vuur' zeggen de Rozekruisers, dat de potenties in de natuur worden opgewekt door de werkzaamheid van het geheime vuur, dat hulp krijgt van het elementaire vuur. Het geheime vuur is onzichtbaar en is in alle dingen vervat. Het is het krachtigste vuur met de grootste potentie. Het uiterlijk waarneembare vuur kan er niet mee worden vergeleken. Het is het vuur waarmee Mozes het gouden kalf verbrandde; dat Jeremia verborg; en dat zeventig jaar later door de wetenden werd gevonden, toen het reeds een ingedikt water was geworden (2. Maccabeeën, I en II). Zonder het bezit van dit magisch vuur, kan geen enkel alchemistisch proces worden bereikt. Daarom wordt in 'Geheime Symbolen der Rozekruisers[273]' aanbevolen, dat de leerling in de alchemie bovenal dit vuur zoekt.

1. Volg de natuur.
- Het is nutteloos om het licht van de zon te zoeken bij het licht van een kaars.

2. Weet eerst, handel dan.
- Ware kennis bestaat uit de driehoek, samengesteld uit zien, voelen en begrijpen.

3. Gebruik geen minderwaardige processen. Gebruik slechts één vat, één vuur, één instrument[274].

---

[273] 'Geheime Figuren der Rosenkreuzer, aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert. Erstes Heft. Aus emem alten Mscpt. zum erstenmal ans Licht gestelit. Altona, 1785. Gedruckt und verlegt von J. D. U. Eckhardt. Zweites Heft'. Altona, 1788.

[274] Vergelijk Michael Maier, *Themis Aurea* (De Gouden Themis), H. 18: "Het gehele werk is namelijk volmaakt door één kunstgreep, door één werkwijze, door één natuurlijk vuur (waarbij de andere drie: onnatuurlijk, tegennatuurlijk en veroorzaakt, niet mogen worden verwaarloosd), in één vat, op één tijdstip, met één werkgang, waarvan men heel goed moet weten wat die inhoudt."

- De weg naar succes ligt in de eenheid van wilskracht en doelstelling, en de juiste toepassing van de middelen tot het doel. Er leiden vele wegen naar het hemels centrum. Wie het gekozen pad volgt, kan slagen, terwijl hij die probeert op vele paden te lopen, vertraging zal oplopen.

4. Houd het vuur voortdurend brandend.
- Wanneer de gesmolten metalen de kans krijgen af te koelen voordat zij in hogere metalen worden getransformeerd, worden ze weer hard. Dan zal het gehele proces weer vanaf het begin moeten worden overgedaan. Gebruik de onblusbare lamp[275]. Haar licht zal niet uitgaan, tenzij het met geweld wordt verdreven.

De vijf dingen die men in acht moet nemen bij het uitoefenen van alchemie.

1. Onderken wat de ware *Prima Materia* is.
- Deze kan overal worden gevonden, maar wanneer u haar niet in uw eigen huis vindt, vindt u haar nergens. Ze is een levende substantie die slechts kan worden aangetroffen op plekken waar mensen wonen. Het is de enige substantie van waaruit de Steen der Filosofen kan worden bereid. Zonder die substantie kan geen waarlijk zilver of goud worden gemaakt. In dertig pond van het gewone kwik zit doorgaans niet meer dan één pond van de ware substantie. Honderd pond van het gewone zwavel bevat gewoonlijk niet meer dan één pond van wat nuttig is. Het kan slechts boven de aarde gevonden worden, maar niet eronder. Het bevindt zich voor ieders ogen. Niemand kan er zonder

---

[275] Een legendarische en geheimzinnige uitvinding waarover in tal van oude geschriften wordt gesproken. Ook genoemd als aangetroffen in het graf van de allegorische stichter van de Rozekruisers Orde en vermeld in de *Fama Fraternitatis*.

leven, iedereen gebruikt het. De arme bezit er gewoonlijk meer van dan de rijke. De onwetenden waarderen het hogelijk, doch de geleerden gooien het dikwijls weg. De kinderen spelen ermee op straat en toch is het onzichtbaar. Het kan via de tastzin worden waargenomen, doch met het stoffelijk oog kan het niet worden gezien.

2. Gebruik voor het samenstellen van de prima materia slechts het rozekleurige bloed van de rode leeuw en de zuivere, witte kleefstof van de adelaar.
- Laat uw wil sterk zijn, doch zonder ergernis. Laat uw gedachten gezuiverd zijn van datgene wat de onderste lagen van de aardse atmosfeer infecteert. Laat het vuur van de goddelijke wil diep in uw ziel dóórdringen en verhef uw denkvermogen naar de hoogste gebieden van het denken.

3. Verkrijg het heilige vuur.
- Het is niet door mensenhand gemaakt. Men kan het niet kopen, maar wordt om niet gegeven aan hen die het verdienen.

4. Volg dan de vermenigvuldiging en toename. Voor dat doel zijn gewicht en maat noodzakelijk.
- Weeg alle dingen met de weegschalen der gerechtigheid, en meet ze met de maatstaf van de rede.

5. Het vijfde is de toepassing, dat wil zeggen, de projectie op de metalen.
- Die wordt tot stand gebracht door de natuur, zonder kunstmatige hulp.

Axiomata Hermetica[276]

1. Wat men via een eenvoudige methode kan bereiken, moet men niet trachten te bereiken via een ingewikkelde.
- Er is slechts één waarheid, waarvan het bestaan geen bewijs verlangt, omdat zij zelf genoeg bewijs is voor diegenen die in staat zijn haar waar te nemen. Waarom zouden wij ons in ingewikkeldheid storten omdat datgene te zoeken wat eenvoudig is? De wijzen zeggen: *Ignis et Azoth*[277] *tibi sufficiunt*[278]. Het lichaam is al in uw bezit. Al wat u nodig hebt, zijn het vuur en de lucht.

2. Geen enkele substantie kan vervolmaakt worden zonder langdurig lijden.
- Zij die zich inbeelden dat de Steen der Filosofen gehard kan worden zonder eerst opgelost te zijn geweest, vergissen zich zeer. Hun tijd en inspanning zijn vergeefse moeite.

3. De natuur moet met kunstgrepen worden geholpen wanneer zij kracht tekortkomt.
- Kunst kan de dienstmeid van de natuur zijn, maar kan haar meesteres niet vervangen. Kunst zonder natuur is altijd onnatuurlijk. Natuur zonder kunst is niet altijd volmaakt.

4. De natuur kan niet worden aangepast, behalve binnen haarzelf.
- De aard van een boom kan niet worden veranderd door de takken te snoeien of door versieringen toe te voegen. Hij kan

---

276 De auteur geeft niet de bron van deze axiomata. Ze blijken evenwel te stammen uit 'La véritable Alchimie des Rose-Croix, petit traité contenu dans le grand album de Madathanus', 1897.

277 Van het Arabische *al-zā'ūq*, het kwik. Universeel oplosmiddel dat door de alchemisten werd gezocht.

278 'Het vuur en Azoth zijn u voldoende'.

slechts worden verbeterd door de aarde te verbeteren waarin hij groeit, of door te stekken.

5. De natuur geniet van, omvat en overwint de natuur.
- Er is geen andere ware kennis dan de kennis van het Zelf. Elk wezen kan slechts zijn eigen bestaan waarlijk verwerkelijken, maar niet het bestaan van een element dat er volledig vreemd aan is.

6. Hij die niet op de hoogte is met beweging, kent de natuur niet.
- De natuur is het resultaat van emotie[279]. Op het moment dat de eeuwige beweging[280] achterwege zou blijven, zou de gehele natuur ophouden te bestaan. Hij die de bewegingen niet kent die in zijn lichaam plaatsvinden, is een vreemdeling in zijn eigen huis.

7. Hetgeen hetzelfde resultaat voortbrengt als wat door een receptuur is voortgebracht, is daaraan gelijk.
- De Een is groter dan alle overige getallen, want er kan een oneindige verscheidenheid aan rekenkundige grootheden uit evolueren. Een verandering is echter niet mogelijk zonder de allesdoordringende aanwezigheid van de Een, waarvan de eigenschappen manifest zijn in z'n manifestaties.

8. Niemand kan van het ene uiterste naar het andere overgaan, tenzij via een medium.
- Een dier kan niet goddelijk worden voordat het menselijk wordt. Wat onnatuurlijk is, moet natuurlijk worden voordat zijn aard spiritueel kan worden.

9. Metalen kunnen niet in andere metalen worden veranderd zonder eerst herleid te zijn tot prima materia.

---

[279] "Emotion", van het Latijnse *ex movere*; 'zich bewegen (van)uit'.
[280] "motion"; id.

- Onze eigen wil, die tegengesteld is aan de goddelijke, moet stoppen voordat de goddelijke Wil het hart kan binnentreden. Wij moeten ongekunsteld zijn, als kinderen, voordat het woord van wijsheid in ons denkvermogen kan spreken.

10. Het onrijpe moet worden bijgestaan door het rijpe.
- Aldus wordt fermentatie[281] op gang gebracht. De wet van inductie regeert alle afdelingen in de natuur.

11. In de calcinatie wordt het *corpus* niet verminderd, maar wordt er qua hoeveelheid iets aan toegevoegd.
- Waar ascetisme bestaat uit het opgeven van iets dat men niet wil, nadat men iets beters heeft ontvangen.

12. In de alchemie kan niets vrucht dragen als het niet eerst gedood is.
- Het licht kan niet door de stof schijnen, tenzij de stof voldoende verfijnd is om de stralen te kunnen laten passeren.

13. Hetgeen doodt, brengt leven voort. Hetgeen de dood veroorzaakt, veroorzaakt wederopstanding. Hetgeen vernietigt, schept.
- Niets komt uit niets. De schepping van een nieuwe vorm wordt bepaald door de vernietiging (transformatie) van de oude vorm.

14. Alles wat een zaadje bevat, kan worden vermeerderd, doch niet zonder behulp van de natuur.
- Slechts door het zaadje ontstaat het fruit dat meer zaden draagt.

15. Elk ding wordt vermenigvuldigd en vergroot door middel van een mannelijk en vrouwelijk beginsel.

---

[281] Gisting of putrefactie. Het vijfde stadium in het gehele alchemistische proces (althans, naar de indeling van Ripley).

- De stof brengt niets voort, tenzij het door kracht wordt doordrongen. De natuur schept niets, tenzij zij door de geest wordt geïmpregneerd. Het denken blijft onwerkzaam, tenzij het door wilskracht tot handelen wordt gebracht.

16. Het nut van elk zaad is, dat het zich vermengt met elk ding dat tot zijn eigen rijk behoort.
- Elk ding in de natuur wordt aangetrokken door zijn eigen aard die in andere dingen vertegenwoordigd is. Kleuren en geluiden van gelijke aard vormen harmonieuze eenheden; substanties die met elkaar verband houden, kunnen worden gecombineerd. Dieren van dezelfde soort gaan met elkaar om, en spirituele krachten verenigen zich met hun verwante organismen.

17. Een zuivere baarmoeder baart een zuivere vrucht.
- Slechts in het binnenste heiligdom van de ziel wordt het geheim van de geest onthuld.

18. Vuur en hitte kunnen slechts door beweging worden voortgebracht.
- Stagnatie is de dood. De steen die in het water wordt gegooid, vormt steeds verder uitdijende cirkels, die door beweging worden veroorzaakt. De ziel die niet bewogen kan worden, kan niet worden verheven en raakt versteend.

19. De gehele methode begint en eindigt met slechts één methode: het koken.
- Het grote *arcanum* is een hemelse geest, neerdalend van de zon, de maan en de sterren, en in het saturnale object tot vervolmaking gebracht door voortdurend koken, totdat het de staat van sublimatie en kracht bereikt die nodig is om de onedele metalen in goud te transformeren. Deze werkzaamheid wordt volvoerd door het hermetisch vuur. De scheiding van het subtiele van het grove moet voorzichtig plaatsvinden, terwijl steeds water wordt toegevoegd. Hoe aardser de grondstoffen

namelijk zijn, des te meer moeten zij verdund en tot beweging worden gebracht. Zet dit proces voort totdat de afgescheiden ziel is herenigd met het lichaam.

20. Het gehele proces wordt bereikt door niets anders dan water.
- Het is hetzelfde water als waarover de geest van God in den beginne bewoog, toen duisternis heerste over het oppervlak van de oceaan.

21. Elk ding komt uit, en komt voort uit, hetgeen waarin het weer zal worden opgenomen.
- Hetgeen aards is, komt van de aarde. Hetgeen tot de sterren behoort, wordt betrokken van de sterren. Hetgeen spiritueel is, komt van de geest en keert tot God terug.

22. Waar de ware beginselen afwezig zijn, zijn de resultaten onvolmaakt.
- Hetgeen hoofdzakelijk een nabootsing is, kan geen authentieke resultaten voortbrengen. Liefde, wijsheid en kracht die slechts denkbeeldig zijn, kunnen slechts resultaat hebben in het rijk der illusies.

23. Kunst begint waar de natuur ophoudt te handelen.
- Kunst bewerkstelligt door middelen van de natuur, wat de natuur niet kan bewerkstelligen wanneer zij niet door kunst wordt bijgestaan.

24. De hermetische kunst wordt niet bereikt door een veelvoud aan methoden. De steen is slechts één.
- Er is slechts één eeuwige, onveranderlijke waarheid. Die kan de gedaante aannemen van vele verschillende hoedanigheden. In dat geval is het echter niet de waarheid die verandert: wij zijn het, die onze manier veranderen om haar waar te nemen.

25. De substantie waaruit het *arcanum* wordt bereid, moet zuiver zijn, onverwoestbaar en onbrandbaar.
- Ze moet gezuiverd zijn van grove, stoffelijke elementen, onverwoestbaar door twijfel, en niet in het vuur van passie verbrand kunnen worden.

26. Zoek het zaad van de Steen der Filosofen niet in de elementen.
- Slechts in het centrum van de vrucht kan men dat zaad vinden.

27. De substantie van de Steen der Filosofen is mercurisch.
- Zij die wijs zijn, zoeken ernaar in het kwik; de dwaas probeert het te scheppen vanuit zijn eigen lege brein.

28. Het zaad der metalen zit in de metalen, en de metalen worden uit zichzelf geboren.
- De groei der metalen geschiedt zeer langzaam, doch door geduld toe te voegen, kan die verhaast worden.

29. Gebruik alleen volmaakte metalen.
- Ruw kwik, zoals men dat gewoonlijk in Europese landen vindt, is volmaakt ongeschikt voor dit werk. Wereldse wijsheid is domheid in de ogen van de Heer.

30. Wat hard en dik is, moet subtiel en dun worden gemaakt door calcineren.
- Dit is een zeer pijnlijk en vermoeiend proces, want het is noodzakelijk om ook de wortel van het kwaad te verwijderen. Dit doet het hart bloeden en de gepijnigde natuur uitschreeuwen.

31. De grondslag van deze kunst is het herleiden van het *corpus*[282] tot het *argentum vivium*[283].
- Dit is de *solutio sulphuris sapientium in mercurio*[284]. Een wetenschap zonder leven is een dode wetenschap. Een verstand zonder spiritualiteit is slechts een onecht en geleend licht.

32. In de oplossing moeten het oplosmiddel en hetgeen opgelost is bij elkaar blijven.
- Vuur en water moet men geschikt maken tot samengaan. Denken en liefde moeten voor altijd verenigd blijven.

33. Wanneer het zaad niet met warmte en vocht wordt behandeld, wordt het nutteloos.
- Koude doet samentrekken en droogte verhardt het hart, doch het vuur van goddelijke liefde doet het uitzetten, en het water van het denken lost de residuen op.

34. De aarde brengt geen vruchten voort, tenzij zij herhaaldelijk wordt bevochtigd.
- In de duisternis vindt geen onthulling plaats, behalve door het licht.

35. De bevochtiging vindt plaats door water, waarmee het de sterkste verwantschap heeft.
- Het lichaam zelf is een voortbrengsel van het denken, en heeft daarom de grootste verwantschap met het denkvermogen.

36. Alles wat droog is, neigt er van nature naar, het vocht aan te trekken dat het nodig heeft om zijn gestel compleet te maken.

---

[282] De auteur geeft *corpora*.
[283] 'Levendig zilver', 'snel', dus 'quick', vandaar 'kwikzilver'. Ook wel: *argentum vivum*.
[284] 'De zwavelachtige oplossing brengt mercurische wijsheid voort'.

- De Ene, vanuit wie alle dingen worden voortgebracht, is volmaakt. Daarom bevatten alle dingen in zichzelf de neiging en mogelijkheid tot volmaaktheid.

37. Een zaadje is nutteloos en impotent, tenzij het in zijn geschikte structuur wordt gezet.
- Een ziel kan niet voortgaan en zich ontwikkelen zonder een geschikt lichaam, omdat het stoffelijk lichaam haar het materiaal voor haar vooruitgang verschaft.

38. Actieve hitte brengt in hetgeen vochtig is, donkerte teweeg; in hetgeen droog is, witheid; en in hetgeen wit is, een gele kleur.
- Eerst komt versterving, dan calcinatie, en naderhand de gouden gloed die veroorzaakt wordt door het licht van het heilige vuur dat de gezuiverde ziel verlicht.

39. Het vuur moet gematigd zijn, ononderbroken, langzaam, gelijkmatig, vochtig, warm, wit, licht, alomvattend, besloten, doordringend, levend, onuitputtelijk en zijnde zoals de natuur het gebruikt.
- Het is het vuur dat neerdaalt uit de hemel om de gehele mensheid te zegenen.

40. Alle verrichtingen moeten in slechts één vat plaatsvinden en zonder het van het vuur te halen.
- De substantie die voor het bereiden van de Steen der Filosofen wordt gebruikt, moet op slechts één plek worden gewonnen en niet over veel plekken worden verspreid. Wanneer het goud zijn helderheid heeft verloren, is die moeilijk te herstellen.

41. Het vat moet goed worden afgesloten, zodat het water er niet uit kan weglopen, of de lucht ontsnappen. Het behoort hermetisch verzegeld te worden, omdat wanneer de geest een plek zou vinden om te ontsnappen, de kracht verloren zou gaan.

Bovendien moet het goed worden gesloten opdat er niets vreemds of onzuivers kan binnentreden en ermee vermengd raken.
- Aan de deur van het laboratorium moet altijd een wachter met een vlammend zwaard worden geposteerd, om alle bezoekers te beproeven en diegenen te weigeren die niet waardig zijn om te worden toegelaten.

42. Open het vat niet voordat de bevochtiging voltooid is.
- Wanneer het vat voortijdig geopend wordt, is het meeste van werk verloren.

43. Hoe meer de Steen wordt verzorgd en gevoed, des te meer zal hij toenemen.
- Goddelijke wijsheid is onuitputtelijk. De beperking bestaat slechts uit de opnamecapaciteit van de vorm.

(ad 1.) Er zijn twee soorten kennis in de mens, namelijk die welke behoort tot zijn geest (Budhi), en die welke behoort tot zijn denkvermogen (Manas). De ene is zogezegd de kwintessens van wat de mens in eerdere incarnaties heeft geleerd. De andere is, wat hij heeft geleerd in zijn huidige leven. Wanneer hij erin zou slagen zijn denkvermogen te verheffen tot de sfeer van zijn geest, zijn Budhi met zijn Manas te verenigen, zou het denkvermogen in de kennis delen die de geest bezit.